

**ОЗНАЧАВАЊЕ ТВ САДРЖАЈА И ЗАШТИТА ДЕЦЕ
– АНАЛИЗА ПРОГРАМА НАЦИОНАЛНИХ ЕМИТЕРА**

Београд, новембар 2013.

ЗАХВАЛНИЦА

Захваљујемо се сарадницама који су дали допринос у припреми овог извештаја:

Маријани Матовић и Снежани Милин Перковић које су анализирале програме пет телевизија са националном фреквенцијом у периоду од шест месеци и водиле разговор са родитељима кроз фокус групе. Захваљујемо им се на стрпљењу и времену које су посветиле овом послу.

Проф. др Нади Кораћ, развојном психологу, која је дала стручне савете и допринос дефинисању Предлога критеријума за означавање програмских садржаја неприкладних за децу.

Захваљујемо се Републичкој радиодифузној агенцији и њеним стручним службама на сарадњи и омогућавању коришћења података 24-часовног надзора (редовног мониторинга) емитера са националном дозволом.

САДРЖАЈ

I.	Регулативни оквир	4
II.	Методолошки приступ	5
III.	Главни налази - карактеристике, структура и означавање програма	6
IV.	Препоруке	12
V.	Анализа програма по емитерима	13
1)	Први програм РТС-а	13
2)	Други програм РТС-а	17
3)	Телевизија Б92	21
4)	Телевизија Прва	24
5)	Телевизија Пинк	27
6)	Телевизија Хепи	31
VI.	Упоредна анализа означавања филмског програма	35
1)	Филмови без ознаке или намењени свим узрастима	35
2)	Филмови означени са бројем “12”	37
3)	Филмови означени са бројем “13”	38
4)	Филмови означени са бројем “14”	39
5)	Филмови означени са бројем “15”	42
6)	Филмови означени са бројем “16”	42
7)	Филмови означени са бројем “17”	45
8)	Филмови означени са бројем “18”	46
VII.	Резултати фокус група	47
VIII.	Додатак анализи програма телевизија са националном Фреквенцијом – време емитовања.....	61
IX.	Референце	78

РЕГУЛАТИВНИ ОКВИР

Европском *Директивом о аудиовизуелним медијским услугама* (2010) истакнута је, између осталог, потреба **заштите јавног интереса, права на информацију и заштите малолетних лица** од штетних садржаја, чиме се даје оквир у ком разноликост медијских садржаја треба да се развија. У складу са потребом да се деца заштите од штетних садржаја развијена је пракса **заштићеног термина на радију и телевизији**, која подразумева забрану емитовања садржаја намењених старијима од 16 односно 18 година пре вечерњих, односно ноћних часова.

Из истог разлога развијају се и системи за обележавање садржаја који се дистрибуирају различитим комуникационим каналима, како би емитери одговарајућим означавањем скренули пажњу публици, родитељима, на медијске садржаје који могу штетити деци различитог узраста.

Систем означавања подразумева успостављање критеријума и адекватно **информисање грађана** о ознакама које се користе. На основу јасних информација о садржају публика може да се определи да ли ће одређени програм гледати или не. Не само када су у питању штетни садржаји за децу, већ и узнемирујуће сцене, вулгарни говор, сцене насиља и секса. Одговорност медија и њихова улога у информисању грађана је важан део медијског описмењавања, јер се на тај начин публика, у овом случају родитељи, позивају да преузму активну улогу.

УНЕСКО у својим препорукама из 2008. године (*Guidelines for Broadcasting Regulation*) поред наведених, истакао је и потребу **заштите људског достојанства** (чланови 7.28 – 7.32) и заштиту од **узнемирујућих визуелних и светлосних ефеката** (на пример код гледаоца који имају фотосензитивну епилепсију).

У Србији је већина ових начела препозната и истакнута у *Закону о радиодифузији* (члан. 19¹, члан 104, став 3, члан 68, ставови 1 и 5²); *Закону о јавном информисању* (члан 41³), *Опште*

¹ **Закон о Радиодифузији** („Сл. Гласник РС“, бр. 42/2002, 97/2004, 76/2005 – др. закон, 62/2006, 85/2006, 85/2006 – испр. и 41/2009), **члан 19:**

- Агенција се стара о заштити малолетника и поштовању достојанства личности у програмима који се приказују посредством радија и телевизије, о чему доноси опште обавезујуће упутство.

- Агенција се нарочито стара да програми који могу да нашkode физичком, менталном или моралном развоју малолетника не буду доступни путем радија или телевизије, изузев када је временом емитовања или техничким поступком обезбеђено да малолетници, по правилу, нису у прилици да их виде или слушају.

- Приказивање програма који тешко угрожавају физички, ментални или морални развој малолетника, забрањено је.

² **Закон о Радиодифузији** („Сл. Гласник РС“, бр. 42/2002, 97/2004, 76/2005 – др. закон, 62/2006, 85/2006, 85/2006 – испр. и 41/2009), **члан 68:**

Сви емитери у области своје програмске концепције дужни су да приликом емитовања програма поштују следеће стандарде у односу на садржај програма:

1) примењујући светске и националне стандарде, обезбеде производњу и емитовање квалитетног програма, како са техничког становишта, тако и са становишта садржаја програма;

5) не емитују програме чији садржаји могу да шкоде физичком, менталним или моралном развоју деце и омладине, као и да такве програме јасно означе, а уколико их емитују да то чине само између 24.00 и 06.00 часова;

обавезујућем упутству о понашању емитера (Кодекс понашања емитера) Републичке радиодифузне агенције, које се стара о заштити малолетника и заштити достојанства личности (тачке 3 и 4).

Кодекс понашања емитера, који представља скуп обавезујућих упутстава, садржи Упутство које се односи на заштиту деце и омладине и *Опште обавезујуће упутство о понашању емитера у вези са емитовањем програмских садржаја који могу да нашkode физичком, менталном или моралном развоју малолетника*.

МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Коришћене су методе анализе садржаја, упоредне анализе и истраживање кроз фокус групе.

Анализом садржаја обухваћен је програм емитован на пет телевизија са националном фреквенцијом, односно шест телевизијских канала (РТС1, РТС 2, ТВ Б92, ТВ Прва, ТВ Пинк, ТВ Хепи), у периоду од шест месеци (1. јануар - 30. јун 2013.). Анализирани су филмски, серијски, ријалити, забавни, документарни, научно-образовни, културно уметнички, музички и програм за децу. Информативни програм, који не подлеже обавезама означавања, није укључен у анализу.

Као јединице анализе узете су врста програма, термин емитовања и узрастна ознака програма.

Анализа је спроведена на основу базе података двадесетчетворочасовног редовног мониторинга емитера са националном дозволом Сектора за надзор Републичке радиодифузне агенције.

Анализирана је постојећа пракса означавања како би се установила заступљеност одређених врста програма, означених програма и термин емитовања означених програма.

Полазиште истраживања је била идеја о потреби постојања „заштићеног времена“ емитовања, уз претпоставку да програми са високим ознакама (16 и 18) треба да се емитују у каснијим вечерњим и ноћним часовима. За ознаку 16 узет је термин од 21 до 6 часова ујутро, а за ознаку 18 (као што је и предвиђено Кодексом РРА) термин од 24 до 6 часова ујутро.

У склопу анализе издвојени су примери програма и емисија, описан је њихов садржај, како би се указало на специфичне дилеме и објасниле препоруке у вези са означавањем садржаја.

³ **Закон о јавном информисању**, („Сл. Гласник РС“, бр.43/2003, 61/2005, 71/2009, 89/2010 – одлука УС и 41/2011 – одлука УС.) **члан 41:**

- Ради заштите права малолетника, у јавним гласилима мора се посебно водити рачуна да садржај јавног гласила и начин дистрибуције не нашkode моралном, интелектуалном, емотивном или социјалном развоју малолетника.
- Садржај јавног гласила који може угрозити развој малолетника, у смислу става 1. овог члана, мора бити унапред јасно и видно означен као такав и дистрибуиран на начин за који је најмање вероватно да ће га малолетник користити.

Као засебна категорија програма, која се након анализе садржаја издвојила заступљеношћу, различитим форматима и ознакама, препознати су ријалити и псеудоријалити програми, који у неком облику постоје на свим телевизијама.

Налази анализе садржаја који се односе на филмски програм допуњени су детаљнијим подацима и **упоредном анализом означавања филмског програма**, ради увида у разлике и сличности, начине и логику означавања филмова – врсте ознака и одговарајуће потенцијално штетне и непримерене садржаје - код нас и у другим земљама.

На узорку од 1.670 филмова, премијерно емитованих у периоду од 1. јануара до 30. јуна 2013. године, а на основу доступних података, поређене су ознаке филмова са оригиналним и ознакама у другим земљама. Као извор података коришћена је међународна база података о филмова (Imdb). У узорку су се налазили и филмови домаће продукције, који нису могли бити подвргнути упоредној анализи означавања, те су њихове ознаке детаљније анализиране поређењем са сличним садржајима.

На основу података добијених истраживањем спроведене су **фокус групе** са родитељима деце узраста од 10 до 17 година у пет градова Србије (Београд, Нови Сад, Ниш, Суботица, Чачак). У свакој фокус групи је учествовало између 6 и 10 саговорника. Разговори су трајали у просеку сат и по времена, а водич за рад у фокус групама је припремљен на основу резултата добијених анализом програма. Циљ овог дела истраживања је био детаљније испитивање ставова и мишљења родитеља о обележавању садржаја (нарочито оног који сматрају непримереним за њихову децу), али и потреби, ефикасности и потенцијалима означавања телевизијског садржаја у заштити деце.

Родитељи су дали своје мишљење и о могућим облицима обележавања садржаја, када је реч о визуелном и садржинском решењу ознаке. Током фокус група, родитељима су понуђени и примери садржаја који су били намењени различитим узрастима и емитовани на анализираним телевизијама – акценат је био на филмском, серијском и ријалити програму - углавном у послеподневним и рановечерњим сатима.

На основу анализе доступних података, адекватне стручне литературе и праксе других земаља, а у сарадњи са стручњаком у области развојне психологије, дефинисане су препоруке.

ГЛАВНИ НАЛАЗИ - карактеристике, структура и означавање телевизијских програма

Јавни радиодифузни сервис РТС (са своја оба програма), поседује богат дечји, културно-уметнички, документарни и научно-образовни програм, који се емитује током дана и ноћи. Као и код осталих телевизија, уочено је да постоји пракса да се програми који нису препоручљиви за децу млађу од 16 година, углавном серијски програм, репризирају у дневним терминима.

Међутим, на програмима РТС-а јасно је уочљиво структурирање целокупног програма у складу са захтевима да се деца заштите од неприкладних садржаја и поштовање одређених правила при означавању програмских садржаја. Неприкладни садржаји се или не приказују или се померају у касније вечерње сате.

Приметно је да се емисије намењене свим узрастима – научно образовне, културно-уметничке, музичке и документарне, врло често емитују после поноћи.

Програми комерцијалних ТВ станица

За **ТВ Пинк** је карактеристично емитовање највећег броја ријалити формата, који су често приказивани у дневном термину иако неки од њих нису примерени за целодневно емитовање. Ријалити и псеудоријалити емисије су углавном биле необележене, осим емисија *ДНК* и *Фарма* које су носиле ознаке „12“, и емисије „Тренутак истине“ која је носила ознаку „15“. За ријалити програм *Фарма*, 15 пута није стављена никаква ознака. Такође, у највећем броју случаја ни ознака „12“, као ни сам термин емитовања, нису одговарали садржају који је приказиван (употреба и прича о алкохолу, непримерен говор, простаклуци, туче, свађе, вређања и полно задовољавање учесника).

Емисија *Тренутак истине* је носила ознаку „15“, емитована је у вечерњим сатима, а репризирана око подне, у термину када су деца код куће и када су у могућности да чују приче из којих могу извући погрешне закључке о насиљу и тешким кривичним делима који се не кажњавају.

Иако су у пракси обележавања програма коришћене ознаке „12“, „15“ и „18“, псеудоријалити формат *Прељубници* је једина емисија која је носила ознаку „16“, што није утицало на померање термина емитовања у касније сате. Ни ова емисија, с обзиром на теме које обрађује и начин на који то ради, није адекватно обележена, нити је емитована у одговарајућем термину.

Целокупан забавни програм телевизије Пинк носио је ознаку „за све узрасте“. Студијске и музичке емисије нису обележаване, осим емисије *Грандово народно весеље* која је носила ознаку „12“.

Првом телевизијом доминирају забавни садржаји – серије, филмови и забавне емисије. Од забавних емисија, само је *Вече са Иваном Ивановићем* носило ознаку (14).

Серије које се емитују на Првој су, имајући у виду њихов садржај, углавном обележене на одговарајући начин.

И **телевизија Хеви** емитује забавне студијске и музичке емисије које не носе узрастну ознаку, те су намењене свим узрастима, али обележава емисије ријалити и псеудоријалити формата. Хеви телевизија садржи донекле специфичан филмски програм у ком су значајно заступљени домаћи и вестерн филмови, а после поноћи емитује еротске филмове.

Телевизија Хеви је имала највише необележеног и неадекватно обележеног садржаја. Ова телевизија је емитовала и 33 филма без назива. Анализа показује да емитер погрешно одређује границу узраста за које је програм погодан. Неке серије имају различито обележене епизоде - у

премијерном емитовању серија је, на пример, обележена са „12“ или „14“, а затим у репризном термину није означена.

Телевизија Б92 емитује разноврсне садржаје, а у посматраном периоду у свом програму имала је и ријалити емисију *Велики брат* која обилује сценама непримереним за емитовање пре поноћи.

Ово је једина телевизија која је све филмове означила. Дакле, није било филмова који су за све узрасте, осим једне репризе која је остала неозначена (филм је у премијерном емитовању означен). ТВ Б92 је, такође једина телевизија која је за обележавање филмова користила најшири распон ознака (12, 13, 14, 15, 16, 17, 18).

Документарни програм телевизије Б92 је начешће емитован у раним јутарњим сатима и током ноћи. Био је намењен *свим узрастима* и разноврснији од дечјег програма.

Научно-образовни програм је такође био намењен *свим узрастима* и емитован најчешће током ноћи и рано ујутро.

У анализираном периоду на телевизијама са националном фреквенцијом емитовано је укупно 39 различитих ријалити емисија.

Емитер	Назив емисије	Ознака
РТС (4)	Ја имам таленат	Без ознаке
	И ја имам таленат	
	Шљивик	
	Време је за бебе	
ТВ Б92 (5)	Скривена камера	Без ознаке
	Доме, слатки доме	Без ознаке i 14
	Велики Брат	Без ознаке (8 пута), 14 (10h- 19h), 15 (19h-1/2h), 18 (00-2h)
	Непобедиви банзуке	16
	Нинџа ратници	17
ТВ ПРВА (8)	Скривена камера	Без ознаке
	Први глас Србије (завршница)	Без ознаке
	Паклена кухиња	Без ознаке
	Радна акција	Без ознаке
	Дођи на вечеру	Без ознаке
	Домаћине, ожени се!	Без ознаке
	Сами у тами	16
	Породичне тајне	16

Емитер	Назив емисије	Ознака
ТВ ПИНК (14)	Скривена камера	Без ознаке
	Лутајућа камера	Без ознаке
	Папарацо, лов на познате (Гранд	Без ознаке

	продукција)	
	Звезде Гранда	Без ознаке
	Моја велика свадба	Без ознаке
	Све за љубав	Без ознаке
	Кување и мување	Без ознаке
	Српска посла (ВИП естрада)	Без ознаке
	Необјављене приче	Без ознаке
	Судница	Без ознаке
	ДНК	12
	Фарма	Без ознаке (15 пута), 12
	Тренутак истине	15
	Прељубници	16
ТВ ХЕПИ (8)	Позајми ми ауто	Без ознаке
	ВИП 24	Без ознаке
	Љубавни сигнали	Без ознаке
	Лака лова	Без ознаке
	Доказ љубави	Без ознаке
	12 срца (шпански)	16
	Судбине	16
	Луда кућа	16

Налази анализе показују да:

1. Емитери не теже структурисању програма у складу са ознакама. Тако су, на пример, програми који су имали ознаке „14“ и „15“ и „16“ (ријалити програми, репризе филмског и серијског програма), емитовани током целог дана док су неки програми намењени свим узрастима емитовани током ноћи.
2. Постоји недоследност у обележавању програма истог или сличан садржаја на једној телевизији, или неједнако обележавање истог или сличног програма на различитим телевизијама.
На пример филм *Буре барута* на ТВ Хепи није био означен и емитован је у 19:28 сати, док је на Првом програму РТС-а био обележен са “16” и емитован у 21 сат.
3. Програми који садрже насиље у комичном контексту (грубости попут оних у цртаним филмовима и блаже вулгарности), сексуално конотиран језик или промовишу стереотипе често немају ознаке, што имплицира да су погодни за све узрасте. На пример романтичне и друге комедије америчке продукције, које у оригиналу обично носе ознаку за узраст изнад 12 година.
4. Постоји велика разлика у садржајима који се означавају истом ознаком, чак и код истог емитера. Ознаком „12“ је, на пример, обележаван широк спектар програма - од страних филмова и теленовела, домаћих филмских и серијских остварења, до ријалити програма.

5. Ознаку 14 су користиле све телевизије осим ТВ Пинк. Према налазима упоредне анализе филмског програма, овим бројем се обележавају најразличитији садржаји - и они који могу бити обележени бројем "12", и они који су заправо ближе броју "16", па чак (ретко) и ознаком "18". Ознака 18 најчешће је коришћена за обележавање хорор и еротских филмова.
6. Нису довољно јасни критеријуми означавања домаћих филмова и серија. На пример, серија *Фолк* на ТВ Прва је означена са „12“, серија *Монтевидео, Бог те видео* на РТС-у са „14“.
7. Ријалити програми *Велики Брат*, *Фарма* и *Тренутак истине*, као и псеудоријалити формати као што су *Луда кућа*, *Прељубници*, *Породичне тајне*, *Необјављене приче* и *Судбине*, због концепције емисија, језика који се користи и сцена које приказују, нису адекватно означени и емитовани су у неодговарајућем термину.

Налази фокус група са родитељима показали су да :

1. Најизразитији проблем постоји у вези са забавним садржајима комерцијалних телевизија, као и промовисање потрошачке културе и естрадних личности у узор.
2. Постоји већа толеранција према серијама домаће продукције када је у питању означавање садржаја.
3. Потребно је да се термини емитовања ускладе са врстом програма који се емитује.
4. Најбоље решење за већину непримерених садржаја је померање емитовања у касније сате, око 21 или 22 часа, а оне обележене ознаком „18“ – после поноћи.
5. Потребно је да се деци понуди већи избор програма (родитељи сматрају да деца не би гледала неквалитетан програм када би имала већи избор квалитетног садржаја, нарочито оног намењеног њиховом узрасту и интересовањима, те би тако били боље заштићени од непримерених садржаја).
6. Низак је степен толеранције према насиљу у телевизијским програмима. Примећене су разлике између врста и интензитета насиља и сматра се да утицај насилних сцена зависи од пола детета.
7. Сматра се да насиље са дозом хумора може ублажити негативан утицај, у зависности од целокупног приказа, односно контекста. Ознака треба да зависи од нивоа и облика насиља које се приказује.
8. Потребне су својеврсне припреме за гледање филма – значајан је разговор непосредно пре филма и увода у оно што ће се приказати, чак и када се приказује у вечерњим сатима, што је некада била пракса на телевизији, нарочито када су у питању филмови који могу бити „тешки“ за децу, али и за гледаоце уопште.

9. Приказивање конзумације дроге им смета, у било којем облику. Такви садржаји, ако их није могуће укинути, не треба да се емитују пре касних вечерњих сати, и треба да носе ознаку 18.
10. Претерана присутност ријалити и псеудоријалити емисија је један од разлога што их деца (али и остали) гледају, те је неопходно ограничити њихово емитовање или померити термине емитовања у касније, вечерње сате. Предлаже се и пребацивање оваквих програма на посебан канал.
11. (Псеудо)ријалити програми који награђују (новцем или „петоминутном“ славом) понашања која могу да угрозе развој деце, да им преносе погрешне поруке о насиљу, сексу, међуљудским односима, животу, промискуитету, конзумирању алкохола и дроге, као што је *Тренутак истине* и псеудоријалити *Прељубници* и *Луда кућа* (и остали који су на сличан начин конципирани) треба да носе ознаку 18, и не би требало да се емитује пре поноћи.
12. Увредљив говор (вербално насиље) је за родитеље више приметан и непримерен у ријалити емисијама. Вређање је велики проблем, јер подразумева однос према другим људима, па се предлаже ознака „16“ и више.
13. Секс, сексуалност и говор о сексу може бити означен у зависности од контекста и степена експлицитности ако је реч о играном програму, али би приказивање секса или полног задовољавања у ријалити емисијама требало забранити. Сличан став је и према насиљу, тучама и физичким насртајима које сматрају потпуно недопустивим у ријалити емисијама.
14. Означавање без увођења и поштовања „заштићеног времена“ нема много користи у заштити деце од штетних садржаја. Предлаже се да се термини емитовања програма са непримереним садржајима помере у касније вечерње и ноћне сате.
15. Најавни форшпани, односно трејлери, треба да подлежу истим критеријумима као програм који рекламирају, односно да носе исту ознаку и да се емитују у термину који је предвиђен за такве садржаје.

ПРЕПОРУКЕ

Из анализе програма и разговора са родитељима проистекле су следеће препоруке које би допринеле бољој заштити деце од програмских садржаја који су за њих неприкладни:

А) Дефинисање јасних **критеријума** на основу којих би се означавао програмски садржај. Ова препорука је у вези са честим неозначавањем и/или неадекватним означавањем садржаја.

Б) Увођење ознаке „УР“ - „**учешће родитеља**“ - која упућује на потребу присуства одрасле особе током гледања тако означеног програма.

В) **Ознаке програма да стоје све време** емитовања програма без обзира на узрастну бројку (сада је пракса само за ознаку 18),

Г) **Додатно упозорење пре емитовања садржаја који садрже експлицитне сцене насиља и секса, бруталне сцене**, снажне визуелне или светлосне ефекте, брзо смењивање кадрова и слично. У иностранству су овакви програми означени словом „R“ (Restricted у Америци) – за сцене експлицитног секса, насиља, употребе психоаткивних супстанци и др. – односно праћене звучним и текстуалним упозорењем.

Д) **Најавни форшпани за филмове, ријалити програме и сл.** да носе ознаку у складу са садржајем који се налази у њима.

Ђ) Приликом означавања **водити рачуна и о контексту** – позитивни узор и поруке, едукативни елементи.

Е) Увођење **“заштићеног времена”** за сваки узраст. Означени садржаји да се временски распореде у складу са ознаком. Садржаји означени нижим узрастним ознакама да буду емитовани када их може гледати публика којој су намењени.

Ж) **Каснији термини, изван „заштићеног времена“, и ознаке** за програмске садржаје у којима се приказује употреба алкохола, непримерен говор, туче, вређања, полно задовољавање.

З) **Евентуално увођење ознаке „10“** поред постојећих узрастних категорија („за све узрасте“, „12“, „14“, „16“ и „18“).

И) **Садржински разликовати филмове који су уметничка дела од филмова другачијег жанра** који такође садрже сцене насиља, секса и непримереног понашања, и носе исту ознаку. Поред упућивања на потенцијално непримерен садржај и потребу присуства одрасле особе, једно од могућих решења је и **обавештавање о жанру филма** (применљиво и у другим врстама играног програма).

Ј) **Информисање јавности** на постојећим каналима информисања (самим телевизијама, у штампима, на телетексту и другим) у вези са критеријумима и начином означавања телевизијског програма.

К) **Објављивање ознака** које носе програмски садржаји у најавама ТВ програма (штампа, телетекст).

АНАЛИЗА ПРОГРАМА ПО ЕМИТЕРИМА

1. Радио телевизија Србије, Први програм (РТС 1)

РТС1 се обраћао различитим категоријама гледалаца. Емитовао је квалитетан и разноврстан научно-образовни и документарни програм, с тим да су ови садржаји често приказивани у ноћним терминима. Карактеристично за РТС је да емитује и велики број филмова и серија домаће продукције. Они су најчешће намењени гледаоцима старијим од 12 или 14 година независно од термина емитовања, па се може претпоставити да га прате гледаоци свих узраста. У обележавању серијског програма (играног и документарног) примећено је да су епизоде истог серијала имале различите ознаке (говори о специфичности појединих епизода у односу на целокупан серијал), док је термин емитовања био исти.

1.1. Филмски програм Првог програма РТС-а је током анализираног периода емитовао 375 филмова (362 премијере и 13 реприза). Коришћене су ознаке 12, 14, 16 и 18. Највише је приказано филмова који нису примерени за гледаоце млађе од 16 година и оних који су носили ознаку „14“. Најмање је приказано филмова намењених свим узрастима.⁴

Табела 1.1. Филмски програм Првог програма РТС-а, по ознакама:

	За све узрасте	Ознака „12“	Ознака „14“	Ознака „16“	Ознака „18“
Премијере	13	73	108	133	35
Репризе	1	6	5	1	0
Укупно:	14	79	113	134	35

Међу неозначеним филмовима нашли су се филмови намењени деци, породични филмови и неки филмови домаће продукције, који су емитовани у различитим терминима током дана. *Ознаком „12“* овај канал је углавном означавао домаће филмове (57) које је најчешће емитовао сваког дана премијерно око 13:30 сати. Дневни филмски програм канала РТС 1 је углавном био без ознаке или је носио ознаку „12“. *Ознаку „14“* носили су углавном премијерно приказани филмови стране продукције (71) од којих је 7 емитовано у току дана. Од домаћих остварења, ову ознаку добило је 37 филмова од којих је 23 приказано у периоду од 6 до 21 час, углавном у оквиру циклуса *ТВ Филм* чији је редован термин око 13:30 сати. *Ознаком „16“* било је означено 133 филма, од чега су највећи део чинили филмови стране продукције (123). Емитер је углавном померао за касније сате емитовање филмова који су били обележени том ознаком. Изузетак представља пет домаћих филмова који су емитовани пре 21 сат: два дела *Жикине династије* који

⁴ Погледати Додатак 1.1.

су могли бити означени и нижом ознаком (иако садрже псовке и алудирања на секс – у Америци и Великој Британији је препорука да филмове са оваквим садржајем деца млађа од 13 година могу да гледају само са родитељем), затим домаћи филм Лордана Зафранића *Убиство у ноћном возу* (део је незавршеног циклуса "Седам смртних грехова"), филм *Зид* и филм Мирослава Живановића *Ноћни играчи*. Овако означени, емитовани су и филмови стране продукције у времену од 21 сат, међутим неки од њих нису били адекватно обележени. Филмови намењени *старијима од 18 година* емитовани су 35 пута. Сви су били стране продукције и приказани после поноћи.

Више о адекватности самих ознака приказано је у делу извештаја који се бави *Анализом филмских програма*.

1.2 Серијски програм Првог програма РТС-а, у току анализираног периода, састојао се од 58 серија, обележених ознакама 12, 14 и 16. Највише је емитовано серија домаће продукције и оне су, као и филмови, третиране углавном као погодне за старије од 12 и 14 година. Најмање је емитовано серија које су биле намењене свим узрастима.

1.2 Табела 1.2. Серијски програм Првог програма РТС-а, по ознакама:

Продукција:	За све узрасте	Ознака „12“	Ознака „14“	Ознака „16“
Домаћа	3	20	10	1
Страна	1	1	6	16
Укупно:	4	21	16	17

За све узрасте током дана су емитована два серијала намењена деци: Дизнијев серијал *Чаробњаци из Вејверли плејса* (емитована током јануара, сваког дана у 11:30), *Неки нови клинци* (емитована током маја и јуна у 11:30). За све узрасте је током дана емитована и једна епизода из циклуса *Класична дела српске књижевности* и три епизоде серијала *Сазвезђе белог дуда*. *Ознаку „12“* углавном су носиле домаће серије (већина у сопственој продукцији) емитоване око 9 сати ујутро, око 13 сати и 20 сати увече.⁵ Серија *Луд, збуњен, нормалан* је иначе носила ознаку „12“, али је једна епизода била неозначена. У дневним терминима са *ознаком „14“* су биле емитоване углавном домаће серије (10 серија сопствене продукције) и једна серија стране продукције (*Мала убиства Агате Кристи*). *Ознаку „16“* су углавном носиле серије стране продукције. Домаћа серија *Вечерња звона* је премијерно приказивана у 13:30, а две серије стране продукције су, поред премијерног ноћног термина, репризиране око поднева: *Место злочина: Њујорк* и *До усијања*.

Пример: Серије попут *Места злочина: Њујорк* говоре о истражитељима форензичарима, патолозима и стручњацима који решавају убиства и злочине. У свакој епизоди се виде последице кривичних дела (мртви, крв, места злочина, драматизације злочиначког дела и слично) и сцене које могу изазвати узнемиреност и мучнину (место злочина, приказивање аутопсије, обрада доказног материјала). Ретроспекција (призори који приказују како је дошло до злочина) умеју да буду пуни насиља. Некада се криминалне радње односе на конзумирање алкохола, дроге, препродају дроге или оружја. Сексуални садржаји, и када се приказују, углавном су повезани са криминалним актима. Међутим, у оваквим серијама је јасна разлика између добра и зла. Форензичари, патолози и истражитељи представљају позитивне узор на супрот криминалцима чија дела не пролазе некажњено. Мушкарци и жене углавном раде заједно и равноправно, па тако

⁵ Погледати Додатак 1.2.6

шаљу позитивну поруку гледаоцима о једнаким могућностима оба пола да обављају исти, озбиљан посао. Овакве серије на домаћим телевизијским програмима углавном носе ознаку „16“. У другим земљама се серија *Место злочина* означава са 12 (Холандија), ТВ 14 (Америка у којој постоји посебан систем означавања ТВ програма) или 16, као код нас (Мађарска).

Још једна оваква серија је *До усијања*, канадска серија о полицијском тиму који решава тешке случајеве: спасава таоце, деактивира постављене бомбе, бори се против банди и слично. Као и у *Месту злочина*, припадници овог тима представљају позитивне узор. Серија је носила ознаку „16“, репризирана је у 12:30. Неке од серија стране продукције са сличном садржином носиле су и ознаку „14“ и „16“. То су серије *Тихи сведок* (британска серија о форензичкој патологији и решавању злочина), *На ивици* (француска полицијска серија), *Оперативци* (британска серија о МИ-5 обавештајној служби) и *Посетиоци из праискона* (трилер у продукцији БиБиСија (BBC)).

1.3. Забавног програма на Првом програму РТС-а је током дана било мало. Емисије забавног карактера углавном су емитоване на Другом каналу јавног сервиса и биле намењене *свим узрастима*. Током радних дана емитоване су емисије *Гастрономад* (путописна емисија о кулинарству, емитована углавном у преподневним сатима), *Лоб и риболов* (емисија у документарној форми, емитована понедељком у 10, репризирана сутрадан у 4:20 сати) и квиз *Слагалица* који се емитује сваког дана у 19 сати. Викендом су емитоване емисије *Жикина шареница* (недељом у 9) и *Балканском улицом* (недељом у 13:30, репризирана у 2 сата ујутро).

1.4. Дечји програм је, у поређењу са другим телевизијским каналима, био најразноврснији на овој телевизији. Међутим, на Првом програму РТС-а емитован је само викендима у преподневним сатима. Током шест месеци емитовано је шест серијала. Пет је било намењено предшколском и раношколском узрасту и они нису били означени. Прва четири месеца, суботом и недељом, емитован је *Дизни на РТС-у*, у трајању од 60 минута и са почетком од 12 сати. Од почетка маја почело је емитовање *Полетарца*, недељом у 11:15 у трајању од 30 минута. У анализираном периоду емитована је и луткарска серија *Кукурику шоу* (недељом у 12:15, после емисије *Полетарац*). Суботом су емитоване емисије за децу *Плава птица* (емитована од краја јануара до средине јуна у 12:40) и *На слово на слово* (емитована од почетка маја у 11 сати). Поред ових серијала намењених деци током јануара су емитовани и појединачни цртани филмови (10 премијерно и два репризно). Једини серијал намењен тинејџерима, мини серијал *Прићи ближе* (16 епизода), емитован је недељом током маја девет пута до краја анализираног периода и носио је *ознаку „12“*.

1.5. Документарни програм Првог програма РТС-а емитован је током целе недеље, у разним терминима. Међу 27 документарних емисија, намењених свим узрастима, које су емитоване током шест месеци у дневном програму, највише је било серијала различите дужине, садржине и тематике (историјски, путописи, репортаже, о великанима, селима, занимљивим местима, сиромаштву, странцима у Србији, интервјуи са познатим личностима и слично). Највећи број њих био је домаће продукције. *Ознаку „12“* носио је, на пример, *серијал о Титу* (емитовано је 25 епизода, од краја марта до почетка маја, петком у 11). Током ноћи емитована су два филма о Исусу (*Суђење Исусу* и *Право лице Исуса*). Оба су приказана у мају и била су обележена ознаком „12“. Ову ознаку је имао и документарни филм *Рударска опера*, о борским рударима.

Издвојен пример је серијал *Београд – вечити град*. Специфично за њега је, као и код неких других (најчешће) играних серија, другачије обележавање различитих епизода. Тако је, у овом примеру, већина епизода била намењена свим узрастима, док су неке епизоде носиле ознаке „12“ и „16“. У пракси се показало потребним да се неке епизоде истог серијала различито означе, јер садрже елементе који нису примерени за гледаоце млађе од узраста који је иницијално препоручен.

Пример: ознаке за серијал *Београд – вечити град*

Фебруар/март	Без ознаке	„12“	„16“
11, репризе у 5 сати	Углавном	20. и 21. Марта	13-16. марта

1.6. Културно-уметнички програм је углавном емитован ноћу, између 1 и 5 сати, иако су емитовани садржаји били намењени *свим узрастима*. У току дана (13:30) једном је емитована емисија о песникињи Десанки Максимовић (11. фебруара) и три представе ТВ Театра (*Краљ и његов комедијаш*, *Лукреција или ти ждери* и *Мандрагола*) емитоване су од 12. до 14. јуна у 13:20. Ове емисије су биле обележене са „12“. Од поноћи до пет сати ујутро емитовано је пет културно уметничких емисија, углавном о музици и филму. Анализа показује да је квалитетан програм, неозначен или са ниском ознаком, који би могла да прати и публика млађег узраста, учињен „невидљивим“ тиме што је померен у касне ноћне термине.

1.7. Научно-образовни програм првог канала РТС је намењен *свим узрастима*. Овај програм је много богатији на Другом програму РТС-а. Четири серијала у оквиру ове редакције емитована су током дана (*Градске птице*, *Еко караван*, *Енциклопедија за радознале* и *Како се то ради*)⁶, док су осталих пет емисија емитоване само једном у ноћном термину (*Свет здравља*, *Српски рукописи из Мађарске*, *Причарење за почетнике*, *Српска историја: кум на земљи*, *Црква брвнара у Сечој Реци*).

1.8. Музички програм је такође био намењен *свим узрастима* и емитован у различитим терминима. У музички програм уврштени су и концерти различите минутаже и петоминутни блокови музике који су емитовани у различитим периодима дана и ноћи⁷. Од музичких емисија на овом програму нашле су се две емисије са народном музиком (*Песма без граница* и *Лети. лети песмо моја мила*) и једна емисија која промовише савремену поп и рок сцену и младе бендове у Србији и региону (*Јелен топ 10*). Међутим, ова последња, иако је намењена свим узрастима, емитује се између 23 сата и поноћи.

1.9. Ријалити програм ове телевизије био је, такође, намењен *свим узрастима*. Ту се налазе један тзв. доку-ријалити *Време је за бебе* и три такмичарска ријалити формата: *Ја имам таленат*, *И ја имам таленат* и *Шљивик* (емисија у којој се бирају такмичари у категоријама: изворне певачке групе, свирање на народним инструментима, вокални солисти и народне игре). Сва три су била адекватно обележена.

⁶ Погледати Додатак 1.6.

⁷ Погледати Додатак 1.7.

2 Радио телевизија Србије, Други програм (РТС 2)

Други програм РТС-а разноврсног је садржаја, углавном у сопственој продукцији. На овом каналу се емитује велики број емисија са посебном наменом и продуцираних са циљем да се задовоље одређени, од стране комерцијалних емитера занемарени укуси и потребе. Поред не превише доминантног филмског и серијског програма, Други програм јавног сервиса подржава, медијски покрива и преноси различите културне, уметничке и спортске манифестације, такмичења и утакмице. Ти програми се емитују током читавог дана и ноћи (примери су додела Оскара, Олимпијске игре, ФЕСТ, Бемус и слично) у одговарајућим терминима и трајању. Такође, Други канал РТС-а преноси заседања Народне скупштине Републике Србије, због чега се бележи често прекидање започетог емитовања неког другог програма (у посматраном периоду то се десило чак 39 пута).

2.1. Филмски програм Другог програма РТС-а обухватио је емитовање 90 филмова за шест месеци, од чега су 82 филма приказана премијерно, а 8 репризно. Репризирани су само ТВ филмови (сопствене продукције) у 1 сат после поноћи. Остали филмови емитовани су само премијерно.

Табела 2.1. Филмски програм Другог програма РТС-а, по ознакама:

	За све узрасте	Ознака „12“	Ознака „14“	Ознака „16“	Ознака „18“
Премијере	5	10	28	38	1
Репризе	1	5	2	/	/
Укупно:	6	15	30	38	1

За све узрасте је емитовано 6 филмова (пет премијера и једна реприза). Ознаку „12“ је носило 10 премијерно приказаних филмова и пет реприза. Ознаком „14“ обележено је било 28 премијерно приказаних филмова и две репризе. Са ознаком „16“ приказано је 38 премијера. Емитован је само један филм са ознаком „18“, хорор *Оне (They)*, 8. фебруара после поноћи. На овом каналу емитовано је 17 филмова домаће продукције: 14 ТВ филмова (и 8 реприза) и три играна филма (*Др. Реј и ђаволи*, *Мотел Нана* и *Тилва Рош*). Приказано је 65 филмова стране производње, од којих 41 америчке продукције или копродукције. Од преосталих 23, десет филмова је било на енглеском језику, а 13 на неком другом европском језику. Пет филмова америчке продукције и један шпански филм синхронизовани су на српски језик, будући да су намењени особама оштећеног вида. Филмови су, без обзира на ознаку, углавном емитовани око 22 часа (чак и они намењени свим узрастима). Нису емитовани филмови посебно намењени деци.

2.2. Серијски програм РТС 2 у овом периоду чинило је 11 серија. Три су биле намењене свим узрастима. Од обележених, емитовано је осам играних серија у вечерњем термину. Термини никад нису били стални, већ су се серије емитовале од 21 час до поноћи, а репризиране су сутрадан око 17-18 сати. Серије су углавном обележене на одговарајући начин и емитоване у вечерњем термину од 21 час, док су спорни репризни термини емитовања серија које су носиле ознаку „16“, будући да постоје различити узнемирујући призори, сцене насиља и секса.

Табела 1.2. Серијски програм Другог програма РТС-а, по ознакама:

Продукција:	За све узрасте	Ознака „12“	Ознака „14	Ознака „16“
Домаћа	1	/	/	/
Страна	2	2	4	2
Укупно:	3	2	4	2

Свим узрастима биле су намењене анимирана серија *Сирене* (емитована викендом између 8 и 9 часова ујутро), *Позориште у кући* (домаћа серија, емитована само једном 2. јануара у 11:03) и *Плесна академија*, серија аустралијске продукције. Ова серија је у земљи порекла обележена са „G“ (за све узрасте), али постоје и неке епизоде које су носиле ознаку „PG“ Parental Guidance (што значи да деца треба да их прате са родитељима). Серија је емитована у јуну, сваког радног дана око 7:30 или 8 часова ујутро. *Ознаку „12“* носила је серија *Титаник: Крв и челик* (емитована од 17. јануара до 5. фебруара) и једна епизода серије *Титаник*. *Са ознаком „14“* емитоване су четири серије: *Титаник* (5. 2 - 18. 2), *Идиот*, према роману Ф. Достојевског (18. 2 - 5. 3), *Свилена тога* (5. 3 - 21. 3) и *Преваранти* (21. 3 – 8. 4). *Ознаком „16“* обележене су: *Изван сумње* и *Хероји*.

Примери:

Криминалистичка серија *Изван сумње* прати доживљаје младе детективке која истражује злочине. У серији се повремено приказују сцене бруталног насиља и/или жртава насиља. Серија се емитује репризно у терминима од 16:15 или од 17 часова (у посматраном периоду серија је репризирана од 9. до 24. априла). Посебно су због учесталости узнемиравајућих сцена проблематичне епизоде емитоване 9. и 11. априла. У тој епизоди приказан је у крупном плану бруталан приказ у коме инсекти једу леш. Док је 11. априла приказана сцена насиља према жени и насилне реакције полиције, а затим, сцена у којој је приказана жртва сексуалног насиља. Одмах потом емитован је инсерт у коме је злочинац одгризао језик жртви - жени, без експлицитног приказивања самог чина, и на крају кадар у коме је експлицитно приказано како је главни негативни јунак сам себи пререзао гркљан. Ова серија се у Холандији емитује са ознаком „12“, док се на Новом Зеланду не препоручује млађима од 18 година. Приликом обележавања играних програма са оваквим садржајима треба водити рачуна о контексту, порукама које се шаљу и сценама које се приказују јер се на основу тога може утврдити да ли у њима постоје елементи који изазивају страх без могућности разрешења током гледања и/или елементи који могу проузроковати последице по развој малолетних лица у дужем периоду.

Америчка научно-фантастична серија *Хероји* која се емитовала од краја априла и након анализираног периода приказује обичне људе који након помрачења сунца откривају да поседују натприродне способности. Премијерне епизоде емитоване су у вечерњим сатима, али су репризе емитоване од 25. до 30. априла у термину од 17:30 часова. Серија носи ознаку 16. У појединим епизодама уочене су секвенце са насиљем и жртвама насиља и несрећа, као и делимично обнаженим женским особама. На пример, 29. априла приказане су сцене детета и жене у пламену, те приказ жртава несреће. Крајем јуна (24.06.) поново је емитован узнемирујући приказ - обезглављено тело. Једна од протагонисткиња је средњошколка која преживљава покушај силовања приликом ког открива да је бесмртна, након чега у више наврата покушава да се убије и снима камером, како би доказала да је неуништива. Серија у САД и Финској није препоручена за гледаоце млађе од 13 година, у Холандији носи ознаку 16, а у Норвешкој 15. У овом случају жанр и начин приповедања, стављају насиље у другачији контекст и утолико се разликују од играних форми које нису у домену фантастичног.

2.3. Забавни програм РТС 2 обухвата различите емисије намењене *свим узрастима*. Постоје емисије посвећене хобијима и љубитељима различитих активности (*Лов и риболов*, *Вреле гуме*, *Мој љубимац* и друге). Други програм РТС-а, такође, репризира квиз *Слагалица*, који се премијерно емитује на Првом програму и пратећи програм ријалити такмичарске емисије *Ја имам таленат*, чијом циљном групом би се могла сматрати цела породица. Друге, разноврсне забавне форме су емитоване само једном или два пута: *Тајне новогодишњих празника* (у трајању од 10 минута емитована 1. и 2. јануара током дана), затим *Кабаре Ланета Гutowића* (први део је емитован 12. 1. у 13:42, док је други емитован сутрадан у 13:55), *Сваштару Душка Радовића* (емитована само 1. јануара у 17 сати), *Без лимита: Денис Мацујев* (емитована 25. јуна у 18:20). Две емисије забавног карактера су емитоване у 6 сати ујутро: *Четрдесет година Београдског пролећа* и *Уз песму и вино*. Једна емисија је емитована у поноћ (*Подијум*).

2.4. Дечји програм на РТС 2 је најразноврснији и најбогатији у односу на остале анализиране телевизијске канале. Радио телевизија Србије једина је, у анализираном периоду, редовно емитовала емисије за децу и младе у сопственој продукцији. Оне се емитују у јутарњим часовима и током дана и посвећене су различитим темама и интересовањима. Дечји програм намењен је *свим узрастима*. Једини цртани филм стране продукције који је емитован у јутарњем термину је цртани филм *Ана Добрић*. У сопственој продукцији емитовано је 20 емисија за децу, од чега је 9 приказано само једанпут.

Од емисија намењених деци *предшколског* узраста у континуитету (више епизода) приказане су *Плава птица* и *Кукурику шоу*. За децу *школског* узраста емитовано је шест емисија: *Верујте, али не претерујте*; *Зујалица*; *Чаробно село*; *Приче о речима*; *Научи ме да...* и *Зоотека*. Од емисија намењених *младима*, шест пута је током јуна емитована играна серија *Мансарда*, прилагођена особама оштећеног слуха и пет пута *Чувари осмеха*, емисија у форми психолошке радионице. Само једном су емитоване емисије: *Блеја клинци*, *Деца мисле на нас*, *Пројекат Медилаб: Хало, Београд зове*, *Бадње вече*, *Радост Европе 2012* (музичка емисија намењена искључиво деци), *Стриповање*, *ОШ Владислав Рибникар*, *ОШ Светозар Марковић* и *Рецепт за игру*.⁸

2.5. Документарни програм РТС-а чине емисије у сопственој продукцији, посвећене различитим темама и намењене *свим узрастима*. Овај програм се емитује углавном рано ујутро и послеподне. У оквиру овог програма емитовано је 29 серијала за све узрасте и већина њих се емитује и на РТС 1.⁹ *Са ознаком „14“* емитована су два документарна филма, оба после 22 часа: *Једном браћа* (15. јануара у 22) и *Декологија о материји смрти* (10. марта у 21, репризиран следећег дана у 3:30).

2.6. Културно-уметнички програм Другог програма РТС-а редовно прати догађаје и манифестације посвећене култури и уметности, као што су, на пример, позоришне и филмске фестивале, концерте, различите манифестације. Емисије су углавном у сопственој продукцији. Доминантан је документарни програм.

⁸ За више информација погледати Додатак 2.4.

⁹ За више информација погледати Додатак 2.5.

Већина садржаја из овог програма се емитије и на *РТС Дигитал каналу* или, ређе, на Првом програму РТС-а. Емитију се током целог дана и ноћи и најчешће су намењене *свим узрастима*.

У посматраном периоду емитовано је много специјалних емисија и неколико преноса (*Милански едикт, Фест, Светосавска академија, Ноћ музеја*..). Током дана је емитовано и 17 серијала са различитом тематиком: о култури, уметности, културним ствараоцима, знаковном језику, музици, поезији, сликарству, књижевности и слично. Неке од тих емисија могу бити занимљиве деци. На пример, емисија о књижевности намењена деци *Књижевна школица* емитована је 17 пута од краја јануара до краја марта, петком 8:45 и 14:30 часова.

Емисије културно-уметничког програма које су биле означене емитоване су након 21 сат. Реч је о серијалу ТВ Театар, чија су издања носила ознаке „12“, „14“ и „16“. *Са ознаком „12“* емитовани су *ТВ театар: О плодовима добра и зла* и *ТВ театар: Јоаким*. *Ознаку „14“* носили су *Други век: Маја Милош, ТВ театар: Хипермнезија* и *ТВ театар: Матица*. *Са ознаком „16“* емитован је *ТВ фељтон: Желимир Жилник* и *ТВ театар: Хасанагиница*.¹⁰

2. 7. Научно-образовни програм Другог програма РТС-а је најразноврснији од свих анализираних телевизија. Углавном је био намењен *свим узрастима*. Обухватао је велики број емисија посвећених науци и технологији, а постоји и низ програма посвећених екологији (еколошка редакција покрива различите теме и производи емисије намењене различитим узрастима). У анализираном периоду емитовано је 59 серијала, различите дужине, садржине и у различитим терминима у току дана. Те емисије биле су посвећене, на пример, односима Срба и Јевреја (*Антисемитизам*), архитектури (*Антологија кућа*), визуелним уметностима (*Арс практика*), великанима (*Великани*), детињству познатих људи (*Вечни сјај детињства*), студентима (*Вита студентис*), птицама (*Градске птице*), екологији (*Еко глобал, Еко караван, Еко рецепт, Еко фајл*), животињама (*Живот са медведима, Острво орангутана*), биљкама (*Тајне биљака*), музици (*Живот са музиком*), новој технологији и науци (*Е-ТВ, Технологије*), социјалним вештинама и друго.

Овде су такође уврштене и емисије намењене деци и младима школског узраста (*Зелене чаролије, Излазак из учионице, Мала школа великог срца, Млади таленти Србије, Интересантно занимање* и друге). Деци и адолесцентима намењене су и емисије: *Зебра знак семафор* (емисија за децу о безбедности у саобраћају), *Животна раскрсница* (о адолесценцији), *Змајева библиотека, Из живота познатих математичара, Како научити математику, Корак ка физици, Математика у срцу, Образовно огледало, Очима физике, Клиника вет, Проветравање, Све боје живота* (о перманентном учењу, промењеним условима живота и породици), *Тумачење књижевног дела, Успон идеје, Филозофија и ...Штоперица* (ангажована против насиља и афирмише морал у спорту и животу), *Хоризонт* и друге.

Ознаком „12“ емитоване су две емисије намењене адолесцентима и младима које се баве осетљивим питањима и проблемима релевантним за овај узраст. Емисија *Узбуна* се бави проблемима зависности и њиховом решавању. Емитована је 8 пута до средине марта, четвртком од 9:30 и 15 часова. Прве две епизоде су носиле ознаку „12“ а остале су биле намењене свим

¹⁰ О терминима емитовања погледати Додатак 2.6

узрастима. Друга емисија, *Сексперти*, намењена старијима од 12 година емитована је 7 пута до почетка марта, петком око 9:30 и 15 часова.

2.8. Музички програм Другог програма РТС-а намењен је свим узрастима. Емитује се у различитим терминима и покрива актуелна дешавања и манифестације у свету музике, као и архивске снимке концерата и других музичких догађаја. РТС покрива готово све музичке жанрове и афинитете, осим такозване турбо-фолк музике. Нагласак је на евергрин, поп, озбиљној и народној музици; мало мање се негује рок музика, али и даље више него на другим телевизијама са националном фреквенцијом. Пример је емисија *Бунт*, посебно намењена љубитељима рок музике, која се, као и емисија *Јелен топ 10* на РТС 1, емитује у касним ноћним терминима (око и после 24 часа), те раним јутарњим (5-6 часова). Поред многобројних концерата, емитоване су следеће емисије: *Концерт за добро јутро* (емитован у три наврата ујутро у 6 часова, траје око пола сата), *Време је на мојој страни* (емисија документарног типа посвећена евергрин, рок и поп музици), *Даме певају*, *Ад либитум* (емисија посвећена различитим врстама музике, студијског типа уз наступе уживо), *Градске приче*, и друге... У вечерњем термину 18. маја од 21 сат до иза поноћи емитован је пренос *Песме Евровизије* на Другом програму РТС-а.

2.9. Ријалити програм на Другом програму РТС су чиниле исте емисије које су премијерно емитоване на Првом програму, намењене свим узрастима: талент шоу *Ја имам таленат* је репризиран око 18 часова и у ноћним терминима, између 1 и 4 сата ноћу. Пратећа емисија *И ја имам таленат* је емитована око поноћи односно два сата након поноћи. Трећа такмичарска емисија сличног формата посвећена изворној музици и фолклору, емисија *Шљивик* емитована је 11 пута у поподневним часовима (18 сати) и рано ујутро (око 5-6 часова). Емисија *Време је за бебе* емитована је од 8. јануара до краја јуна, 42 пута, уторком око 16-17 часова.

3. Телевизија Б92

Телевизија Б92, поред информативног програма, који није био предмет анализе, има веома богат филмски програм (најпре играни, а за њим и документарни), док су дечији, научно-образовни, забавни и музички програм мање заступљени. Узимајући у обзир целокупни програм ове телевизије емитован у посматраном периоду, као доминантан садржај издваја се ријалити формат *Велики Брат*.

3.1. Филмски програм. У анализираном периоду емитовано је 360 филмова (206 премијерних и 154 реприза). Најчешће су то били филмови америчке продукције, али било је и неколико домаћих филмова (10 премијера и 4 репризе). Ово је једина телевизија која је све филмове осим једне репризе означила. ТВ Б92 је, такође једина телевизија која је за обележавање филмова користила најшири распон ознака – 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18.

Табела 3.1. Филмски програм телевизије Б92, по ознакама:

	За све узрасте	Ознака „12“	Ознака „13“	Ознака „14“	Ознака „15“	Ознака „16“	Ознака „17“	Ознака „18“
Премијере		18	3	60	27	70	25	3
Репризе	1	16	1	43	14	56	21	2
Укупно:	1	34	4	103	41	126	46	5

ТВ Б92 је више пута у дневним терминима (од 6 до 21 сат) репризирала филмове са ознаком „16“ (45 филмова) и ознаком „17“ (17 филмова).¹¹

3.2. Серијски програм у анализираном периоду садржао је 18 серија. Оне су биле обележене ознакама 12, 14, 15 и 16 када су емитоване током дана у периоду од 6-21 час. Неке епизоде истог серијала су носиле различите ознаке, као на пример серије *Интернат*, *Два и по мушкарца*, *Ларин избор*, *Штребери* и *Џои*¹² што је препознато као потребно у пракси.

Ознаку „12“ носиле су три серије: *Интернат* (тинејџерска драма, трилер), која је, заједно са репризама, емитована 179 пута у периоду од 8. јануара до 22. јуна у терминима 10:30 и око 1 сат после поноћи. Садржи сцене убиства, отмице, мртве људе, окултизам и натприродне појаве). Друга серија која је носила ову ознаку је хрватска серија *Најбоље године* (комедија, драма), емитована током јануара и фебруара у 9 сати и током ноћи. Трећа је хрватска теленовела *Ларин избор*, емитована у периоду од 18. марта до 25. јуна радним данима у 19, а репризирана у 12 сати. Ова серија садржи сцене уцене, борбе, пуцања, експлозије и употребе алкохола, те је неопходно поново размотрити њено обележавање.

Са ознаком „14“ приказано је 6 серија: *Као случајно*, *Никита*, *Наша мала клиника*, *Посетиоци*, *Пријатељи*, *Прљави плес*. У поређењу са праксом означавања у другим земљама, све серије су адекватно означене (у другим земљама су обележене са 14 или уз учешће родитеља).

Ознаку „15“ носиле су четири серије: *Два и по мушкарца*, *Истражитељи из Мајамија*, *Џои* и *Штребери*. У поређењу са праксом означавања ових серија у другим земљама и ове серије су биле адекватно означене. Емитоване су у дневним терминима.¹³

Примери:

Америчка серија *Истражитељи из Мајамија* оригинално је означена са ТВ14 (не препоручује се гледаоцима млађим од 14 година). У другим земљама постоје велике разлике у обележавању ове серије зато што може садржати сцене насиља или последица насилног дела. У Аустралији није примерена млађима од 15 година (означена је са МА – Mature Audience, што значи да је намењена одраслима). У Мађарској није примерена за млађе од 16 година, у Немачкој се не препоручује млађима од 12, а у Шпанији млађима од 13 година. Једна епизода серије је на ТВ Б92 била обележена са „16“ (25. јуна у 20 сати).

Серијал садржи позитивне поруке и позитивне узор. Јасна је граница између доброг и лошег. И мушкарци и жене су једнако способни да раде свој посао професионално.

Ознаку „16“ носиле су серије: *Сестра Џеки*, *Спартак: Крв и песак*, *Спартак: Богови Арене*, *Спартак: Освета*, *Стивен Сигал: Правда за све*. Америчка акциона крими драма *Правда за све*, емитована је током априла премијерно у 20.30 сати, а репризирана у 15 сати. Серија *Сестра Џеки* је емитована током ноћи (између 1 и 3 сати ујутро) десет дана марта.

¹¹ Погледати Додатак 3.1.

¹² Погледати Додатак 3.2.

¹³ О терминима емитовања погледати Додатак 3.2

Серијал *Спартак: Крв и песак* првобитно је (током маја месеца) премијерно приказиван у 21 час, а репризиран у подне. После реакције РРА емитер је други (*Спартак: Богови Арене*) и трећи серијал (*Спартак: Освета*) померио у касније сате (23-24 часа). Серијал садржи сцене екстремног насиља, крвопролића, сексуалности, експлицитног секса, сплеткарења и хедонизма. У САД је препоручен само одраслој публици (ТВ-МА). У Великој Британији и Немачкој није препоручљив гледаоцима млађим од 18 година.

3.3. Забавни програм емитован је на овој телевизији током дана и углавном био намењен *свим узрастима*. У овом периоду емитовано је 4 специјала и пет серијала: *Евромакс* (получасовна емисија која се бави причама о култури и стилу живота Европљана), *Титова кухиња*, *Циклотрон* (серија кратких документарних филмова) и *Разгибавање*.¹⁴

3.4. Дечји програм ТВ Б92 чиниле су три цртане серије које су приказиване свих шест месеци: *Пингвини са Мадагаскара* (170 епизода) и *Сунђер Боб Коцкалоне* (170 епизода) и *Штрумпфови* (130 епизода) емитоване у јутарњим и преподневним терминима. Поред њих приказана су и три цртана филма која су емитована по два пута за ових шест месеци око 9 сати ујутро.¹⁵

3.5. Документарни програм телевизије Б92 је начешће емитован у раним јутарњим сатима и током ноћи. Био је намењен *свим узрастима* и разноврснији од дечјег програма. У анализираном периоду емитовано је седам серијала. Поред ових серијала, 12 документарних филмова и емисија приказано је једном или два пута.¹⁶

3.6. Културно-уметнички програм није емитован на овој телевизији.

3.7. Научно-образовни програм је био намењен *свим узрастима*, и попут документарног програма, емитован је најчешће током ноћи и рано ујутро. Забележено је 11 емисија и филмова (у играно-документарној форми) приказаних у анализираном периоду. Ове емисије су се бавиле углавном екологијом, здрављем и науком. Поред ових серијала, емитовани су и филмови, међу којима су и филмови који се баве насиљем: *Не пристајем ни на шта мање*, *Пријави сексуално насиље!* и *Таговани*.¹⁷

3.8. Музички програм ТВ Б92 је био намењен *свим узрастима* и састојао се од концерата емитованих углавном током јануара, претежно ноћу или у раним јутарњим сатима. Приказани су концерти: *Сто српских труба*, *Звонка Богдана*, *Деца деци*, *Масима Савића*, *Душка Гојковића*, *Соулсејверс* и *Међу талентима*.

3.9. Ријалити програм ове телевизије је држао атрактивније термине него сви претходно наведени програми намењени свим узрастима. Поред *Скривене камере* ова телевизија је емитовала четири ријалити емисије, различитог формата. Две су биле спортске, такмичарске игре које су биле обележене са „16“ и „17“, иако нису садржавале елементе које би могло шкодити деци (осим, понекад појединих коментара

¹⁴ О терминима емитовања погледати Додатак 3.3.

¹⁵ О овим цртаним филмовима погледати Додатак 3.4

¹⁶ Више Погледати Додатак 3.5.

¹⁷ Погледати Додатак 3.7.

водитеља). Једна емисија је *Нинџа ратници* (Јапан), која спада у такозване спорт-ријалити програме где се учесници такмиче за новац и титулу "Нинџа ратника" у савладавању различитих физичких препрека у одређеном временском интервалу. Телевизија Б92 га је обележила са „17“. Друга таква емисија је *Непобедиви: Банзуке*, још један спорт-ријалити формат, обележен са „16“. Време емитовања ових емисија није било у складу са ознаком.

Трећи ријалити формат је ријалити-преображај *Доме слатки доме*, који се односи на реновирање кућа које продукција изабере. Првобитно је био означен са „14“ од 1. марта до 28. јуна и емитован у периоду 8:30-9 сати и око 2 сата после поноћи. Од маја месеца је остајао *необележен* - 1. мај (8:20), 14. мај (8:20) и 27. јун (23:50). Овај ријалити је могао да остане необележен јер не спада у неприкладне програме и могу да га гледају и млађи гледаоци. По правилу, у њему приказују породичне приче на основу којих је екипа ријалитија одлучила да реновира дом те породице.

Велики Брат, ријалити програм независне продукције, емитован је од 25. марта до 7. маја током целог дана. Осам пута је био необележен.¹⁸ Остале ознаке су пратиле и одређене термине емитовања. Такозвани „прегледи дана“ су са ознаком „14“ емитовани од 10 сати ујутро до 19 часова. Они који су обележени бројем „15“ приказивани су од 19 часова до 1-2 сата након поноћи. Прегледи који нису били препоручљиви за гледаоце млађе од 18 година емитовани су у периоду после поноћи до отприлике 2 сата ујутро. Без обзира на то што је емитер покушао да успостави неки критеријум у означавању овог ријалитија, велики број сцена који је приказан у току дана није био адекватно означен, нити је време емитовања било примерено. Током дана су емитоване псовке, простаклуци, вређања, физички обрачуни, конзумирање алкохола и полно задовољавање укућана.¹⁹

4. Телевизија ПРВА

Прва телевизија је комерцијална телевизија претежно забавног карактера. Истичу се програми стране продукције и лиценце (амерички акциони и блокбастер филмови, турске серије, забавни програм, ријалити форме по узору и ток-шоу формати). Емисије у сопственој производњи одликује квалитетна продукција и комерцијална усмереност.

4.1 Филмски програм ТВ Прве је бројао укупно 550 филмова (276 премијерно приказаних и 274 репризираних у анализираном периоду). Филмови су носили ознаке 12, 14 и 16. Овај емитер није приказивао филмове са ознаком „18“. Највише је приказано филмова са ознаком „16“.

Табела 4.1. Филмски програм телевизије Прва, по ознакама:

	За све узрасте	Ознака „12“	Ознака „14“	Ознака „16“	Ознака „18“
Премијере	33	39	17	187	/
Репризе	24	41	19	190	/
Укупно:	57	80	36	377	/

¹⁸ О терминима у којима овај ријалити није био обележен погледати у Додатку 3.9.

¹⁹ Примери из Великог Брата емитовани под ознаком „14“ и „15“ у Додатку 3.9.

Прва телевизија је у анализираном периоду премијерно емитовала 181 филм америчке продукције и 7 филмова са енглеског говорног подручја. Од 45 премијера филмова осталих светских продукција, 33 филма су била немачке продукције. Из домаће и продукције земаља из региона приказано је 28 филмова. Филмови америчке производње су најчешће обележени ознаком „16“, а више од 80 филмова је емитовано пре 21 сат, најчешће у репризно, дневном термину. Углавном су то амерички акциони филмови, док су немачки филмови (који су најбројнији након америчке продукције) углавном емитовани током ноћи (од 1 сат после поноћи надаље) и нису репризирани. Само три немачка филма намењена су свим узрастима (један намењен деци и младима – *Манату*) и емитована у преподневним часовима, док су остали са овом ознаком приказани у ноћном термину. Од осталих продукција, у току дана је емитовано четири филма намењена свим узрастима, а то су били блокбастери попут *Посетилаца* и *Астерикса и Обеликса*.

4.2 Серијски програм телевизије Прва обухватио је 19 серија за шест месеци. Највише их је било домаће продукције (9), затим турске (6), америчке (2), латиноамеричке (1) и индијске (1). Домаће серије су емитоване једном недељно премијерно, а затим једном репризно. Серије стране продукције, већином теленовеле, емитују се сваког радног дана углавном у јутарњем или вечерњем термину, у зависности од комерцијалног потенцијала и статуса (да ли се емитује први пут или се репризира). Серије *Отворена врата*, *Одбачена* и *Жене са Дедиња* имале су епизоде са вишим ознакама. Требало би јасно одредити начин обележавања серија домаће продукције, најпре због понекад непримереног речника и честих сексуалних конотација. И поред тога, серије које се емитују на Првој су, имајући у виду садржај, углавном обележене на одговарајући начин.

За све узрасте емитовано је пет серија, које су премијерно или репризно емитоване током дана: *Надреална ТВ*, *Шешир професора Косте Вујића*, *Отворена врата*, *Певај, брате!* и *Одбачена*. *Са ознаком „12“* емитовано је 16 серија које су премијерно или репризно емитоване током дана. Највише су приказиване турске теленовеле (6) и серије домаће (ко)продукције (6), затим америчке (2) и по једна индијска (1) и мексичка (1).

Пример: Америчка серија *Лас Вегас*, иако премијерно емитована у ноћном термину (око 2 сата после поноћи), репризирана је око 14 часова. Ова серија о коцкарници у Лас Вегасу је оригинално означена са „ТВ14“, док у Великој Британији није препоручљива за гледаоце млађе од 12 година.

4.3. Забавни програм су чиниле емисије домаће продукције намењене свим узрастима, осим ток-шоу емисије *Вече са Иваном Ивановићем*. Емитоване су и емисије *Лото*, *Глобално загревање* (коју организује Лутрија Србије), *Најсмешније рекламе* и *Срећне вести* (кратки прилози). *Свим узрастима* су намењене ток-шоу емисија *Жене*, играна хумористичка серија *Дама без блама* (састављена од кратких скечева) и емисија *Ексклузив* (колаж формат састављен од новинарских прилога о познатим личностима и догађајима).²⁰ Једина обележена емисија забавног карактера на ТВ Прва је ток-шоу емисија *Вече са Иваном Ивановићем*, рађена по моделу популарних страних ток-шоу емисија. Углавном је носила *ознаку „14“*. Само једна епизода је носила ознаку „16“ и она је емитована после 22 сата. У емисији је понекад присутан непримерен

²⁰ Више о терминима емитовања у Додатку 4.3.а.

говор (псовке и увредљиве речи). Емисија се репризира недељом у 14 часова.

4.4. Дечји програм телевизије Прва је врло сведен, готово непостојећи. Емисије забавног карактера и ријалити форме попут такмичарских и мејковер ("преображај") емисија (нпр. *Први глас Србије* и *Радна акција*, где се често појављују деца и млади) привлачне су и најмлађима, али, изузев цртаних филмова, не постоји програм који је намењен искључиво деци и/или младима. У раним јутарњим часовима око 6:15 и око 17 часова емитоване су кратке анимиране серије *Мусти* (белгијска, 1968.) и *Хапети* (шпанска, 2010). Дугометражни цртани филмови (*Плес малог пингвина*, *Анастасија*, *Гуливерова путовања*, *Краљ џунгле*, *Нојева барка*, *Снежана и седам патуљака*) емитовани су у преподневним и подневним часовима, викендом у периоду између 9 и 12 сати.

4.5 Документарни програм телевизије Прва је такође означаваан. *Свим узрастима* намењена је емисија *Експлозив*, информативно-документарни програм колажног формата у сопственој продукцији, састављена од новинарских прилога који говоре о проблемима и животима стварних људи. У оквиру ове емисије се говори о тежим друштвеним проблемима, а понекад се препричавају неки „паранормални“ феномени (на пример, у мају је емитован прилог о „дрекавцу“). У овој емисији се неретко покрећу и хуманитарне акције како би се помогло онима који живе у оскудици или болести. Емитује се у касним поподневним сатима. Необележене су биле и само једном емитоване емисија *Возимо се: прича о сноуборду* и епизода америчке документарне серије *Смртоносни улов*, која говори о мушкарцима који се баве ловом на ракове у хладном Беринговом мору.²¹

Ознаку „16“ носиле су четири емисије. Две су емитоване у складу са ознаком. То су емисија *Досије*, у сопственој продукцији, која документује криминалне радње, злочине и слично, у форми драматизације и интервјуа и два пута приказан документарни филм *О Гринго*. Друге две нису приказиване у адекватном термину (од 21 до 6 сати ујутро), већ су емитоване током дана. *Несреће у ваздуху* и *Велике несреће*, које садрже драматизоване елементе тешких несрећа емитоване су сваког дана између 11 и 12 сати. Документарна серија *Смртоносни улов* емитована је у 9 сати ујутро. Иста ова емисија је, касније у току истог дана, приказивана као примерена свим узрастима.²²

4.6. Културно-уметнички програм није емитован на овој телевизији.

4.7. Научно-образовни програм ТВ Прве је био намењен *свим узрастима*. Обухватио је један серијал емисија и три филма стране продукције који су посвећени популарно-научним садржајима и намењени свим узрастима. Емисија *Галилео*, емитована је свих шест анализираних месеци, неколико пута недељно у различитим терминима. Током дана приказивана је у 19 сати. У документарној форми 10. априла, један за другим, приказани су филмови *Мумифицирани Египат* (у 10:28), *У срцу торнада* (у 11:18) и *Национална географија* (у 12:10).

4.8. Музички програм ТВ Прве, већином популарна домаћа музика, емитује се углавном током ноћи, између репризног програма. Овај програм је намењен *свим узрастима*. Такође, концерти домаћих извођача емитују се током ноћи или раних јутарњих часова. У анализираном

²¹ О терминима емитовања видети у Додатку 4.5.а.

²² О терминима емитовања видети у Додатку 4.5.б.

периоду емитовано је шест концерата (*Здравка Чолића*, два концерта *Тонија Цетинског*, *Влада Георгијева*, *Вива Вокс* наступ у УН и концерт *Дина Мерлина*).

4.9. Ријалити програми Прве телевизије су бројни. Те емисије се углавном емитују премијерно и репризно једном недељно у вечерњим, односно дневним и ноћним терминима. Изузетак су *Први глас Србије*, који је био у завршници у јануару, *Скривена камера*, кратка форма канадске продукције, која се емитује неколико пута дневно и *Породичне тајне*, псеудоријалити који се емитовао сваког радног дана.

Без ознаке (намењене гледаоцима свих узраста) је приказано шест емисија. Две се могу уврстити у, такозване, *преображајне или мејквер* формате. Обе су репризиране у дневном термину. Једна од њих је *Паклена кухиња*, ријалити формат где афирмисани кувар долази у посету ресторанима и покушава да их „доведе у ред“. Друга је *Радна акција*, у којој се приказује реновирање куће пријављених учесника у комбинацији са топлим људском причом. На телевизији Прва емитоване су и две различите *такмичарске ријалити* емисије: *Први глас Србије*, веома популаран шоу, врста ријалити такмичења за најбоље певаче/певачице и емисија *Дођи на вечеру*, независне продукције. Концепција последње емисије је таква да се петоро такмичара сваке недеље међусобно такмиче у кулинарском умећу и гостопримству. Ова телевизија је емитовала и један „*мечмејкинз*“ (*matchmaking*) *ријалити*, где су упознају потенцијални парови. У питању је емисија *Домаћине, ожени се!* ("савремени проводација").²³ Такође, неколико пута дневно у различитим терминима током дана приказивана је и *Скривена камера* канадске продукције.

Ознаку „16“ имале су две ријалити емисије. „*Мечмејкинз*“ *формат* *Сами у тами*, рађен по узору на страну емисију, конципиран је тако да се три девојке и три момка срећу у једној кући, где одвојено проводе три дана, а њихови сусрети се дешавају у потпуно мрачној просторији. Иако се емитује после 22 сата, девет епизода ове емисије биле су намењене свим узрастима, док су остале биле обележене са „16“. Друга је такозвани *псеудоријалити* формат *Породичне тајне*, наводно заснован на истинитим причама. Карактерише је драматизација понекад веома озбиљних тема (породични конфликти, насиље, инцест, прељуба и сл.). Готово исте емисије, само другачијег назива, емитују се и на ТВ Хепи и ТВ Пинку. У почетку су емитоване без јасно истакнуте псеудостварне природе, али је уведено правило наглашавања да је емисија заправо игране форме и да је само „инспирисана стварним догађајима“. Емисија је обележена са „16“, али је приказана у неодговарајућем термину, око 19:15 сати.²⁴

5 Телевизија Пинк

Телевизија Пинк у току дана, поред информативних емисија, приказује и серијски програм, различите ток-шоу емисије забавног карактера и велики број ријалити формата. У дневним терминима је мало филмског, дечјег, документарног и научно-образовног програма. У играном програму доминирају хумористичке серије сопствене продукције. Ова телевизија има снажан естрадни печат који се огледа у самој програмској шеми, типовима емисија, темама које се у њима покрећу и гостима забавних емисија. У пракси обележавања програма коришћене су ознаке

²³ О терминима емитовања погледати у Додатку 4.9.а.

²⁴ О терминима емитовања видети у Додатку 4.9.б.

12, 15 и 18, а псеудоријалити формат *Прељубници* је носио ознаку „16“, што није утицало на померање термина емитовања у касније сате.

5.1. Филмски програм телевизије Пинк је обележаван ознакама: 12, 15 и 18. За шест анализираних месеци у оквиру њега је приказано 419 филмова (356 премијерних и 63 реприза).

Табела 5.1. Филмски програм телевизије Пинк, по ознакама:

	За све узрасте	Ознака „12“	Ознака „15“	Ознака „18“
Премијере	5	93	146	112
Репризе	/	31	27	5
Укупно:	5	124	173	117

Највише је приказано филмова који су носили ознаку „15“, а најмање оних који су били намењени свим узрастима. Без обзира на ознаке, сви осим два филма су приказани у ноћним терминима, од 24 до 6 часова. Током ноћи су приказивани и породични и филмови намењени свим узрастима.

5.2. Серијски програм је обележаван ознакама „12“ и „15“. Дневни играни програм чиниле су углавном теленовеле и оне су, по правилу, носиле ознаку „12“. Ту су се нашле индијске серије *Мала невеста* и *Нежељене*, колумбијско-америчка теленовела *Наследници*, турска серија *Север-Југ* и серија сопствене продукције *Звездара*. Неколико пута је, без сталног термина, емитована и мини домаћа серија *Љубав, навика, паника* између 6 и 7 сати ујутро.

Током дана су емитоване и домаће хумористичке форме које *нису имале ознаку* (односно намењене су свим узрастима), иако због речника који се у њима користи нису примерене млађој деци.

Пимер: Једна од серија у оквиру играног хумористичког програма је серија *Академци*, независне продукције, на српском језику. Емитована је свих шест анализираних месеци у разним, никада фиксним, терминима. Овај хумористички програм састављен је од скечева који некада садрже алудирање на секс, лупање по задњици, шамарање и насиље, црни хумор. Због свог садржаја овај програм није примерен свим узрастима. Крајем фебруара (24. фебруара) у 14:45 сати у оквиру овог серијала је емитован скеч *Силовање*. Емисија није адекватно означена, јер са наведеним елементима не може бити погодна за гледаоце свих узраста.

Још три хумористичка серијала у скеч формату емитована су на овој телевизији: *Генијалци* и *Нови генијалци*, чији су скечеви засновани на стереотипима, сексуалним конотацијама, псовкама и претњама кроз хумор, као и серијал *Савршен дан* који је, као и остали хумористички формати, базиран на скечевима који садржи псовке, говор којим се алудира на секс, и слично.

На овој телевизији се види тенденција да се према домаћим серијама, нарочито серијама сопствене продукције толерантније односи када су у питању означавање и термин емитовања. Тако су две тематски различите стране серије са *ознаком „15“* емитоване током ноћи. У питању је серијал *Ескобар: Господар зла* и серија *Др Хаус*. Уочено је да су 32 епизоде серије *Др Хаус* биле означене нижом бројком, „12“. Током дана, са овом ознаком емитоване две играно-хумористичке серије домаће продукције: *Курсације* и *Нове курсације*. Обе садрже псовке, простаклуке,

стереотипе и хумор који се односи на секс, супротан пол, етничке и националне разлике и слично.²⁵

5.3. Забавни програм телевизије Пинк носио је ознаку „*за све узрасте*“. Радним данима, током дана, поред теленовела и хумористичких формата домаће продукције, емитоване су и емисије у студију (*Pink World, Тачно у подне, Магазин ИИ*), затим емисија о аутомобилизму (*Топ спид*), и *Гранд шоу* (музичка емисија забавног карактера Гранд продукције). За све узрасте је емитована и мешавина ток-шоу и ријалити формата *Брачни судија*, са гостима у студију који представљају чланове жирија. Чланови жирија су естрадне личности који као „експерти за туђе проблеме“ покушавају да реше неспоразуме брачних партнера. Успут, док у студију коментаришу брачне проблеме других људи чије се снимљене приче емитују преко великог екрана, они се и шале на њихов рачун. Није јасно да ли су делови емисије у којима се парови жале једни на друге одглумљени или стварни. Суботом су, у дневним терминима, емитоване две емисије забавног карактера: ток-шоу емисија *Викендвизија* и емисија о моди и стилу *Живот у тренду*. Недељом су, од 6 до 21 сат, емитоване емисије *Ја то тако*, *Недељно поподне са Леом Киш* и *Добро вече Србија*.²⁶

5.4. Дечји програм телевизије Пинк, за период од шест месеци, чинили су *концерт хора Чаролија* емитован 10. фебруара у 11 сати и филм *Орлови рано лете* емитован 2. марта у 15:21 часова.

5.5. Документарни програм телевизије Пинк у анализираном периоду чинила је само емисија *Слике живота* (некада емитована на ТВ Авала) о разним местима у Србији и судбинама обичних људи. Емитована је (не сваке) недељом између 6 и 7 сати ујутро и била је намењена *свим узрастима*.

5.6. Културно-уметнички програм телевизије Пинк није емитован у анализираном периоду.

5.7. Научно-образовни програм телевизије Пинк није емитован у анализираном периоду.

5.8. Музички програм ове телевизије је емитован током дана и био је намењен *свим узрастима*. Чиниле су га две емисије, које су имале континуитет у емитовању, и неколико концерата. Обе емисије су емитоване готово током целог анализираног периода од шест месеци. У питању су емисија у студију *Голд музички магазин* и музичка емисија *Гранд парада*. Поред њих, 12 пута је емитован музички пакет *Музика*. А по једном, углавном после 21 сата, емитовани су концерти и преноси концерата музике коју пропагира ова телевизија.²⁷ Такође, на овом каналу је у оквиру новогодишњег програма, приказана и емисија *Грандово народно весеље*, која је носила *ознаку „12“*, а емитована у различитим терминима.²⁸

5.9. Ријалити програм је би најразноврснији на овој телевизији. Приказано је 14 различитих ријалити серијала. Као погодан *за све узрасте* емитован је ријалити *Моја велика свадба* (независне продукције, наследник ријалитија „24 сата свадба“ који је ранијих година емитован на РТС-у), затим *ријалити исповест Све за љубав* и ријалити *Српска посла*, у којој такозване

²⁵ О терминима емитовања и примеру из емисије видети у Додатку 5.2.а.

²⁶ О терминима емитовања у Додатку 5.3.

²⁷ О терминима емитовања у Додатку 5.8.а.

²⁸ О терминима емитовања у Додатку 5.8.б.

„ВИП“ (познате) личности путују по местима у Србији, са задатаком да у њима пронађу „највеће газде, пропалице, женскароше, али и посвађане комшије“. За све узрасте емитован је и **музички такмичарски** ријалити „Гранд продукције“ *Звезде гранда*. Без ознаке су биле и три **скривене камере**: *Скривена камера*, *Лутајућа камера* (кратке форме, приказује шта раде људи са естраде; емитована у оквиру емисија „Гранд пита“ и „Гранд шоу“) и кратка таблоидна форма *Папарацо лов на познате* у којој телевизијска екипа прати и снима познате личности на јавним местима. У овој емисији је приказано, на пример, несавесно понашање познатих у саобраћају (12. фебруар глумац Милан Калинић, 7. мај ватерполиста Никола Рађен).

Без ознаке је био и један **мечмејкинг** ријалити, *Кување и мување*, емитован сваког радног дана око 18 сати. Серијал приказује четири девојке које кувају за једног мушкарца који им долази у госте. У четири епизоде приказује се његово гостовање код сваке девојке која је за њега спремила јело, а у петој он одлучује која му се највише допада и коју ће одвести у ресторан на вечеру. Поред тога што негује родне стереотипе, овај програм приказује конзумирање алкохола и завођење (девојке се такмиче да освоје момка кога хране).

Од **псеудоријалити** емисија за све узрасте телевизија Пинк је приказивала *Необјављене приче*, емисију која приказује реконструкције трагичних прича обичних људи. Драматизацију раде аматери којима су поверени глумачки задаци. У овом играном програму, 2. маја у 22:15 приказана је сцена насиља у породици где отац каишем удара сина по рукама док дете плаче и запомаже. На крају завршава у болници са тежим повредама. Друга емисија овог типа је *Судница*, у којој особе којима је дат задатак да глуме симулирају дешавања у судници и суђења обичним људима, на основу њихових прича. Ни ова емисија није за све узрасте, јер садржи приче о злочинима у којима оптужени причају како су „са задовољством покушали убиство“.²⁹

Са ознаком „12“, приказиван је серијал *ДНК*, у коме телевизијска екипа, по позиву „обичних људи“, на основу ДНК анализе, истражује и утврђује очинство.

Друга овако означена емисија је *Фарма*, која је уједно заузимала и највећи део дневног програма телевизије Пинк. Радња се одвија на фарми где живи двадесетак естрадних личности које добијају одређене задатке од продукције које треба да изврше. Овај ријалити је емитован током целог дана и ноћу. У периоду од 6 до 21 сат емитована је 361 пут, у току ноћи 136 пута.

Табела 5.9. Број и време емитовање ријалити емисије *Фарма* на ТВ Пинк

Време емитовања:	Од 6 до 21 сата	Од 21 до 6 сати
Број емитовања:	361	136

Петнаест пута није стављена никаква ознака, а у највећем броју случаја ни ознака „12“. Термини емитовања нису одговарали садржају који је приказиван (употреба и прича о алкохолу, непримерен говор, простаклуци, туче, свађе, вређања и полно задовољавање учесника).

Ознаку „15“ носио је само **такмичарски** ријалити *Тренутак истине*, који се емитује у вечерњим сатима, а репризира око подне. *Тренутак истине* је конципиран тако да водитељка поставља питања испитанику који седи наспрам ње. Испитаник је претходно тестиран на полиграфу како би се утврдило, како се каже у самој емисији, „колико далеко су такмичари спремни да оду и

²⁹ О терминима емитовања ријалити програма за све узрасте видети у Додатку 5.9.а.

открију своје најдубље тајне“. Свако следеће питање које водитељка поставља је „све теже“, односно захтева од такмичара да изнесе непријатнији детаљ из свог живота. Такмичар одговара на постављена питања и за сваки истинит одговор се приближава крајњој суми од пет милиона динара. Овај ријалити је рађен по узору на страни програм (*The Moment of Truth*), где се учесницима такође постављају непријатна питања. У домаћој верзији питања која водитељка поставља су далеко непријатнија, а често се њима покрећу теме које спадају у домен кривичних дела. Новчано се награђује спремност да се признају неретко морално врло дискусабилни детаљи које је учесник учинио или су му се десили. Због тога је концепт емисије непримерен за приказивање пре поноћи, а ознака коју би требало да носи је „18“, уз упозорење да емисија садржи изјаве које могу да узнемире, шокирају и слично. Треба имати у виду да се овакав садржај репризно емитовао у термину када су деца код куће и када су у могућности да чују приче из којих могу извући погрешне закључке на више нивоа: о насиљу које се не кажњава, о непримереном понашању чије се последице не виде, о људима који причају да су вршили тешка кривична дела и нису кажњавани и слично. У једној емисији (приказаној 27. маја у 11:55) учесник је био малолетан. Водитељка му је, између осталог, поставила и питање: „Да ли је истина да би радије убио свог оца, само да ти мама више не пати?“ Мајка је била присутна, као и брат од тетке који је изјавио да је покушао да разговара са оцем такмичара, да га уразуми, али није успео.³⁰

Ознаку “16” носио је само псеудоријалити *Прељубници*. Према замисли емисије, учесници пријављују екипи псеудоријалитија своју сумњу у верност партнера, а телевизијска екипа затим поставља камере и снима ту особу у прељуби (лица замагљена, као и призори који упућују на сексуални однос) како би открила оправданост ових сумњи и обезбедила доказе. Овај ријалити је емитован 230 пута од почетка јануара до средине априла у 20 сати, у послеподневним часовима (око 17 и 18), некада и у 6 ујутро. Иако је овај програм оригинално амерички (*Cheaters*), врло мало личи на њега. Српска верзија *Прељубника* извлачи најгоре примере прељубе. Тако су у емисији која је емитована почетком фебруара приказан инцест (ћерка је остала трудна са оцем) и групни сексуални однос (ћерке и оца са још двоје људи).

Анализа је показала да на телевизији Пинк програм обилује промовисањем естрадних личности и ријалити програмима. Не постоји програм намењен деци, а оно што је обележено „за све узрасте“ или необележено деци најчешће није доступно (пример филмова који се емитују током ноћи) или им не пружа никакав позитиван пример и поруке (већина забавних и ријалити формата). Ако се узме у обзир контекст, понашање водитеља и гостију, садржај играног и ријалити програма, тек понека емисија садржи оно што је заиста „за све узрасте“ (на пример емисија *Живот у тренду* и документарни серијал *Слике живота*, као и две емисије за децу). Закључује се да је приликом означавања програма потребно узети у обзир и критеријуме који подразумевају позитивне узоре, позитивне поруке и едукативне елементе.

6 Телевизија Хепи

Програмом телевизије Хепи доминирају филмови, забавне и ток-шоу емисије снимљене у студију. Једина је телевизија која емитује еротске филмове, а специфична је и по емитовању

³⁰ Више примера из ове емисије налази се у додатку 5.9.в.

бројних „шпагети“ вестерна. Такође, ТВ Хепи има највећи број емитовања домаћих филмских остварења.

Необележавање програма је карактеристично када је реч о филмовима емитованим на ТВ Хепи. У програмима за које постоје јасно дефинисана правила, изостаје континуирано обележавање (нпр. еротски филмови). Кад је реч о серијама, често се премијерно емитоване епизоде обележавају, а ознака изостаје у репризама, или се прве епизоде обележе, а у осталима изостаје ознака.

6.1. Филмски програм телевизије Хепи најобимнији је у поређењу са осталим посматраним емитерима. Током шест месеци емитован је укупно 731 филм, од чега је 379 приказано премијерно, а 352 репризно. Филмови су обележавани ознакама „12“, „14“, „16“ и „18“. Највише је емитовано филмова који имају ознаку „18“ и „16“. Најмање је било оних који су носили ознаку „12“.

Табела 6.1. Филмски програм телевизије Хепи, по ознакама:

	За све узрасте	Ознака „12“	Ознака „14“	Ознака „16“	Ознака „18“
Премијере	46	5	58	109	161
Репризе	37	8	47	62	198
Укупно:	83	13	105	171	359

Филмови који су намењени *свим узрастима* обухватају и велики број необележених филмова, који би вероватно могли да се сврстају у категорије „14“ и „16“. То су углавном вестерн и домаћи филмови. Ова телевизија је емитовала и 33 филма без назива. Највише су емитовани филмови стране продукције – 623 пута (317 премијерно, 306 репризно). Домаћи филмови су емитовани 108 пута (62 премијерно, 46 репризно). *Еротски* филмови су емитовани 352 пута, *вестерн* филмови бележе укупно 196 емитовања, а остали филмови обележени ознаком „18“ су хорор филмови.

Табела 6.1.б. број приказаних филмова у иностраној и домаћој продукцији, број емитованих еротских филмова и број емитовања вестерна.

Врста продукције	страна	домаћа	Еротски филмови		Вестерн филмови	
Премијере	317	62	премијере	Репризе	премијере	Репризе
репризе	306	46	158	194	120	76
Укупно:	623	108				

Филмови, и домаће и стране продукције, углавном су емитовани током ноћи, а репризирани најчешће током поподнева, између 16 и 19 сати. Репризе вестерн филмова, који неретко

приказују насиља и бруталности, емитовани су у терминима неприкладним за децу. Еротски филмови се емитују од један сат након поноћи до 4 ујутро.

6.2. Серијски програм телевизије Хепи чинило је 11 серија (три домаће и осам стране продукције). Серије су емитоване у поподневним и вечерњим терминима, радним данима око 16:30 и 19:30 и репризиране су у јутарњим часовима. Најчешће су означене са „12“ и „14“. Неке серије имају различито обележене епизоде. Понекад је у премијерном емитовању серија обележена са „12“ или „14“, а затим се у репризном термину не означаи.

Свим узрастима биле су намењене две епизоде серијала *Зона Замфирова*, емитоване током новогодишњих празника, 3. јануара у 2 сата ноћу. *Са ознаком „12“* емитоване су серије *Црвени орао* (Шпанија) и *Црни Груја* (Србија). Серијали *Тајна нечисте крви* и *Пљачка Трећег рајха* (Србија) обележене су *ознаком „14“*, као и серије-теленовеле *Изгубљене године* (Турска), *Једина љубав* (Румунија) и *Несавршени злочини*, италијанска серија о форензичарима, налик на *Место злочина*. *Ознаку „16“* је имала серија *Долина вукова*, турска серија која обилује сценама насиља и терористичких акција, па није препоручљива за најмлађе. Емитована је у 23:30 сата или у поноћ.

Ознаком „18“ је обележен еротски серијал *Мокре цице*, емитован око 3-4 сата иза поноћи.

6.3. Забавни програм је био намењен *свим узрастима*. Највише је студијских емисија у којима гостују познате личности и оне се емитују у поподневном термину (најчешће око 15 часова). Следе емисије-интервјуи које се емитују увече (око 20-21 сат). Ове емисије се емитују два пута недељно, једном премијерно и једном репризно. ТВ Хепи је наглашено забавна телевизија, па ове форме имају такав „призвук“. Неке од ових емисија (студијске и у форми прилога, ток-шоу, са музиком) су: *Брвнара*, *Летњиковац*, затим ток-шоу емисија Исидоре Бјелице *Љубавна докторка*, *Црвено*, *Револуција*, *Скандалозно* (студијска ток-шоу емисија са „познатима“), *Гламур кафе* и *Гламур*, кратка форма *Кухињица* и *Квиз: Насловна страна*. За све узрасте су емитоване и вечерње емисије: *Из мушког угла* (у форми скечева), *Кабаре*, кратка форма Ланета Гутовића *Не може да шкоди* и *Рецепт за љубав*.³¹

6.4. Дечји програм у сопственој продукцији не постоји. У посматраном периоду емитовани су углавном цртани филмови у јутарњим часовима, радним данима и викендом. Приказано је 20 (углавном анимираних) серијала. По једно емитовање је имало пет цртаних филмова.³²

6.5. Документарни програм је био оскудан и намењен *свим узрастима*. Емитоване су само *Најплементији подвиг* (13. и 20. јануара у 18:30) и *Моја Србија* (документарни програм у сопственој продукцији, емитован је од 19. јануара, суботом и недељом, у периоду од 15 до 17 сати).

6.6. Научно-образовни програм је оскудан. Телевизија Хепи је емитовала четири документарна серијала стране продукције. Три су била намењена *свим узрастима*. Приказани су: шест пута документарни филм *Доба диносауруса*, три епизоде серијала *Древне велике грађевине* и једном *Предатори у опасности*. Само је серијал *Сурова природа* носио *ознаку „16“*. Емитовано је 19 кратких епизода у току седам дана, око 16 или 17 сати.

³¹ О терминима емитовања погледати у Додатку 6.3.

³² О називима цртаних филмова и серијала и њиховим терминима емитовања погледати у Додатку 6.4.

6.7. У оквиру **Културно-уметничког програма** емитована је једна емисија: *160. година: Прво београдско певачко друштво*, 9. јуна у 9 сати.

6.8. **Музички програм** је обухватио музичке спотове емитоване у раним јутарњим сатима и повремено у току дана, између две емисије. Неколико музичких емисија намењено је свим узрастима и углавном садрже наступе извођача уживо.³³

6.9. Осам **Ријалити програма** емитовано је у различитим терминима током вечери.

За све узрасте било је намењено пет емисија. Прва је *Љубавни сигнали*, амалгам забавног, ријалити, студијског такмичарског и „*мечмејкинг*“ програма, где младићи и девојке добијају различите задатке са циљем да се „пронађу најкомпатибилнији парови“ – победнички пар у финалу серијала осваја награду. Емисија промовише нумерологију и астрологију. Нумеролог и астролог све време коментаришу такмичаре, чији се астролошки знакови истичу, и одређују најбоље комбинације парова) Програм је рађен по моделу шпанске емисије *12 срца*, која је такође емитована на ТВ Хепи.

Овде су се нашле две „*мејквер*“ емисије: једна о сређивању аутомобила пријављених учесника, *Позајми ми ауто* и емисија *ВИП 24*, у којој се учесницима обезбеђују најбољи фризер, стилисти, шминкери, како би познати људи из јавности одговорили на питање да ли имају оно што је потребно да буду звезде. Необележена је била и ријалити емисија *Лака лова*, у којој водитељка путује Србијом и показује како може да се заради радећи различите послове. Последња необележена је емисија *Доказ љубави*, попут емисије *Све за љубав*, која се емитује на Пинку.³⁴

Ознаком "16" биле су обележена три псеудоријалити формата: *12 срца*, *Судбине* и *Луда кућа*. *Судбине* су псеудоријалити емисија попут *Породичних тајни* које се емитују на Првој телевизији или *Неиспричаних прича*, које емитује РТВ Пинк. Након интервенције РРА, емитери су у обавези да јасно назначе да је реч заправо о играном програму инспирисаном „стварним догађајима“. Интересантно је да се исти учесници појављују у овој емисији и у *Лудој кући*. Емисија је обележена ознаком „16“, али понекад није обележавана.³⁵

Псеудоријалити програм *Луда кућа* је налик емисији Џерија Спрингера (*The Jerry Springer Show*) и заснива се на изазивању конфликтних ситуација између наводно блиских појединаца. Обилује простаклацима, агресивним понашањем, провокативним темама којима се на често неукусан начин баве водитељ и учесници (иначе глумци-аматери). На почетку емисије стоји напомена да програм служи показивању како се не треба понашати. Углавном је обележена са „16“, али често ова ознака изостане. Емисија садржи: псовке, вређање, непримерено понашање, туче и насртања, сексуалне инсинуације водитеља, поспрдно бављење озбиљним темама.

³³ О овим емисијама погледати у Додатку 6.8.

³⁴ О терминима емитовања погледати у Додатку 6.9.а.

³⁵ О терминима емитовања погледати у Додатку 6.9.б.

Упоредна анализа означавања филмског програма

За потребе ове анализе прегледана је база података о целокупном филмском програму пет националних емитера (шест канала). Анализа обухвата 1670 премијерно емитованих филмова, од којих је 864 репризирано. У обзир је узето и време емитовања. За потребе анализе коришћена је литература о означавању (телевизијских) филмова (и серија) у другим европским земљама и подаци сајта IMDb (International movie data base), која садржи информације и објашњења о оригиналним ознакама филмова и ознакама које они носе у различитим земљама. Оригиначне ознаке филмова холивудске продукције се односе на препоруке за гледаоце које је дала МРАА (*The Motion Picture Association of America*), америчка трговинска асоцијација холивудских студија која од 1968. године обележава све филмове америчке продукције пре њиховог јавног емитовања. Ознака „ПГ“ (PG-Parental Guidance Suggested) односи се на заједничко гледање са родитељима, односно уз одраслу особу, и често се користи у Америци и Великој Британији. Ознака „Р“ (R-Restricted) се односи на програме који могу да садрже „сцене грубог и /или непрестаног насиља, сугестивни материјал, вулгаран/непримерен речник, сцене страве и ужаса, сексуални садржај, сексуално оријентисану голотињу и коришћење дрога“. Препоручено је да млађи од 17 година овакве садржаје гледају уз одраслу особу. Осим оригиналне ознаке из земља продукције, приликом анализе су узете у обзир и препоруке за означавања анализираних филмова у другим земљама, најпре европским.

Табела приказаних филмова, по каналима:

	РТС 1	РТС 2	Б92	ПРВА	ПИНК	ХЕПИ	Укупно:
Премијера	362	82	206	276	365	379	1670
Реприза	13	8	154	274	63	352	864
Укупно:	375	90	360	550	428	731	2534

1. Филмови који нису били означени (намењени свим узрастима)

У периоду од шест месеци, укупно је емитован 101 филм који је, на основу ознаке или недостатка исте, био примерен свим узрастима. Само време приказивања филмова није указивало на то да је филм примерен и млађој и старијој публици. Ипак у овим терминима су се нашли филмови углавном намењени деци, као и породични филмови. Код нас је уочена пракса да су комедије (укључујући тзв. “романтичне комедије”) често намењене свим узрастима. У Америци оне најчешће носе ознаку ПГ или ПГ-13, чиме се родитељи позивају да филм гледају заједно са својом децом, јер програм може садржати “сцене које родитељи могу сматрати непремиреним за њихову децу“. У неким случајевима су разлог комичне сцене и грубости попут оних у цртаним филмовима, у другим је то сексуално конотиран језик или промоција стереотипа. Такви филмови су понекад означавани и са “12”.

Хумор може деловати као ублажавајући фактор, али се такође може дискутовати у којој мери и за који узраст су прихватљиви хумор који има сексуалне конотације и насиље у комичном контексту.

Табела: филмови намењени свим узрастима по каналима

За све узрасте:	РТС 1	РТС 2	ТВ Прва	ТВ Б92	ТВ Пинк	ТВ Хепи	Укупно:
Премијере	13	5	33		5	46	101
Репризе	1	1	24	1		37	64
Укупно:	14	6	57	1	5	83	165

РТС 1 је емитовао 13 филмова без ознаке и један репризирао. Углавном није стављао ознаку на филмове домаће продукције, који су у највећем броју случајева емитовани током дана у 13:30 сати. Велики број њих снимљен је седамдесетих и осамдесетих година. Ови филмови најчешће не садрже сцене које могу да узнемире децу, али актери су неретко приказани са цигаретом или док конзумирају алкохол (чашицу ракије обично). Један такав пример је филм *“Кога чекаш куме”*, југословенске продукције из 1976. године, емитован у 13:30 сати. Радња филма се углавном одвија у кафани у којој актери разговарају и пију. Алкохол је све време на столу.

РТС 2 је емитовао пет филмова за све узрасте уз једну репризу; телевизија **Пинк** је емитовала пет: док телевизија **Б92** није имала ни једну премијеру, али је емитовала једну необележену репризу.

ТВ Прва није обележила 33 премијерна и 24 репризна филма које је приказивала. У неким случајевима не постоји увек јасна разлика између садржаја који је намењен свим узрастима и оног који није препоручљив за гледаоце млађе од 12 година. Реч је најчешће о романтичним и другим комедијама, где постоје сцене комичног насиља или је коршћен непримерен речник. Ови филмови су у земљи порекла (углавном холивудска остварења) обележени са ПГ и ПГ-13, чиме се наглашава, када су у питању деца млађа од 13 година, да филм може садржати неку сцену или контекст за чије је разумевање неопходна родитељска интервенција, односно разговор или објашњење. То је случај са филмовима попут *Маске* (The Mask, 1994) који је америчка Филмска асоцијација (МРАА) означила са ПГ-13, у Великој Британији је обележен са ПГ, док у Немачкој није препоручљив за гледаоце млађе од 12 година. Затим ту спадају и *Плавуша са Харварда* (Legally Blonde, 2001) и *Астерикс и Обеликс*. За све узрасте је приказана и комедија *За све је крива свекрва* (Monster in Law, 2005), док је на истој телевизији домаћи филм *Хајде да се волимо* био означен са “12”.

ТВ Хепи је емитовала 46 премијernih и 37 репризних филмова намењених свим узрастима. Ова телевизија предњачи у необележавању или неадекватном обележавању садржаја, па већина ових филмова који су емитовани и током дана (најчешће репризно) нису примерени свим узрастима. Они би, због своје садржине, могли бити означени и ознакама за старије узрасте (16 или 18). То су углавном филмови домаће продукције и репризе вестерн филмова, попут домаћег филма *Сутра ујутру* који је емитован 5. фебруара у 17:23 сати. Филм није имао узрастну ознаку иако садржи кадрове у којима се виде гола тела и конзумира дрога. Филм *Буре барута*, емитован је 2. Марта у 19:28 сати. Иако по садржају није за све узрасте, филм није био означен и емитован је у време када деца могу да га гледају. Због тога што садржи насилне сцене на Првом програму РТС-а био је обележен са “16” и емитован у 21 сат. Домаћи филм *Шпадијер*, емитован 4. марта у 16:15, такође није био обележен у складу са елементима непримерених сцена које садржи.

У земљама енглеског говорног подручја постоји ознака “Г”, а у другим земљама други знак

који означава да је програм погодан за све узрасте. Увођењем ове ознаке, као и ознаке за потребну родитељску интервенцију (или заједничко гледање) подиже се пажња и дефинишу суптилне разлике између оних програма које деца млађа од 12 година могу сама да прате и оних које могу гледати заједно са неком одраслом особом која им може помоћи у разумевању појединих сцена и контекста.

2. Филмови који су носили ознаку “12”

Анализа је показала да емитери домаће филмове најчешће означавају бројем “12”, чак и када филм није примерен том узрасту због сцена које могу узнемирити децу или их учити непримереном понашању. Најчешћи пример је, као и код неозначених филмова, приказивање конзумирање алкохола и цигарета. Овом узрасном бројком најчешће су означене екранизације школске лектуре, као и филмови снимани 70-тих и 80-тих година.

Табела : филмови приказани са ознаком „12“ по каналима

Ознака „12“	РТС 1	РТС 2	ТВ Б92	ТВ Прва	ТВ Пинк	ТВ Хепи	Укупно:
Премијере	73	10	18	39	93	5	238
Репризе	6	5	16	41	31	8	107
Укупно:	79	15	34	80	124	13	345

Први програм РТС-а је ознаком „12“ обележио 50 филмова, углавном из циклуса „српских класика“ или телевизијске адаптације великих дела домаћих писаца (нпр. Бранислава Нушића, Душка Радовића и других) и редитеља (циклус ТВ драма Кароља Вичека, Миленка Маричића и других). Ови филмови су углавном снимљени током 70-тих и 80-тих година у бившој Југославији. Укупно је, укључујући филмове стране производње, приказано 79 филмова са овом ознаком, од чега је 73 приказано премијерно у овој години. Репризиране су само трилогија *Бермудски троугао* (The Triangle, 2005), емитована после 23 часа и филм *Пепељуга 2* (A Cinderella Story, 2011), приказана 13. априла у 16:30. Међу страним продукцијама нашле су се и: немачки филм *Бумеранг* (Der schwarze Bumerang, 1982), *Лагуми и змајеви* (Dungeons and Dragons, 2000), *Повратак у завичај* (A View From Here, 2009), *Чудесни свет Дејвида Вајзмана* (Wondrous Oblivion, 2003), *Рент-а-дете* (Rent-a-Kid (1995), *Пинг* (Ping, 2000), *Полицајац из вртића* (Kindergarten Cop (1990), *Мали летачи* (Sky kids, 2008), *Батлер Боб* (Bob the Butler (2005) и *Дуг је пут до куће* (The Long Walk Home, 1990).

На Другом програму РТС-а емитовано је 10 премијерних и пет репризних филмова са ознаком „12“. То су углавном биле ТВ драме сопствене продукције, емитоване најчешће након 21 часа.

Телевизија Пинк је скоро све филмове са ознаком „12“ емитовала у периоду између поноћи и 6 ујутро. Иако емитовани у време када деца, по правилу, не прате, неки од њих нису били адекватно означени. На пример, домаћи филм *Лепота порока* из 1986. Године имао је ознаку „12“ и емитован је у 15 сати (један од ретких филмова који је емитован у дневном термину за анализираних шест месеци), а садржи кадрове у којима су приказане наге особе и три особе како воде љубав у мору. И америчка криминалистичка драма чија се радња одвија у Лас Вегасу, *Град среће* (Luckytown, 2000), такође је била означена са бројем „12“. Оригиналнo носи ознаку „P“

(гледаоци млађи од 17 година могу да га гледају само са родитељима) јер садржи сцене насиља, сексуалности, вулгарности и конзумирања дроге. У Немачкој, Холандији и Португалу овај филм није препоручен за децу млађу од 16 година.

Телевизија Б92 је са овом ознаком емитовала углавном тинејџерске филмове (*Супермен*, *Хари Потер* серијал и сличне). Ове филмове је америчка филмска асоцијација означавала углавном са ПГ-13 или ПГ, то јест, деци млађој од 13 година препоручивала је заједничко гледање са родитељима. У Европи су они обележавани или са „12“ или са „13“.

Телевизија Прва је овим бројем најчешће обележавала домаће филмове и америчке комедије. Примери су серијали *Тесна кожа* и *Хајде да се волимо*, *Кад порастем бићу кенгур*, затим америчке комедије *Полицијска академија* (Police Academy, 1984) и *Мис тајни агент* (Miss Congeniality, 2000). Ови филмови су у другим земљама обично обележени са ПГ, 12 и ПГ-13. Емитовани су премијерно у термину од 21 сат, а репризирани током дана.

Телевизија Хепи је ознаком „12“ обележила пет премијерно приказаних филмова, који су репризно емитовани осам пута. Ту су домаћи филм *Она воли Звезду*, *Свемирци су криви за све* и *Коњи врани*. Пример неадекватно обележеног филма и недоследности у обележавању је филм *Дивљи ветар*, који је 11. јануара на почетку филма обележен као непримерен за гледаоце млађе од 12 година, да би у току филма та ознака била промењена на „14“ (16:46'47"). Исти филм је сутрадан емитован у 03:13 и носио ознаку „16“.

3. Филмови који су носили ознаку “13”

Ову ознаку је користила само телевизија Б92, и то три пута приликом премијерног емитовања филма и за једну репризу. То су филмови које је америчка филмска асоцијација (МРАА) оригинално означила са ПГ или ПГ-13, чиме је упутила да за децу уопште и децу млађу од 13 година (у зависности од ознаке) захтевају родитељску пажњу јер могу да садрже сцене умереног до јаког насиља, сугестивне поруке и голотињу, (имплициране) сексуалне ситуације, вулгарности и конзумирање лаких дрога. У овом случају тако је означен филм *Школа рока* (The School of Rock, 2003), који је емитован 1. јануара у 14 часова. Америчка филмска асоцијација (МРАА) га је, због приказивања непристојног хумора и асоцирања на употребу дроге, категорисала у групу филмова који нису намењени млађима од 13 година и захтевају родитељску пажњу и учешће. У Великој Британији такође се упућује на учешће родитеља (ПГ), док је у Бразилу дозвољен за све узрасте. Филм *Светац* (Saint, 1997), емитован је 25. јануара у 21 сат и репризиран следећег дана у 16:35, због акционог насиља и експлицитне употребе дроге оригинално је означен са ПГ-13. У другим земљама препоручен је за децу старију од 12 година (Велика Британија, Бразил, Немачка, Холандија, Потругал), док је у Шведској и Норвешкој препоручен за старије од 11 година. Прва епизода из серијала о Хари Потеру, *Хари Потер и камен мудрости* (Harry Potter and the Sorcerer's Stone, 2001), који је емитован 5. марта у 21 сат, у Америци се, због неких сцена које могу да уплаше или узнемире децу, препоручује за гледање са родитељима.

Препорука да се одређени филм (или програм уопште) гледа заједно са родитељима оставља простор емитерима да упозоре гледаоце на елементе које програм може имати у кратком сегменту или на сам контекст који млађој деци можда није разумљив. Родитељима се пружа

могућност да процене да ли је програм погодан за њихово дете, у зависности од узраста детета, његовог/њеног интересовања и способности разумевања програма.

Телевизија Б92 користила је ознаке “12” и “13” без јасно приметних разлика.

4. Филмови који су носили ознаку “14”

Ову ознаку су користиле све телевизије осим ТВ Пинк. Овим бројем се обележавају најразличитији садржаји, и они који могу бити обележени бројем “12”, али и они који су заправо ближе броју “16”, па чак и “18”.

Табела : филмови приказани са ознаком „14“ по каналима

Ознака „14“	РТС 1	РТС 2	Тв Прва	ТВ Б92	ТВ Пинк	ТВ Хепи	Укупно:
Премијере	108	28	17	60	/	58	271
Репризе	5	2	19	43	/	47	116
Укупно:	113	30	36	103	/	105	387

На Првом програму РТС-а већина овако означених филмова били су филмови стране продукције (71). Емитовано је 37 филмова сопствене или домаће продукције. Филмови су углавном емитовани између 21 и 23 сата и око један час после поноћи. Током дана, у периоду између 13 и 16 часова, емитовано је укупно 30 овако обележених филмова. Од 23 филма домаће продукције приказани у дневним терминима углавном су пуштани у оквиру *ТВ Филма*. Међутим, ту су се нашли и филмови *Три палме за две битанге и рибицу* и *Кад порастем бићу кенгур* који су приказани у 9 ујутро.

Примери:

Филм *Краљев говор* (King’s Speech, 2010), емитован 1. јануара у 22 сата. Оригинално је због бројних псовки, конзумирања алкохола и цигарета, смештен у програме који за децу млађу од 17 година захтевају гледање са родитељима. Филм не садржи сцене насиља. Занимљив је распон ознака за овај филм. У Великој Британији је дозвољено да га деца узраста од 12 година гледају заједно са родитељима. У Бразилу је слично означен, док је у Шведској препоручен деци изнад 7 година. На оваквим филмовима се можда најбоље читавају културне разлике у одређивању онога што је (и за који узраст) примерено као и праг толеранције на суптилније елементе садржаја који се често срећу у филмовима али, као што смо видели у анализи програма, и другим телевизијским садржајима. На сајту *Commonsense media*, који је посвећен означавању програма за различите узрасте деце од 0 до 18 година, из угла психолога, медијских аналитичара, родитеља и деце, овај филм је оцењен као филм „о превазилажењу страха“ и препоручен за децу старију од 14 година због тога што, без обзира на велики број псовки, садржи позитивне узор и позитивне поруке, које деца могу у том узрасту да разумеју.

Филм *Гладијатор* (Gladiator, 2000), емитован 5. јануара у 21 сат, за разлику од претходног садржи много насиља, сцена борбе и призора који могу да изазову nelaгoду. У Америци је ушао у категорију филмова са рестриктивном ознаком (упозорава се на такве сцене и препоручује

гледање са родитељима за децу млађу од 17 година). У Великој Британији је овај историјски филм означен са „15“, у Бразилу са „14“ као и на РТС 1.

Филм *Папараци* (Paparazzi, 2004), емитован 8. марта у 21 час, говори о младом глумцу кога јуре четири папарацо-новинара. Током једне јурњаве колима папараци изазивају саобраћајну несрећу у којој страда дете глумца. Због тога глумац долази до „тачке пуцања“ и одлучује да се освети. Филм прати његову смртну освету онима који су криви за несрећу. У филму се виде сцене насиља, псовке, стриптизете, а убиства која чини, односно намешта главни јунак су оправдана, што се највише види у томе што му полицајац “гледа кроз прсте” и пушта га да изврши освету. Овај филм је оригинално означен са „ПГ-13“ због сцена насиља, у Великој Британији није препоручљив за гледаоце млађе од 15 година, док у Немачкој и Бразилу носи ознаку „14“.

Ознаку „14“ је на Првом програму РТС-а имао и филм *Девојка од милион долара* (Million Dollar Baby, 2004). Филм садржи бруталне сцене бокса са озбиљним повредама, псовке, поједини ликови у филму пију и пуше. Америчка филмска асоцијација га је због сцена насиља и псовки оригинално означила са „ПГ-13“.

Други програм РТС-а је филмове са ознаком „14“ (укупно 30, 28 премијера и 2 репризе) емитовала углавном од 22 сата. Реч је о награђиваним и познатим светским остварењима. Занимљив је пример филма *Клавир* (Piano, 1993) који говори о глувонемој жени која 1850-тих са ћерком долази на Нови Зеланд због уговореног брака. У Великој Британији је обележен са 15, у Бразилу са 16, у Аустралији препоручен одраслима, а у САД због наведених сцена захтева гледање са родитељима за децу млађу од 17 година.

Биографски филм о Едит Пјаф – *Живот у ружичастом* (La Vie En Rose, 2007) пример је драме која има тешку тему и присуство за децу непримерених елемената (конзумирање алкохола и дроге, сцене у борделу у којем је Пјаф одрасла итд.). У већини земаља обележен је ознаком “12”, осим у Америци где се препоручује заједничко гледање са родитељима за децу млађу од 13 година.

Садржински је понекад потребно разликовати уметничка остварења од филмова другачијег жанра који такође садрже сцене насиља, секса, непримереног понашања (нпр. акциони филмови и трилери), а носе исту ознаку. Поред упућивања на потенцијално непримерен садржај и потребу присуства одрасле особе, једно од могућих решења је и обавештавање о жанру филма (применљиво и у другим врстама играног програма).

На **телевизији Б92** већину са «14» означених филмова америчка филмска асоцијација је оригинално означила са ПГ-13 (27) или ПГ (8). Један од примера је други део филма *Паклене улице* (2 Fast 2 Furious, 2003) који је репризиран 3. фебруара у 16:35 часова. Термин репризног емитовања чини се није примерен с обзиром на то да филм обилује сценама насиља. У Америци, оригинално, препоручено је да овај филм могу пратити деца млађа од 13 година само уз присуство родитеља. Међутим, у Немачкој он носи ознаку “16”, у Великој Британији и Норвешкој “15”, у Аустрији и Бразилу “14”.

Осталих 18 филмова означених са „14“ у Америци нису препоручена деци млађој од 17 година без присуства родитеља („Р“), због речника који се користи, сцена сексуалности/голотине, употребе дроге и насиља. Међу овако обележеним филмовима нашла се и драма *Афера огрлица*,

емитована 2. фебруара у 13:55 часова. Овај филм садржи сексуалне сцене, као и сцене линчовања жене која се завршава жигосањем и гиљотином. У Великој Британији, Немачкој, Швајцарској, у Холанији и Португалу овај филм није препоручљив за децу млађу од 12 година. Овде се нашла и трилер-драма *Последњи рез* (Final Cut, 1998) емитована 19. фебруара у 14 часова која је у Америци ушла у категорију филмова непримерених млађима од 17 година без присуства родитеља “ због вулгарности, приказивања сексуалности, употребе дроге и неких сцена насиља. Исти филм у Великој Британији, Норвешкој и Аустралији носи ознаку “18”.

Телевизија Пинк није користила ознаку „14“ у својој пракси обележавања програма.

Прва телевизија је емитовала филмове са овом ознаком премијерно најчешће после 21 сат, а репризирала их између 12 и 14 часова. Емитовано је 17 филмова са овом ознаком, уз 19 реприза. Неколико филмова је у земљи порекла обележено са „ПГ-13“, а у осталим земљама најчешће са „12“, али постоје и они који су у многим земљама препоручени свим узрастима.

Међу филмовима који би због свог садржаја могли бити посебно означени налази се филм *Фајтер* (KickAss, 2010) Метјуа Вона, емитован премијерно у поноћ 1. јануара и репризно сутрадан у 11 сати. У филму је главни јунак младић, фанатични љубитељ стрипова, који се упушта у борбу против лоших момака маскиран у „суперхероја“. Један од главних ликова је и девојчица која псује, пребија и сурово убија своје противнике. Она је саборац свом оцу, који је такође решио да се, под маском, бори против лоших људи. Филм је оригинално обележен као непримерен деци млађој од 17 година без присуства родитеља („Р“) због насиља и језика који се користи. У Канади и Бразилу носи ознаку “18”, а у Немачкој “16”.

Филм *Као пас и мачка* (Cats&Dogs, 2001), у којем су мачке и пси главни јунаци и у међусобном су шпијунском рату за превласт на Земљи, емитован је 1. маја у 11:19 сати и 5. маја у 8 часова ујутро. Овај филм је могао бити означен мањом ознаком. У оригиналу носи ознаку “ПГ”, док је у Француској и Бразилу препоручен свим узрастима. Поред овог постоје још неки филмови који би, уз напомену о учешћу родитеља, могли да носе ознаку „12“ пре него „14“ (нпр. *Играј своју игру*, *Шпијун из комшилука...*).

Телевизија Хепи је емитовала 58 премијера и 47 реприза са овом ознаком. Филмови су емитовани током поподнева, вечери и ноћи. Доминирали су домаћи филмови (нпр. *Како се калио челик*, *Живот са стрицем*, *Точкови*) и вестерни, емитовани током ноћи и репризно у дневном термину. Један од филмова који су могли бити означени вишом ознаком је америчка ратна драма *Спаситељ* (Savior, 1998), емитована 28. јануара у 16:30 сати, која садржи сцену одсецања прста руке ножем и држања одсеченог крвавог прста. Филм *Држава мртвих* (2002) 16. јуна носио је ознаку „14“, а онда 20. јуна у 18:33 сати био означен са „16“. У 40-ом минути филма се појављују сцене нагих особа у сексуалном чину. Пред крај филма види се крупан кадар мушког полног органа и уринирање по нагој женској особи. Друго домаће остварење које спада у „теже“ филмове је филм *Механизам*, емитован 27. јуна у 19:57. Због сцена насиља и непримереног говора требало би да носи ознаку „16“.

4. Филмови који су носили ознаку “15”

Ознаку “15” за филмове и серије користиле су само телевизије Б92 и Пинк. Емитовано је укупно 214 филмова са овом ознаком (173 премијере и 41 реприза).

Телевизија Б92 је емитовала укупно 41 филм (27 премијера и 14 реприза) са ознаком “15”. И овде су се нашли холивудски филмови који су оригинално означени са „Р“ и „ПГ-13“. Сви премијерно емитовани филмови приказани су после 20:45 часова, осим филмова *К2* из 1991. године (емитован 5. фебруара у 13:54 сати), *Одељење за убиства* (Homicide, 1991, емитован 13. фебруара у 14 часова), који су оригинално означени са „Р“. Око 14 часова су емитовани и *Пројекат Лазарус* (The Lazarus Project, 2008. емитован 5. марта) и *Јахачи лаке коњице* (The Lighthorsemen, 1987. емитован 13. марта). Последња два филма су оригинално обележено са „ПГ-13“, заједно са акционом трилогијом *Немогућа мисија* (Mission Impossible, 1996, 2000, 2006), и научно-фантастичним филмовима *Рат светова* (War of the worlds, 2005), *Заштитник* (Bulletproof Monk, 2003), *Звук грмљавине* (A Sound of Tunder/ 2005) и *Бојно поље: Земља* (Battlefield Earth: A Saga of the Year 3000, 2000.) У другим земљама они су обележавани ознакама у распону од „12“ до „15“.

Телевизија Пинк је емитовала 173 (146 премијера и 27 реприза) филма са овом ознаком. Сви филмови су стране продукције и емитовани су од поноћи до 6 часова ујутро. Једино је филм *Безгранично* (Limitless, 2011), емитован у 16 часова 1. јануара у оквиру новогодишњег програма. Овај акциони трилер говори о пропалом писцу коме пријатељ продаје експерименталну дрогу, која проширује капацитете људског мозга. Оригинално је означен са „ПГ-13“ због сцена које садрже конзумирање и диловање дроге, насиље, сексуалност и вулгарности. У Великој Британији је обележен са „15“, у Немачкој „16“, у Бразилу „14“.

5. Филмови који су носили ознаку “16”

Ознаку „16“ за означавање филмова највише су користиле телевизије Прва (377), Хепи (171) и РТС 1 (134). За њима следе ТВ Б92 (126) и РТС 2 (38). Телевизија Пинк није користила ову ознаку, већ је уместо ње филмове означавала са „15“ али их, као што је речено, није емитовала пре 21 сата. Поједини емитери стављали су ознаку „16“ за филмове који су оригинално означени са „Р“ (за децу млађу од 17 година захтева се присуство родитеља или старатеља)

Табела : филмови приказани са ознаком „16“ по каналима

Ознака „16“	РТС 1	РТС 2	ТВ Прва	ТВ Б92	ТВ Пинк	ТВ Хепи	Укупно:
Премијере	133	38	187	70	/	109	537
Репризе	1	/	190	56	/	62	309
Укупно:	134	38	377	126	/	171	846

Први програм РТС-а је емитовао 133 филма са ознаком „16“. Највише је било филмова стране продукције (123) који су углавном емитовани после 21 сат. Изузетак представља пет домаћих филмова који су емитовани у ранијим терминима. То су филмови *Жикина династија* и *Сулуде*

године, емитовани током новогодишњег програма у 17 и 17:30 сати, који су могли бити обележени и са нижом ознаком. Остала три филма су емитована у дневном термину (13:30 часова): *ТВ филм: Убиство у ноћном возу* (19. априла), *Зид* (17. маја) и *Ноћни играчи* (28. маја). Филм *Осуђени* (The Condemned, 2007) је емитован 27. фебруара у 22 сата. Говори о осуђеницима на смрт које купује продуцент ријалити програма и смешта их на острво где се боре једни против других. Филм обилује суровим сценама: борбе, бруталног насиља, иживљавања, мучења, убиства, расизма, крвавих лица, сломљених костију, оружја (ланци, палице, ватрено оружје). Постоји и сцена сексуалног насиља у којој је наговештено да два затвореника силују жену. Америчка филмска асоцијација (МРАА) филм је обележила ознаком “Р”, у Великој Британији, Немачкој и Шпанији није препоручљив за гледаоце млађе од 18 година. Препорука за ову врсту филмова, због обиља сурових сцена, је ознака 18 и емитовање после поноћи. Други пример филма који је могао бити означен већом бројком је филм *Блиц* (Blitz, 2011) емитован 2. јануара и 14. јуна у 21 сат. Филм говори о бруталном серијском убици који убија полицајце. Садржи бројне сцене насиља, премлаћивање, ножеве, пуцање из близине, убијање чекићем, кржаве лешеве, дављење у вц шољи, ломљење врата човеку, крв, виде се мозак и лобања човека пребијеног на смрт. Јунак говори како би злостављача деце тукао бејзбол палицом по тестисима. У Америци је и овај филм оригинално обележен ознаком “Р” због сцена бруталног насиља, голотиње, псовки и употребе дроге. У Великој Британији и Немачкој је означен са “18”.

Иста препорука се односи и на филм *Универзални војник: Регенерација* (Universal Soldier 3: Regeneration, 2012) који је емитован 22. јуна у 23 сата а који садржи, готово непрестано, сцене бруталног насиља. Филм је оригинално означен са „Р“, у Великој Британији, Немачкој и Шпанији и није препоручљив за гледаоце млађе од 18 година. Овде се може уврстити и домаћи филм *Буре Барута* (1998) који је емитован 24. јуна у 21 сат, а који говори о бруталности и насиљу деведесетих година у Београду.

На **Другом програму РТС-а** филмови обележени са „16“ премијерно су приказивани у термину око 22 сата и нису репризирани. Реч је о награђиваним светским остварењима (најчешће добитници Оскара и Златне палме). Уочена је велика разлика у обележавању неких од тих филмова код нас, изворно и у другим земљама. Тако филм *Високе потпетице* (High Heels или Tacones lejanos, 1991) Педре Алмодовара у Шпанији (оригинална ознака) и Великој Британији није препоручљив за гледаоце млађе од 18 година. У Немачкој, као и на РТС 2, означен је са „16“, а у Шведској ознаком „11“. Филм *Сјај* (Shine, 1996), драма у којој постоје сцене насилног понашања према деци, сцене голотиње, употребе алкохола, цигарета и вулгарног речника, код нас је обележен бројем „16“. Изворно је препоручен узрасту од 13 година уз родитељски надзор; у Бразилу је обележен бројем „18“; а у Великој Британији „12“. Филм говори о пијанисти који преживљава тежак нервни слом.

Телевизија Б92 је емитовала 126 филмова (70 премијера и 56 реприза) са овом ознаком. Премијере су приказиване у периоду од 21 сат (38 филмова), око 22-23 сата (7 филмова) и после поноћи (9). Од 13 до 20 сати је приказано 16 филмова са овом ознаком. Међу њима су филмови *Нова полицијска прича* (New Police Story, 2004), *Лака лова* (Confidence, 2003), *Судња ноћ* (Judgment Night, 1993), *Град на обали мора* (City by the Sea, 2002), *Девојка из кинеске четврти* (China Girl, 1987), као и филмови *Плес са вуковима* (Dances with Wolves, 1990), *Нема повлачења, нема предаје* (No Retreat, No Surrender, 1986) и *Камионџија разбијач* (Breaker! Breaker!, 1977).

Већина филмова је изворно означена са „Р“. Неколицину филмова је емитерзначио са “16”, а оригинално су означени са ПГ-13 или ПГ и могли су носити нижу ознаку.

Филм *Нова полицијска прича*, акциони трилер са Џекијем Ченом, емитован је 3. јануара у 13:40. Садржи много пуцњаве, јурњаве, и акције. Због честих сцена насиља (у једној су мртви људи обешени за тела и виси са плафона) у Америци носи ознаку “Р”. Међутим, у Великој Британији овај филм је означен са “15”, у Немачкој са “16”. Криминалистички трилер *Лака лова* (емитован 20. јануара у 16:40) о пљачкама, мафији и корумпираним полицајцима, носи исту оригиналну ознаку због сексуалних сцена и сцена које садрже насиље и псовке. У Бразилу је он означен са “14”, у Немачкој са “12”, у Шпанији са “18”. Акциона крими драма *Судња ноћ*, (емитована 24. јануара у 13:55 часова, садржи интензивне сцена насиља, бруталности и псовки. Филм у Великој Британији, Шпанији и Норвешкој носи ознаку “18”, у Немачкој “16”, док је у Француској и Холандији означен са “12”. Романтична крими драма из 1987. године *Девојка из кинеске четврти*, емитована 18. фебруара у 14:10, оригинално је означена са „Р“, док у Великој Британији није препоручљива за млађе од 18 година. У Немачкој је обележена као и код нас на ТВ Б92 ознаком „16“.

Авантуристичка комедија *Момачко вече у Вегасу*, (емитована 23. јануара у 14:15, такође оригинално носи ознаку “Р” због упечатљивог сексуалног контекста у хумору и дијалогу који се користи у филму, голотиње и конзумирања дроге, као и опонашања вођења љубави уз вулгарно изражавање. Стога није примерено да се овакав филм емитује пре вечерњег термина.

Авантуристичка вестерн драма *Плес са вуковима* емитована је 9. фебруара у 13 сати, У Америци је изворно означена “ПГ-13” због сцена борбе, крви и сцена које наговештавају секс. У Великој Британији, Шведској, Норвешкој није препоручљива за млађе од 15 година. У Бразилу носи ознаку “14”, док је у Немачкој, Португалу и Холандији обележена са “12”. Стара акциона драма *Нема повлачења, нема предаје* код нас је емитована 18. маја у 20:05 сати. Због сцене борбе, оригинално је означена са „ПГ“, у Великој Британији и Шведској са „15“, а у Немачкој са „12“. Слична овом примеру је и акциона крими авантура са Чаком Норисом *Камионџија разбијач* емитована 19. маја у 19:10 часова. У Великој Британији и Норвешкој обележена је са „15“, док у Француској и Холандији није препоручљиво да је гледају деца млађа од 12 година.

Са ознаком “16” **репризирано** је 46 филмова у периоду између 13 и 19 сати, док је 11 филмова репризирано после поноћи. Неки од њих су могли бити означени већом ознаком због неприкладних сцена које садрже. Пример јесу трилогија *Кум* (The Godfather, 1972, 1974, 1990), која у већини земаља није препоручљива за гледаоце млађе од 18 година (Велика Британија, Норвешка, Шпанија) док је у Америци због сцена насиља означен са „Р“. У Холандији и Аустрији је означен као и на телевизији Б92. И психолошки трилер *Грађанин опасних намера* (Law Abiding Citizen, 2009) америчка Филмска асоцијација означила је са “Р” због бруталних сцена које садрже насиље, убиства и мучења, одсецања делова тела, силовања и речника који се користи у филму. У Великој Британији и Ирској овај филм носи ознаку “18”, у Бразилу “16”. Хорор филм *Пирана* (Pirahna, 2010) има сцене насиља и крви, тела без ногу, голотињу и конзумирања дроге, затим сексуални садржај и вулгарности, због чега је оригинално означен са „Р“, у Великој Британији, Финској и Немачкој са „18“, а у Бразилу и Холандији са „16“, као код нас. Акциона историјска драма *Темплар* (Ironclad, 2011) је такође због бруталних сцена битки,

насиља и кратке сцене голотиње оригинално означена са „Р“. У Великој Британији носи ознаку „15“, док је у Немачкој, Холандији и Ирској обележен са „16“.

Неки филмови који су емитовани на овом каналу су, на основу поређења са доступним подацима, могли бити означени нижом ознаком уз учешће родитеља. На пример, филмови *Хулк* (2003), *Борнов идентитет* (The Bourne Identity, 2002) и *Отета* (Taken, 2008) у Америци су обележени са „ПГ-13“ због насиља и речника, а слично су обележени и у другим земљама. *Хулк* је у Великој Британији означен са „12А“ што значи да могу да га гледају деца млађа од 12 година уз присуство одраслих. У Бразилу и Ирској носи ознаку „12“, док је у Данској, Шведској и Норвешкој обележен са „11“. Једино у Немачкој носи ознаку „16“. Акциони трилер *Борнов идентитет* у Великој Британији означен је са „15“, у Аустрији и Бразилу носи ознаку „14“, док је у Холандији и Немачкој ознака „12“, а у Данској и Шведској „11“. Акциони трилер *Отета* је за америчку телевизијску публику означен са „ПГ-13“ због узнемирујућег материјала, сексуалног садржаја, дроге и вулгарности. У Великој Британији је обележен са „15“, у Бразилу са „16“, а у Холандији са „12“.

Телевизија Хепи је емитовала 171 филм са ознаком „16“ (109 премијера, 62 репризе). Овако означени садржаји су емитовани репризно и премијерно, најчешће током поподнева и вечери (термини од 16 и 18 сати). У овој категорији се налазе домаћи и вестерн филмови, у којима често има насилних сцена и увредљивог говора.

Домаћи филм *Балканска браћа*, емитован је 2. маја у 18:35. Филм обилује сценама које могу да шкоде физичком, менталном и моралном развоју деце и омладине. Емитован је садржај који садржи псовке, сцене насиља, масакра, наркоманије, убиства, сексуалног злостављања. Још један домаћи филм, *Држава мртвих*, емитован 16. јуна у 22:40 часа, означен бројем „16“, садржи крупан кадар мушког полног органа и уринирање по млађој женској особи. Вестерн *Опаки јахачи*, емитован 16. јуна у 22:50 сати, такође је неправилно означен, јер почиње сценом силовања и убиства, док се ознака „16“ први пут емитије 5 минута по почетку филма.

6. Филмови који су носили ознаку „17“

Ову ознаку је користила само телевизија Б92 за 47 филмова - 25 премијера и 22 репризе. Четири премијере означене са „17“ емитоване су у 14 сати: Драма-трилер *Џил Рипер* (Jill the Ripper, 2000), емитован 4. фебруара, у земљи порекла је означен са „R“ због сцена насиља, сексуалности и непримереног речника. Филм је и у Великој Британији и Немачкој означен са „18“. *Плави челик* (Blue Steel, 1989), филм емитован 20. фебруара, због сцена насиља је у Америци означен са „R“, а у Великој Британији и Бразилу носи ознаку „18“. Овај филм је у Немачкој и Холандији означен са „16“. Филм са Стивеном Сигалом *Нагон за убијањем* (Driven to Kill, 2009), емитован 16. фебруара у 16:30 сати а репризиран 11. фебруара и 22. маја у 21 час и 8. јуна у 20:20 сати, оригинално је означен са „R“ због сцена насиља, голотиње и вулгарности. У Великој Британији, Немачкој и Норвешкој је означен са „18“, а у Холандији са „16“. Филм *Ратници из пакла* од 19. марта, препун је насиља и бруталности, такође је емитован у неадекватно време.

Филмови који нису препоручљиви за децу млађу од 17 и 18 година, а емитовани су у анализираном периоду, позната су холивудска остварења: *Казино* (Casino, 1995; емитован 4.

јануара у 12:52), *Турнир смрти* (The Tournament, 2009; емитован 27. јануара у 19:15), *Шафт* (Shaft, 1971; приказан 17. фебруара у 19:10), *Киборг* (Cyborg, 1989; емитован 24. фебруара у 19:25), *Љубавна уцена* (Јаде, 1995; приказан 3. марта у 19:17), *Пољуби девојке* (Kiss the Girls, 1997) и серијал *Побеснели Макс* (Mad Max, 1979, 1981, 1985; емитовани у мају у 14 часова и јуну у 19 сати). Неки од ових филмова су могли бити означени са „18“ и емитовани у термину предвиђеном за ту ознаку. Психолошки трилер *Кад јагањци утихну* (The Silence of the Lambs, 1991) емитован је у каснијим вечерњим сатима, али је најава филма која садржи узнемирујуће сцене емитована у току дана.

7. Филмови који су носили ознаку “18”

Обележавање ознаком 18 било је најјасније у пракси обележавања програма анализираних телевизија. Укупно је приказано 526 филмова који нису намењени особама млађим од 18 година (322 премијере и 204 реприза).

Први програм РТС-а је емитовао 35 филмова са овом ознаком. Сви су били премијерно приказани (без репризирања), стране су продукције (углавном америчке) и емитовани су после поноћи.

На **Другом програму РТС-а** приказан је само хорор *Оне* (They, 2011).

Телевизија Б92 је емитовала укупно четири филма који нису намењени млађима од 18 година. Приказане су три премијере и један филм је репризиран у 14:05 (26. фебруара) – филм *Коцка: Почетак* који је у премијерном емитовању носио ознаку „17“, у репризном је означен са „18“. Овај филм је због приказа насиља, конзумирања дроге, вулгарности и кратких сцена голотиње у земљи порекла обележен са „Р“.

Телевизија Прва није емитовала филмове са овом ознаком.

Телевизија Пинк је, после поноћи, емитовала 117 овако обележених филмова (112 премијера и 5 реприза).

Телевизија Хепи је емитовала највише филмова обележених овим бројем, укупно 359 (161 премијерно и 198 репризно). Углавном је реч о еротским филмовима који су емитовани након поноћи.

Примећено је да се не поштује Кодекс о понашању емитера којим је прописано да се пре емитовања даје усмена и писана напомена“ Програм који следи није погодан за особе млађе од 18 године“. Такође, кршена је и обавеза да ознака 18 буде истакнута током целог емитовања.

РЕЗУЛТАТИ ФОКУС ГРУПА

Фокус групе са родитељима деце узраста 10 до 17 година одржане су у пет градова у Србији: у Београду (2. септембар), Новом Саду (3. септембар), Нишу (6. септембар), Суботици (7. септембар) и Чачку (11. септембар). У фокус групама је учествовало између 6 и 10 родитеља.

При дефинисању узорка вођено је рачуна да буду заступљени мајке/старатељке и очеви/старатељи, самохрани родитељи различитог образовног и социјалног статуса, и да имају децу узраста од 10 до 17 година, јер се ознаке програма који није намењен деци дефинишу управо за узрасте тог опсега (ознаке „12“, „14“, „16“, „18“). Узорак од 40 родитеља (29 мајки и 11 очева) није репрезентативан већ пригодан. Учесници у фокус групама углавном имају више од једног детета (неки и четворо или петоро, различитог узраста). У табели су наведени само узрасти деце који се уклапају у потребе узорка:

Табела: родитељи-учесници у фокус групама по градовима

БЕОГРАД		НОВИ САД		НИШ		СУБОТИЦА		ЧАЧАК	
Родитељ	деца	родитељ	деца	родитељ	деца	родитељ	деца	родитељ	Деца
Мајка	син, 13	мајка	ћерка, 10	мајка	син, 11	мајка	ћерка, 15	отац	ћерка, 14
Мајка	син, 13	мајка	ћерке, 11 и 15	мајка	син, 10	мајка	ћерка, 15	мајка	синови 10 и 14
Отац	син, 17	мајка	син, 15	мајка	ћерка, 13	мајка	ћерка 12, син, 16	отац	ћерка, 11
Мајка	ћерка, 16	мајка	ћерка 12, син 10	отац	син, 10	отац	син, 10	мајка	ћерка, 11
Мајка	ћерка 17, синови 12 и 17	отац	син, 14	отац	ћерка, 16	мајка	ћерка, 11	мајка	ћерка, 16
Отац	ћерке 12 и 15; синови 10 и 14	мајка	син, 11	мајка	Синови 12 и 14	мајка	син, 16	мајка	синови 10 и 12
Мајка	ћерка, 13	мајка	ћерка, 11	отац	син 11			мајка	синови 13 и 14
Мајка	ћерка, 11	мајка	син, 11	отац	ћерка, 16			мајка	ћерка 17, син 13
		отац	ћерке, 15 и 17	мајка	син, 12				

Током разговора, родитељима су показани примери који су најтипичније илустровали резултате истраживања телевизијских програма. Примери су послужили као подстицај за разговор о сценама насиља, секса и узнемирујућих сцена који се емитују у различитим жанровима и контекстима. Такође, родитељима је понуђен извод из ријалити и псеудоријалити програма који је емитован првенствено током дана, када се деца могу наћи пред телевизијским екранима.

Гледалачке навике; родитељска контрола као механизам заштите деце од непримерених телевизијских садржаја

Саговорници су изјавили да **гледају телевизијске програме са својом децом**, колико им време дозвољава и да разговарају о ономе што су гледали. Сматрају да је њима препуштена улога цензора и онога ко одлучује које садржаје дете може да гледа. Мисле да је некада програм био уређенији и да се више размишљало о томе какав утицај би могао имати неки програм, као и када треба да се емитује.

„У данашње време улогу тих уредника смо преузели ми родитељи, што је тешко родитељима који пуно раде или су самохрани. У мојој породици супруга и ја смо цензори, ми то свесно радимо. То радимо и на компјутерима. Мој закључак је или немаи телевизор, што је мало екстремно, или имати искључиво један телевизор у дневној соби.“
(отац, Београд)

„Слажем се са тиме да родитељи треба да разговарају са децом о свему и да све полази из куће, али често се деси да ме изненаде питањем и да немам адекватан одговор. Осетим се непријатно јер не могу да пронађем прихватљив одговор и да га спустим на њихов ниво, да то буде здраво и јасно објашњење. Не оставим их без одговора.“
(мајка, Чачак)

„На ТВ Првој, пре годину дана, у 13.20 је почињала серија „Мрежа“ сваког радног дана. Ради се о јединици која је решавала изузетно насилне злочине. Није ишла ипица какав ће програмски садржај бити и само је одједном грунула сцена садо-мазо секса. Нисам знала како свом детету да објасним.“
(мајка, Нови Сад)

Родитељи су забринуте због доступности садржаја путем кабловске телевизије и нових технологија, али се слажу да за то постоје механизми бар елементарне заштите (у виду „закључавања“ и блокирања одређених програма или шифре на рачунару). Такође, сматрају да деца често знају много више него што мислимо о ономе што родитељи сматрају непримереним.

Као омиљене емисије које често гледају заједно са децом учесници су навели углавном програме документарног или образовног типа са телевизија националне фреквенције - *Квадратура круга*, *Сасвим природно* (РТЦ), *Галилео* (ТВ Прва), емисије о диносаурусима (ТВ Хепи), али и кабловских канала, попут *Дискаверија* (*Discovery Channel*), *National Geographic*, *Animal Planet*. Од забавних емисија издвојили су се такмичарски ријалити формати, попут *Првог гласа Србије* (ТВ Прва) и емисије *Ја имам таленат* (РТЦ). Родитељи су, у вези са означавањем садржаја, толерантнији према **серијама домаће продукције**. Са друге стране, турске и индијске серије, које садрже насиље, које најчешће носе ознаку „12“, не сматрају адекватним за приказивање током дана. Према њиховом мишљењу, као позитиван пример истиче се серија *Шешир професора Косте Вујића*, емитована на Првој ТВ, коју често гледају са својом децом (навели родитељи у Београду, Суботици, Новом Саду). Занимљиво је да серијал *Монтевидео*, који је на РТЦ-у био означен са 14, гледају заједно са својом децом. Углавном не виде разлог да ознака буде тако висока.

Родитељи сматрају да је када су они одрастали било више квалитетног програма и да некомерцијалност не може да буде изговор за мањак оваквих емисија, јер се и наука може приказати тако да буде и занимљива и „профитабилна“ емитерима.

„Видите шта се сада емитује у том нашем легендарном школском програму који смо сви ми гледали и који је почињао од 8 или 9 и трајао до 12. Сада се у том термину емитује јутарњи програм где се читају новине од тог дана. На свим телевизијама је исто.“

(отац, Београд)

У смислу заштите деце од непримерених садржаја, родитељи су понудили неколико карактеристичних могућих решења:

- да деца што мање времена проводе испред телевизора,
- да им се понуди већи избор програма (сматрају да деца не би гледала неквалитетан програм када би имала већи избор квалитетног садржаја, нарочито оног намењеног њиховом узрасту и интересовањима) и
- да се термини емитовања ускладе са врстом програма који се емитује.

Квалитет ознаке и пракса означавања; категорија заштићеног времена

На опште питање о **функционалности означавања** (потреби и корисности) родитељи су дали различите одговоре. **Углавном обраћају пажњу на ознаке**, али сматрају да оне **нису адекватне**, зато што нису прецизне - не указују на то какав садржај следи.

„Означавање треба да постоји. Иритира, али тако и треба. Сматрам да све што на неки начин сигнализира и привуче пажњу треба да постоји посебно када су у питању сцене насиља, секса или неке друге узнемирујуће сцене.“

(отац, Нови Сад)

„Деца већ од 14, 15 година размишљају својом главом и неће вас ни питати да ли смеју нешто да погледају или не.“

(отац, Суботица)

„Ја слабо гледам телевизију, региструјем те ознаке али не могу да знам шта следи, да ли је у питању насиље или експлицитне сцене секса.“

(мајка, Чачак)

„Треба да постоји појашњење, јер ми се у кући обично смејемо када се каже да програм није намењен деци до 12 година, онда ја кажем млађем сину да иде у собу, а старији може да остане да гледа. Дозволим им да погледају, али се подразумева да сам и ја ту. Трудим се да неким комичним коментарима покажем да то није за њих и они то мање-више прихвате. Међутим, деца много времена проводе сама у кући.“

(мајка, Чачак)

Као најбоље решење за већину непримерених садржаја - насилне садржаје, ријалити програме и за садржаје у којима постоје експлицитне сцене секса - родитељи препоручују померање емитовања у касније сате, око 21 или 22 часа, а оне обележене ознаком „18“ – после поноћи (у Новом Саду се слажу да програм намењен старијима од 16 година не би требало емитовати пре 22 часа). Приметили су и мане у структури програма, јер се садржаји који су примерени деци емитују у неодговарајућем термину.

„Приметио сам да не постоји критеријум на основу кога се одређује када је садржај примерен одређеном узрасту. У сред дана се прикаже серија Злочиначки умови, а након тога кућни биоскоп за децу.“

(отац, Ниш)

„Дуже време нисам обраћао пажњу али у последње време баш пропратим, не само када стоји црвени круг са бројем унутра већ и када кажу да програм није препоручљив за млађе од 16 година а оно један по подне!“

(отац, Нови Сад)

„Бесмислено је да се стави неки програм који је за млађе од неког узраста у термину који није за њих. То је основна ствар. Решење је неке ствари или укинути или их пуштати после 12 сати, не можете оставити деци да они одлучују!“ (отац, Нови Сад)

„Треба ускладити ограничење са термином емитовања. Сваки пут се шокирам какве филмове пуштају у 8 увече, а у поноћ пусте филмове о животу композитора или неке знамените личности, што бих ја волела да моје дете види, јер би га то сигурно заинтересовало.“ (мајка, Београд)

„Само да се одређени програми емитују у прикладно време, на пример до 17 часова када се углавном долази из школе. А увече су родитељи ту да одреде шта дете може да гледа или не, или да то раде заједно. Ја бих само ускладила термине.“ (мајка, Чачак)

„Смешно ми је када је филм означен са 12, 14, 16 и онда иде у 13.30, а онда имате цртани филм који иде у 20 часова.“ (мајка, Суботица)

Посебне категорије и елементи садржаја подложни означавању

1. Приказивање насиља

Током разговора о насиљу у телевизијским програмима, родитељи су углавном исказали низак степен толеранције према таквим садржајима. Иако су свесни да насиље у неком облику деца могу да виде и о њему чују свакодневно, најчешће у вестима, новинама, на интернету, они сматрају да у програму који се емитује током „заштићеног времена“ не би требало да буде *никаквог* насиља. Посебно су истакнути призори злостављања или повређивања животиња који су деци изузетно непријатни.

„Ни једно насиље није адекватно да се приказује. Да ли је то у самоодбрани или у нападу, не би смело. Телевизија ствара себи гледаност са оваквим програмима.“ (отац, Суботица)

„Ово ме подсећа на контролу и забрану пушења. Боримо се против нечега што не треба да постоји. Људи на западу су пробали са упозорењима...док нису забранили ништа се није постигло! То је иста ова прича. Можемо да означавамо колико год хоћете, очигледно је да део друштва не води рачуна о томе. Улогу тога неко мора да преузме!“ (отац, Београд)

Родитељи сматрају и да **утицај насилних сцена зависи од пола детета**, па ће ефекат који производе, па стога у неким случајевима примереност, бити у вези са тим да ли је реч о девојчици или дечаку. Акциони филмови могу да утичу на децу мушког пола, за девојчице су ризични они садржаји који садрже насиље у сексу. Ипак, и овде су мишљења различита и углавном се наглашава утицај васпитања и најближег окружења у којем дете одраста. Неки родитељи мисле да је **важан и узраст детета**, па насилни филмови могу изазвати опонашање нарочито код старије деце, тј. адолесцената, којима је и теже забранити или кориговати гледалачке навике, нарочито када су већ на граници са пунолетством.

„Претпоставка је да овакве сцене експлицитног насиља могу да науде много малој деци-као, намерно кажем као! Рецимо деци од 10, 12 година, да им поремети психу, да их уплаши.. Мени као просветном раднику се чини да овакве сцене могу да буду много погубније за осамнаестогодишњаке, који се неће уплашити него ће у неким случајевима опонашати овакво понашање, идентификоваће се са лошим ликом.“
(мајка, Ниш)

„Овакве сцене могу да буду посебно ризичне за мушки пол. Моје ћерке би ово могле да гледају са 15, 16 година и не би их дотакло. За сина другачије размишљам.“
(мајка, Ниш)

„Они воле да гледају такве филмове што не значи да ће свако од њих израсти у проблематичне особе.“
(мајка, Чачак)

„Деца постају толерантнија на насиље зато што су њиме превише окружени. Насиље не доживљавају као претњу.“
(мајка, Нови Сад)

Ради контекстуализације и потребе да се разговара о различитим формама у којима се насиље појављује на телевизији, родитељима су показани инсерти из акционог филма *Бесмртни* (ТВ Прва), романтичне комедије *За све је крива свекрва* (ТВ Прва) и серије *Спартак: Крв и песак* (ТВ Б92). Након пуштања филма *Бесмртни*, у којем отац (иначе бивши криминалац кога су покушали да убију) полази у осветнички поход како би заштитио себе и своју породицу.

„Ја сам запазила непрекидну промену сцена типа, насиље, пуцање, крв и онда дете кога отац покушава да заштити. Онда имате ту врсту поруке да ће наше дете можда у једном тренутку да помисли да ће његов тата да поубија цео град да би њега заштитио. Детету треба објаснити да постоји љубав и заштита али не на бруталан начин.“
(мајка, Ниш)

Интересантне коментаре је изазвала серија *Спартак*, где се препознаје квалитетна продукција, али и непримереност због експлицитних сцена секса и насиља. Деца неких учесника су гледала серију зато што воле историју (један родитељ каже да није умео свом детету да одговори на питање шта је у тој серији неистина), али се сви слажу да такве садржаје треба померити у касне вечерње сате.

„Наша генерација на историјско насиље као у *Спартак*у гледа као да је то нешто нормално, али ово ново насиље баш због наше деце, нама није нормално!“
(мајка, Београд)

Родитељи такође примећују **разлике између врста и интензитета насиља**. Примери серија *Истражитељи из Мајамија* (ТВ Б92) и *Место злочина* (РТС), где постоје позитивни узорци (детективи и форензичари који решавају злочине) и контекст у којем се кривци „приводе правди“ је занимљив. Поједини родитељи мисле да треба да носи високу ознаку, док други мисле да треба да стоји упозорење „уз учешће родитеља“, најпре због непријатних сцена места злочина, које могу изазвати страх и мучнину.

„Мора да има напомену зато што има баш гадних сцена.“

(мајка, Београд)

„Нису сва насиља иста. И у *Хари Потеру* има насиља које се не може поредити са оним из *Спартак*а.“
(мајка, Београд)

„Није што је то ново насиље, другачије је представљено, у Истражитељима сам видела сцену, раскомаданог тела у сред Њујорка.“
(мајка, Београд)

Упитани о томе да ли позитивни узор или контекст може утицати на то да садржај буде примеренији детету, родитељи су назначили да је **контекст важан за старију децу**.

„Контекст јесте важан, али питање је у ком узрасту дете може да га разлучи! Детету са 5 или 6 година ће у првом плану бити криминал, док ће деца са 15, 16 година који имају неки став можда и разумети поруку.“
(отац, Ниш)

Међутим, сама порука не може, према њиховом мишљењу, да утиче на снижавање ознаке. Родитељи кажу да су и они гледали филмове у којима се добро бори против зла, али да су се од тог времена окружење и телевизија променили.

„Не можемо да мешамо поруку неког садржаја са начином на који се та порука сервира! Исти случај је и са насиљем. Поруке су на једној страни и оне су у реду. Међутим, проблем је начин на који се приказују те застрашујуће сцене које ни ми старији не можемо да поднесемо. Филмска индустрија је отишла толико далеко, да данас више није питање порука, него је скандал, ко ће бити страшнији, провоцирају најдубље пориве у људској души да то извуку на површину.“
(мајка, Ниш)

Пример насиља у комедији је дат како би се одговорило на питање које форме и интензитет насиља могу да се толеришу, нарочито ако се појављују у **комедијама** (у „слепстик“ форми, попут насиља у цртаним филмовима). Родитељи су потврдили да насиље са дозом хумора може ублажити однос, у зависности од целокупног контекста. Деца мисле да то и није истина, јер је шала, а и лакше превазилазе такве сцене са дозом хумора.

„Ипак је другачије приказано у комедији. Не пљушти крв, не лете делови тела!“
(отац, Ниш)

„Не изазива страх, пружа могућност превазилажења проблема на лак начин.“
(мајка, Ниш)

„Ако дете живи у здравом окружењу оно се изграђује у том правцу. Када погледа овако нешто, чак и када је на хумористички начин насиље приказано, мислим да ће имати свој став и да неће реаговати негативно. Нисам ни за какав вид насиља, али дете се са њим среће. Филмови би требало да имају срећан крај, да добри момци победе и да схвате да се насиље не исплати.“
(мајка, Чачак)

Иако су родитељи истакли значај квалитета васпитања и најближег окружења у којем деца расту као одлучујуће факторе утицаја непримерених садржаја, препознали су и значајну промену у улози медија у односу на њихово одрастање, нијансе али и значајне разлике између начина на које се насиље у њима приказује. Сматрају да је неке садржаје неопходно обележити и/или померити њихово емитовање тако да буду мање доступни деци.

„Не можемо да поредимо време када смо ми расли и ово данашње. Ми смо те филмове гледали другачијим очима. У свом детињству па чак и младости нисам имала шансу да дођем у контакт са порно филмом. То је био свет без насиља, не ово!“
(мајка, Чачак)

„Избећи насиље је немогуће! Не треба кривити медије да само они производе насиље јер то није тачно! Не постоји дан на планети да негде нема насиља. Деца не треба да одрастају под стакленим звоном. Не можемо ове наведене филмове ставити у исти кош. Џеки Чен све некако окрене на хумор али је његова порука да се треба одбранити. Ако и постоје бруталне сцене и ако их виде, неће их научити да они то треба да раде, већ да то у свету постоји. Порука серије Спартак није да то у свету постоји, већ је отишла у крајност, то су разлике.“

(мајка, Суботица)

2. Приказивање секса и сексуалности

У оквиру разговора о приказивању секса и сексуалности родитељима су приказани примери филма *Америчка пита 4* (ТВ Б92), серија *Фолк* (ТВ Прва), и серија *Спартак* која обилује сценама секса. На тај начин било је могуће говорити о контексту и питати да ли начин представљања неког садржаја утиче на ознаку коју том садржају треба приписати. Разговарало се и о серији *Секс и град* (ТВ Б92), *Трачара* (ТВ Прва) и другим садржајима.³⁶ Дискусија је често обухватала теме поторшачке културе, популарних личности и узора и понашања који се промовишу на телевизији. Родитељи се слажу да деца знају више него што мислимо и да ће се свакако, хтели или не, упознати са тим садржајима.

„Морамо да се приклонимо овом новом свету, јер девојчице од 13, 14 година причају о сексу, размишљају о њему, некад то и раде. Треба их упутити у то шта је добро а шта не. Ја бих и један и други пример ставила уз надзор родитеља и за узраст од 13, 14 година. Оба примера показују шта је стварност у нашем свету. Што се тиче серије Фолк, она показује на жалост како се код нас постаје звезда.“

(мајка, Суботица)

Неки родитељи сматрају да би приказивање секса могло бити оправдано у некој научној емисији која би говорила и о заштити, репродуктивном здрављу, хигијени, и слично. Такође, оправдано би било приказивати сексуалност и сцене које наговештавају да се ради о сексу у контексту који носи јаку љубавну поруку и поручује да је то нешто нормално и лепо у одређеним годинама и уз претходно познавање правила и последица по здравље.

„Можда у неким љубавним филмовима са јаком љубавном поруком, где нема сцена експлицитног секса али има назнаке да он постоји.“

(отац, Ниш)

Када је реч о приказивању секса и сексуалности у **комедијама** попут *Америчке пите*, неким родитељима је он забаван, чак и позитиван, јер приказује на комичан начин нешто што занима тинејџере, те тако релаксира тему секса. Другима, пак, филм не носи никакву позитивну поруку. Једна мајка рекла је да су њене ћерке гледале све делове ове комедије и слатко се смејале, док је друга рекла да ту дечак од 13 година може учити о сексу на погрешан начин, али да је добра страна што нема голотиње. Многи сматрају да би решење могло да буде обележавање оваквих садржаја ознаком „уз надзор родитеља“.

³⁶ У Новом Саду су родитељи оценили да серију *Секс и град* треба обележити са 16 или 18 и емитовати тек после 23 сата. Међутим, серија *Трачара* је већи проблем, јер у њој има сплетки и различитих непримерених садржаја (секс, форме вршњачког насиља, промовисање лоших узора и потрошње), и по њима би је требало обележити са 16 и емитовати од 21 сат. У Суботици мисле слично: серија *Секс и град* не занима децу, али серија *Трачара* јесте њихов свет и њихова стварност и на њу треба обратити пажњу.

И за ову тему је важан **пол и узраст**, као и **начин на који се садржај приказује**. Једна мајка је са ћеркама могла да гледа филм *Америчка пита*, али очеви тешко да могу да замисле да гледају овакве садржаје са децом. Међутим, серију *Фолк*, један отац је гледао и мисли да носи позитивну поруку. Такође, родитељи су свесни да деца расту у другачијим приликама и да се често и овде осећа нека врста „генерацијског јаза“, што значи да у процесу означавања садржаја треба, размишљати и о окружењу у којем се деца налазе. Родитељи се слажу да је потребно увести јасније критеријуме како би се на одговарајући начин упозорили о оним садржајима о којима треба да буду обавештени.

„Ми са свог аспекта романтике се згражавамо, али не знам да ли имамо свест о томе у каквом деца окружењу живе, каква је њихова перцепција света. Да ли можемо из контекста само да извучемо садржаје на телевизији и да децу заштитимо са ознакама о којима говоримо, а да не узимамо у контекст читав координатни систем који је загађен са сваке стране, није у питању само телевизија.“
(мајка, Ниш)

За серију *Фолк* су рекли да треба да се емитује са ознаком 12, али само уз родитељски надзор, јер деца тог узраста треба да је гледају и виде „шта није добро“. Сматрају да је родитељска пажња овде важна како би деци објаснили контекст.

„То је добар део наше свакодневице. Кроз овако нешто, ако деца и погледају, може да им се укаже на оно шта не би требало да раде, како не би требали да се понашају или за којим циљем да се воде када планирају своју будућност. Колико год да је ружно може да се извуче поука.“
(мајка, Чачак)

У Новом Саду је једна мајка изразила мишљење да деца, посебно девојчице, од 10 година треба да гледају серију, да би виделе шта се стварно дешава. Међутим, неки су мислили да не можемо да знамо какве ће реакције изазвати. Слажу се, ипак, да је потребно да деца серију гледају уз надзор родитеља.

„Да ли сте гледали епизоду када та девојчица са села долази у град и добије све. Како они објашњавају дрогу коју тај мали узима у серији. Питање је како ће то твоје дете да схвати. Ти ћеш хтети да схвати као пример да не ради то, а то дете ће можда потпасти под утицај неких лоших примера.“
(мајка, Нови Сад)

„Проблем је што је сценариста написао много лошу причу! Нема едукације, него је прича сурова каква јесте. Потребан је надзор родитеља само да би увео дете у причу која фали у овој серији.“
(отац, Нови Сад)

„Сматрам да деца треба то да погледају али уз надзор родитеља колико год тешко и сурово делује серија, научиће их бар то да све врсте фолк експанзија имају прљаву причу у великом броју случајева. Ставила бих да је за узраст од 14 година.“
(мајка, Суботица)

У Нишу су родитељи посебно поменули филм *Клип*, у контексту приче да се у нашем друштву у телевизијским садржајима више толерише насиље него секс:

„Домаћи филм „Клип“ је у мени изазвао ужасно гађење, где њега сместити? Видео сам првих 15,20 минута филма и тражио ознаку где он треба да припадне. Сцене експлицитног секса са тенденцијом да позива тинејџере да у томе учествују! Оно о чему говори филм апсолутно постоји, али не

знам како то сервирати било коме. Нисам видео да је филм означен било којом ознаком.“

(отац, Ниш)

„Мени је мој ученик указао на тај филм, одгледала сам га и била под стравичним утиском! Рекао ми је да се то међу његовом генерацијом на журкама ради и да нешто треба учинити.“

(мајка, Ниш)

2.1. Приказивање сексуалног насиља и трговине људима

Приликом разговора о сексу и насиљу као темама које су углавном у вези са означавањем и одлукама о примерености медијског садржаја, родитељи су поменули филмове који говоре о сексуалном насиљу и трговини људима. Издвојила су се два примера: филм Лика Бесона *Отета* (Taken, 2008) и домаћи, мање комерцијалан и много „тежи“ филм Владимира Паскаљевића *Сестре* (2011). Филм *Сестре* приказује две девојке које се, из жеље да оду у иностранство да раде, преко интернета повезују са људима који им обећавају посао. Пошто пређу границу, одузимају им се пасоши и девојке постају жртве организованог криминала, проституције, дроге и сексуалног насиља. За разлику од филма *Отета*, овај филм не скрива ништа што се овим девојкама догађа, већ приказује све сцене насиља и понижења која трпе.

„Уз гледање такве врсте филма дете може да схвати да то стварно може да се деси. Овде није реч о бруталној сцени насиља, већ је читав филм једна насилничка прича упакована у малверзације и манипулације. Онда дете уз помоћ родитеља може да схвати да то заиста постоји.“

(мајка, Ниш)

Филм је оцењен као квалитетан, али су родитељи имали различита мишљења о означавању овог филма. Неки сматрају да треба да носи ознаку „12“ уз присуство родитеља, јер деца у том узрасту могу да разумеју поруку коју филм носи. Други, међутим, посебно родитељи из Чачка, сматрају да филм није примерен за приказивање деци у млађем адолесцентском периоду. У Чачку је, наиме, овај филм приказиван деци шестог разреда (узраст од 12 година) у основним школама, па су нека деца после одгледаног филма била веома уплашена. Уколико би се емитовао на телевизији, закључили су да би требало да се приказује после 20 часова. Родитељи из Новог Сада, који су филм гледали на телевизији, сматрају да би овај термин и ознака „12“ били прикладни. Они су истакли и да је значајно што је пре филма емитована **својеврсна припрема за филм, разговор и увод** у оно што ће гледаоци видети.

„Када је требао бити емитован тај филм, два дана пре тога су биле две емисије. Редитељ и глумица су објаснили која је сврха тог филма- да прикажу истиниту причу, шта тај филм нуди, пар сцена да се упозоре родитељи, цела прича са белим робљем, то је била нека припрема за филм!“

(мајка, Нови Сад)

3. Ријалити и псеудоријалити емисије

Посебан сегмент фокус група биле су ријалити и псеудоријалити емисије. Родитељи су и приликом представљања и упознавања са темом негодовали у вези са ријалити и псеудоријалити емисијама, најпре када су у питању *Фарма* (ТВ Пинк), *Велики брат* (ТВ Б92), *Прељубници* (ТВ Пинк) и *Тренутак истине* (ТВ Пинк). Када је реч о *Фарми* и *Великом брату*, највише коментара односило се на људе који се појављују у тзв. ВИП издањима ових емисија, њихово понашање и речник. Родитељима сметају простаклуци, увреде, свађе и физички сукоби, као и промовисање и

популаризација „погрешних узора“ и непристојног понашања. Углавном кажу да не гледају ове програме, али да стално слушају о њима.

„Ја то не гледам, али слушах људе из комшилучка шта причају. Сви причају о Великом брату, са неким полуписменим светом, најстрашнијим псовкама. Људи су окупирани тиме, то је дно.“
(мајка, Београд)

„У једном моменту сам ухватила децу да тачно знају када се која емисија приказује и стално су гледали телевизију...Деси се ситуација са млађом ћерком која има 12 година да испадне „сељак“ у школи, јер није гледала Фарму. Онда смо пратили неколико епизода сви породично, и сами су дошли до закључка да су то глупости и да неће да гледају.“
(мајка, Београд)

„Једном се некако наметнуло да гледамо емисију „Домаћине ожени се“, да бисмо се смејали ненормалним ситуацијама и ликовима, и деци је то чак било интересантно у том смислу. То је апсолутно емисија коју ни ја не треба да гледам а нарочито не они. Сплетом околности се некако наметне да се тако нешто погледа.“
(мајка, Чачак)

Након првобитне реакције да би „укинули и забранили овакве програме“, већина родитеља се сложила да би ове емисије требало обележити, у зависности од садржаја, високим бројкама (у распону од 15 до 18) и/или их емитовати уз упозорење да се гледа „уз родитељски надзор“. Највећи проблем им представља сам концепт емисије и чињеница да највећи део програмске шеме „окупира“ нешто што није ни примерено ни квалитетно. Сматрају да је претерана присутност ових емисија на телевизији један од разлога што их деца (и остали) гледају, те да је неопходно ограничити њихово емитовање или померити термине емитовања у касније вечерње сате. Родитељи предлажу и да се овакви програми пребаце на посебан канал, чиме би им се омогућио бар неки степен контроле.

„Када гледате филм знате да је то све осмишљено због неке поруке, а овде је све неартикулисано без икакве поруке, осмишљено у циљу изазивања скандала. Сматрам да 70 % необразованог света појма немају да је то исценирано, мисле да је истина, што мени делује као злоупотреба.“
(мајка, Ниш)

„Ако постоји канал с оваквим гадостима, онај ко ће да гледа то треба и да плати, па нека гледа колико жели!“
(мајка, Београд)

„Забранити законом или 18+ ако не може да се забрани! Пуштати их после поноћи.“
(мајка, Београд)

„Имате децу која расту у нормалним породицама, шта је са децом која су по домовима, шта се дешава са нашом децом када нису под нашим надзором?“
(отац, Ниш)

Нешто блаже оцене, посебно у Суботици, добиле су **псеудоријалити емисије** попут *Породичних тајни* (ТВ Прва). У овим емисијама се уз учешће особа који нису професионални глумци драматизују сценарија „из породичног живота“ обичних људи, а карактеришу их углавном теме „о којима се недовољно говори“: прељубе, насиље у породици, болести зависности, породичне свађе и друго.

„Они имају неку животну причу, и ту нема експлицитних сцена. То је гледала и моја млађа ћерка. Можда су лоше урађене али немам ништа против њих.“
(мајка, Суботица)

„Ово апсолутно није добро урађено, али је прича на месту! То су теме о којима треба разговарати са децом.“
(мајка, Суботица)

„Моја девојчица је гледала на RTL-у. Мислим да треба да гледају али их треба боље урадити, или је направити потпуно докуменарно или потпуно играно.“
(мајка, Суботица)

„Деца од 15 година ово тотално разумеју. Мислим да није спорно да се приказују у дневном термину. Ту нема ништа лоше.“
(мајка, Суботица)

Критике су упућене на рачун псеудоријалити емисија попут *Прељубника* и *Луде куће*, у којима се на другачији начин третирају ове и друге теме. Родитељи сматрају да **(псеудо)ријалити програми који награђују** (новцем или петоминутном славом) понашања која могу да угрозе развој деце, да им преносе погрешне поруке о насиљу, сексу, међуљудским односима, животу, промискуитету, конзумирању алкохола и дроге, као што је *Тренутак истине* и псеудоријалити *Прељубници* и *Луда кућа* (и остали који су на сличан начин конципирани) треба да носе ознаку „18“ и да не би требало да се емитује пре поноћи.

„Ја ово не бих уопште емитовала, али ако већ мора онда касније, после поноћи.“
(мајка, Суботица)

„Ово што се приказује у нашим Прељубницима уопште не личи на оне америчке које сам ја гледала. У њима не постоји ништа едукативно. Овакве програме не би требало приказивати на националној фреквенцији, они су срзали квалитет програма.“
(мајка, Суботица)

Контекст приказивања непримерених садржаја – разлика између играног и ријалити програма

Разговор о ријалити и псеудоријалити емисијама био је повод да се поново говори о контексту у којем се појављују садржаји подложни обележавању. У том смислу поредиле су се разлике између приказивања сцена насиља, секса и непримереног језика и понашања у играном програму и ријалити емисијама.

Када је реч о **простаклуцима**, родитељи се слажу да је потребно на неки начин заштитити децу, али су свесни да деца свакодневно чују псовке. За псовке мисле да је довољна ознака 10. Исто се односи и на **употребу алкохола и цигарета**, али мисле да родитељи треба да разговарају са децом о „разлици између конзумирања и злоупотребе алкохола“ (мајка, Нови Сад). Међутим, смета им приказивање **конзумације дроге** у било којем облику. Овакви садржаји, сматрају, не треба да се емитују пре касних вечерњих сати и треба да носе ознаку „18“.

Када је реч о **увредљивом говору (вербално насиље)**, родитељи су посебно осетљиви на ријалити емисије. Вређање виде као велики проблем, јер подразумева однос према другим људима, па сматрају да ознака треба да буде „16“ и више.

Непримерен (раз)говор и понашање препознају и у различитим забавним формама, попут *Курсација* (ТВ Пинк), према којима су једнако критични као према ријалити програму. Сматрају да треба да се емитује после 23 часа.

Секс, сексуалност и говор о сексу може бити означен у зависности од контекста и степена експлицитности ако је реч о играном програму, али би приказивање секса или полног задовољавања у ријалити емисијама требало забранити.

Сличан став родитељи имају и према **физичком насиљу** (тучама и физичким насртајима). Ознака треба да зависи од нивоа и облика насиља које се приказује, али би га требало забранити у ријалити емисијама.

Предлози за довољно информативну ознаку – перспектива родитеља

У разговору са родитељима о означавању телевизијског садржаја и могућностима унапређења начина означавања издвојиле су се три теме:

1. **Критеријуми узрасног означавања** нису довољно јасни – родитељи су питали како се одређује шта је примерено одређеном узрасту и ко одлучује о томе који бројеви ће се користити за означавање;
2. Недовољна **информативност** ознаке – родитељима није јасно због чега је одређени садржај непримерен; а ако стоји само број, не знају шта садржи програм који је означен;
3. Проблем „**забрањеног воћа**“.

Прве две теме односе се на информативност и функционалност ознаке, док је трећа у вези са њеном функционалношћу и представља једну од могућих мана обележавања садржаја бројкама које упућују на примереност садржаја одређеном узрасту. Занимљива опаска родитеља јесте да ознака понекад може да буде контрапродуктивна и да функционише као „**забрањено воће**“. Сматрају да је адолесценте тешко заштитити од неких садржаја, јер ће их увек занимати да сами виде о чему је реч, тим пре ако је забрањено за њихив узраст.

Када је реч о **узрасној ознаци и информативности**, родитељи предлажу различите начине обележавања, и посебно инсистирају на „померању“ термина емитовања непримерених садржаја у касније вечерње и ноћне сате. Сматрају да „*означавање без увођења и поштовања заштићеног времена нема много користи у заштити малолетника од штетних садржаја.*“

Родитељи се слажу да **трејлери** (програми који рекламирају и најављују емисије) такође треба да подлежу истим критеријумима као и остали медијски садржаји, односно да носе исту ознаку и да

се емитију у термину који је предвиђен за такве садржаје:

„Иритира ме што на свим телевизијама има промо који се приказује током дана, а садржи непримерене сцене.“
(отац, Ниш)

Када је реч о **аудио-визуелном решењу** и постављању ознаке (како треба да изгледа, шта треба да садржи – број, текст, симбол, иконица, звук - и где и када треба да се појављује), родитељи сматрају да то треба да буде *„Кратка и јасна информација речима, да би сви могли да разумеју“*, како је сумирала мајка из Београда.

Ознака би требало да буде пропраћена **звучком**, односно неком врстом звучног упозорења.

Неки родитељи сматрају да би ознака требало да стоји **све време**, а не само на почетку емитовања програма.

Важно је да, поред узрасне ознаке, постоји и нека врста **ознаке за садржај** (због индивидуалних разлика и различитих интересовања деце). То се односи и на контекст и на елементе садржаја који се истичу као непримерени. Неки родитељи сматрају да би им значила информација о жанру програма, будући да се поуке и поруке које програм носи разликују у зависности од начина на који су представљене (нпр. у комедији или фантастици).

„Да буде неки обавештајни знак, нпр. симбол сексуалности, иконица за насиље и да стоји у углу.“
(отац, Ниш)

„Мислим да би бројку годишта требало избацити, из разлога што их то провоцира. Установити неке нове иконице, да то буде урађено на другачији начин а не као до сада. Можда и у телетексту који је масовно присутан као извор информација, треба означити какав програм следи.“

(отац, Ниш)

Истраживање кроз фокус групе је показало да потребу за увођењем **еквивалентне категорије за ознаке које се користе у другим земљама:**

ПГ (PG - Parental Guidance) која подразумева препоруку интервенције родитеља, односно гледање одређеног садржаја уз присуство родитеља и

Р („R“ - Restricted), ознака о рестрикцији садржаја која се прописује за програме који садрже експлицитне сцене секса, бруталног насиља, употребе дроге и алкохола, као и сценама типичним за хорор филмове, и препоручује да млађи од 17 година гледају садржај уз присуство одрасле особе.

Неки родитељи наводе потребу да буду упозорени на **интензивне сцене** у аудио-визуелном смислу које могу утицати на особе које имају слабију толеранцију на брзо смењивање кадрова, сцене јурњаवे или звучне и визуелне (нпр. светлосне) ефекте (пре свега, реч је о стањима попут аутизма и епилепсије, али се може односити и на све којима овакве сцене могу сметати). Такође сматрају да гледаоци треба да се упозоре на сцене које могу изазвати **мучнину и страх**, пре свега серије о форензичарима и детективима, где се често приказују тела мртвих у различитим стањима и реконструишу и приказују криминални акти и места злочина.

„Мој случај је карактеристичан јер сам родитељ аутистичног детета. Небитно какав је садржај, ако садржи сцене које су интензивне, динамичне, које се јако брзо листају, не само да узнемири дете већ може да изазове епилептички напад. Видео сам да на неким телевизијама да означавају пре почетка

програма, не и у току програма, да програм садржи такве сцене.“
(отац, Ниш)

Без обзира на одабрани начин обележавања, родитељи се слажу да је неопходно увести критеријуме означавања, обезбедити конзистентност у означавању и на неки начин едуковати гледаоце путем различитих медија да би знали шта ознаке подразумевају.

„У сваком случају требало би да се спроведе кампања, на који начин ће се нешто означавати и шта ће значити одређена ознака.“
(мајка, Београд)

Додатак - време емитовања

Први програм Радио телевизије Србије (РТС 1)

Д. 1.1. Филмски програм РТС 1

а) Сви филмови емитовани за све узрасте од 1. јануара до 30. јуна 2013. године:

Датум монит.	Време од	премијера / реприза	Назив емисије	Врста продукције
06/01/2013/	22:12:36	Премијера	Божихна колиба	Страна
07/01/2013/	20:58:04	Премијера	Зона Замфирова	Сопствена
07/01/2013/	23:00:57	Премијера	Крађа Божића	Страна
14/01/2013/	13:21:35	Премијера	Рендал: Гусан који говори	Страна
16/01/2013/	13:08:54	Премијера	Вирџинијин пут	Страна
19/01/2013/	16:48:39	Премијера	Бејб	Страна
23/01/2013/	13:18:55	Премијера	Породични план	Страна
24/01/2013/	13:15:21	Премијера	Медвед	Страна
26/01/2013/	16:48:20	Премијера	Бејб 2: Прасе у граду	Страна
01/05/2013/	17:11:20	Премијера	Лајање на звезде	Домаћа
03/05/2013/	09:05:49	Премијера	Волим те највише на свету	Домаћа
04/05/2013/	00:03:29	Реприза	Волим те највише на свету	Домаћа
04/05/2013/	21:07:26	Премијера	Сенке успомена	Домаћа
29/05/2013/	13:32:23	Премијера	Кога чекаш куме	Сопствена

б) Филмови означени са „12“ емитовани од 1. јануара до 30. јуна 2013. године:

Врста продукције:	Укупно премијера	од 6 до 21 сат емитовано:	Укупно реприза	од 6 до 21 сат емитовано:
страна:	16	10	6	1
домаћа:	57	52		
Укупно:	73		6	

в) Филмови означени са „14“ емитовани од 1. јануара до 30. јуна 2013. године:

Врста продукције:	Укупно премијера	од 6 до 21 сат емитовано:	Укупно реприза	од 6 до 21 сат емитовано:
страна:	71	7	1	/

домаћа:	37	23	4	2
Укупно:	108		5	

г) Филмови означени са „16“ емитовани од 1. јануара до 30. јуна 2013. године:

Врста продукције:	Укупно премијера	од 6 до 21 сат емитовано:	Укупно реприза	од 6 до 21 сат емитовано:
страна:	123	/	/	/
домаћа:	10	5	1	/
Укупно:	133		1	

Д. 1.2. Серијски програм РТС 1

а) Серије емитоване за све узрасте током дана:

Назив серије	Период емитовања	Термин емитовања
<i>Чаробњаци са Вејверли плејса</i>	8. јануар до 1. Фебруар	12:30
<i>Неки нови клинци</i>	4. мај до 29. Јуна	12 / 12:30
<i>Сазвежђе белог дуда</i>	22. јуна и 29. Јуна	у 12:30
<i>Циклус: класична дела српске књижевности</i>	16. мај	13:30

б) Серије означене са „12“ емитоване у току дана (од 6 до 21 час):

	Назив серије:	Период емитовања	Време емитовања
1	<i>Бољи живот</i>	16.јануар-01.мај	20h / 16h
2	<i>Позориште у кући</i>	18.јануар-01.мај	9h / реприза у 4h
3	<i>Село гори а баба се чешља</i>	01.мај -30.јуна	20h / 16h
4	<i>Луд збуњен нормалан</i>	20.01-23.06	18h / 2h
5	<i>Сложна браћа</i>	03.-09. јануар	3h
6	<i>Агенција Киком</i>	9-12. јануар	9h
7	<i>Припов. Р.Д.</i>	28.јануар-01.фебруар	9h / 2:30h
8	<i>Рођаци</i>	01-07.фебруар	9h
9	<i>Докторка на селу</i>	07.-15. фебруар	9h / ноћу репризе
10	<i>Светозар Марковић</i>	08.-26. фебруар	14h
11	<i>Трен: Рат, Победа и Мир</i>	27. фебруар - 01.март	13:20h
12	<i>Смешне и друге приче</i>	25-29.март	13:30h
13	<i>Вечерња звона</i>	15.април	13:30h

14	<i>Улица липа</i>	06.-05. мај	9h / 3h
15	<i>Оно као љубав</i>	31.мај-11.јун	9h / 2:45h
16	<i>Отворена врата</i>	28.јун и 29.јун	9h / 4h
17	<i>Послења аудијенција</i>	17-20. јун	13.30h

в) Серије означене са „14“ емитоване у току дана (од 6 до 21 час):

	Назив серије:	Датум емитовања	Време емитовања
1	<i>Мала убиства Агате Кристи</i>	Јун	17 сати
2	<i>Монтевидео</i>	у првој половини јануара	20:30, 16 и 5 часова
3	<i>На путу за Монтевидео</i>	јануар - средина марта	18, 20 и 5 часова
4	<i>Оно као љубав</i>	током јуна	9 и 3 сати
5	<i>Устаничка улица</i>	крај априла- средина маја	16 и 20 часова
6	<i>Варљиво лето 68.</i>	24, 25 и 26. јун	Око 14 сати
7	<i>Мој рођак са села</i>	1. – 4. јануара	Око 16, 20 и 5 сати
8	<i>Јагодићи</i>	6.-14. јануара	Око 16, 20 и 5 сати
9	<i>Лед</i>	23.март-21.април	Око 16 и 20 часова
10	<i>Како се калио народ Г.Ј.</i>	20. и 21. мај	13:30 часова
11	<i>Масмед. на Балкану</i>	22. и 23. мај	Око 14 сати

Д 1.7. Научно-образовни програм РТС 1

Серијали емитовани током дана (од 6 до 21 сат):

Назив програма	Период емитовања	Време емитовања
<i>Градске птице</i>	од јануара до почетка јуна	11h, репризирана у 3h
<i>Еко караван</i>	емитована свих шест месеци, понедељком	у 10:30h, репризирана у 3:30h
<i>Енциклопедија за радознале</i>	емитована од 11. јануара, сваког другог петка	10h, репризирана у 3:30h
<i>Како се то ради</i>	од 8. јануара	11:30h

Д 1.8. Музички програм РТС 1 чиниле су следеће емисије:

- 1) *Концерти* различите минутаже који су емитовани током ноћи и током дана у периоду од 12:40, 14:50, 16 часова.
- 2) *Химна Србије* је емитована свих шест месеци између 1-6 сати.
- 3) Петоминутни блок музике и једноминутни *Интермецо* су емитовани у различитим терминима током дана.

- 4) Спот *Куловград* који је такође емитован у различитим терминима током целог дана на Првом програму РТС.
- 5) Две емисије са народном музиком (*Песма без граница*, емитована у 21 сат и *Лети, лети песмо моја мила* емитована око 4 сати ујутро, некада у 11 и око 16 сати)
- 6) Музичка емисија која промовише савремену поп и рок сцену и младе бендове у Србији и региону *Јелен топ 10*, емитована од 15. априла, понедељком између 23 сата и поноћи, чије се премијерне емисије емитују на РТС 2 недељом у 22 сата.
- 7) У оквиру музичког програма РТС 1, од краја марта, у 3 сата ноћу репризирана је емисија *Играле се делије* (емисија о народним играма) која се премијерно приказује на РТС 2, понедељком у 18 сати.
- 8) Почетком марта на овом каналу је био пренос *Беосонга* са почетком у 21 сат.

Други програм Радио телевизије Србије (РТС 2)

Д. 2.4. Дечји програм РТС 2

На Другом програму РТС-а, од емисија за децу **предшколског** узраста емитоване су емисије: *Плава птица* (емитована 32 пута око 9 часова, репризирана понекад око 14 сати). Ова емисија се емитује и на Првом програму РТС-а, као и *Кукурику шоу* (који је на овом програму приказиван од марта до јуна 11 пута, суботом у 8:30). *Пустолов* у којој Лане Гутовић прича приче деци емитован је два пута. За децу **школског** узраста емитоване су серија *Верујте, али не претерујте* (емитована понедељком у 8:30 и 14 часова), емисија *Зујалица* (емитована је свих шест месеци у терминима 8-9 сати и 14 часова), *Чаробно село* (четири емисије снимљене у оквиру пројекта *Чаробно село* који се бави дечјим образовним руралним туризмом), *Приче о речима* (емитована 8 пута, петком око 9 сати и 14:30), *Научи ме да...* (емитована 10 пута од априла до јуна, петком у 9:30 и 15 сати) и *Зоотека* (емитована 8 пута, четвртком у 8:30 и два пута у 14 сати). Од емисија намењених **млађима**, шест пута је емитована играна серија *Мансарда*, прилагођена особама оштећеног слуха (у јуну, понедељком) и пет пута *Чувари осмеха*, емисија у форми психолошке радионице (током јануара и фебруара четвртком ујутро и око 14 сати). Једанпут су емитоване емисије: *Блеја клинци*, *Деца мисле на нас*, *Пројекат Медилаб: Хало, Београд зове*, *Бадње вече*, *Радост Европе 2012* (музичка емисија намењена искључиво деци), *Стриповање*, *ОШ Владислав Рибникар*, *ОШ Светозар Марковић* и *Рецепт за игру*.

Д. 2.5. Документарни програм РТС 2

Неке од емисија емитоване у оквиру документарног програма РТС 2 су (због великог броја, навешћемо само неке): *Удала сам се за Србина*, *Феникс на Авали (о авалском торњу)*, *То сам ја... Антон Барабаиш*, *Тајна дунавског вилењака*, *Света Анастасија*, *Од Београда до Багдада*, *Пут самураја*, *Минхови*, *Архитектура данас*, *Великани: Илија Гарашанин*, *Време телевизије*, *Борђе Вајферт*, *Зид за мене (о графитима)*, *Истинска моћ Ватикана*, *Јапан, цар и војска*, *Једном браћа (документарац о Дивцу и Петровићу)*, *Легенда о Драгоманцима*, *Кина: Нешто старо нешто ново*, *Кад су Римљани владали Египтом и друге...*

У оквиру документарног програма су и серијали: *Београд-вечити град* (емитован 14 пута од 27 епизода, током јануара око 10 сати ујутро и око 15 часова), емисија *Трезор*, која приказје архивски материјал РТС-а (емитује се неколико пута дневно, после поноћи и око 13 сати), емисија *Траг* („Србија какву ретко ко познаје“), затим *Траг у простору* (документарне емисије о културним и историјским занимљивостима), *ТВ лица – као сав нормалан свет* (четвртком у 15:30, репризно петком око 3 ујутро и суботом око 7 ујутро), *Странац у Србији* (емитовано 8 епизода у различитим поподневним и вечерњим терминима), *Срби у Холивуду* (пет епизода емитовано од марта до почетка априла око 15:30-17 сати), *Споменички досије Београд* (емитовано 7 епизода између 15 и 17 часова, репризирано око 10 сати), *Скадарлија* (емитована шест пута од краја марта до почетка маја око 11-12 сати), *Роковник* - емисија о рок музици (емитоване четири епизоде око поноћи), *Пружимо им руку* - (емисија о маргинализованим и недовољно заступљеним

друштвеним групама; емитоване су 4 епизоде, суботом од 19. јануара до 9. фебруара око 12:40 часова), *Приче о кратком полету* (емисија о историји српске економије емитоване три епизоде суботом у термину од 12:40 часова), *Преци и потомци* (разговори са потомцима чувених стваралаца српске културе, уметности, науке, емитовани од почетка маја до средине јуна у после подневним терминима), *Насиље над децом* (емитовано 5 епизода у периоду од 19. марта до 23. априла уторком премијерно у 15:15, репризно средом ујутро око 2-3 часа), *Праг села Србије* (емитована током јуна петком око 11 сати), *Преко црте* (седам емитовања од 11. јануара до почетка фебруара углавном око 17 часова поподне), *Моја лепа Србија* (имала је 26 емитовања, суботом око 13 часова), *Мој лични печат* (представљају се личности са домаће културне сцене у 5 минута, емитовано 7 пута средином јануара око 20 часова), *Људи говоре* (емитоване две епизоде 6. и 7. априла у 21 час), *Балкански ратови* (емитовано 14 пута од краја марта до почетка маја у 9 сати ујутро), *Балкански дневник: Бугарска* (емитована три пута), *ЕКВ: Као да је било некад* (документарни филм о бенду ЕКВ из 4 дела, емитован је од 19. марта до 17. априла, уторком око поноћи), *Досије о...*, кратка форма *Датум*, емитована свакодневно око 7 и око 15-16 сати, *Зашто сиромаштво* (шест епизода је девет пута емитовано од краја јануара до средине марта, углавном од поноћи уторком, с репризом ујутро око 5 часова), *Ексклузивно* (емисија емитована од средине јануара до почетка јуна, 15 пута око 14-16 часова, репризирана око 3 часа ујутро), *Као мехур од сапунице* (серијал о филму, емитован од почетка јануара до средине марта 18 пута, око 14-15 часова и ноћу), *Клуна на шору* (документарац о војвођанским селима, емитован 14 пута око 19 часова и ноћу око 3-4 часа), *Латинска Америка* (серијал од 12 епизода емитован је 23 пута од краја априла до средине јуна, суботом у 16 сати и репризно ујутро између 2 и 4 часа) и друге.

Документарни програм није обележаван (намењен је свим узрастима). Само је серијал *Београд – вечити град* пет пута имао *ознаку „12“* (13. 1. у 14:30, 17. 1. у 10, 19.1. у 15:15, 20. 1. у 15 и 24. 1. у 9:50 часова) и шест пута *ознаку „16“* (4.1. у 9:30, 5. 1. у 14:15, 6.1. у 14:35, 7.1. у 2:10, 10. 1. у 10:30 и 11.1. у 10:10 часова). Емисије емитоване 3.1. и 25.1. у 9:50 биле су намењене *свим узрастима*.

Д.2.6. Културно-уметнички програм РТС 2

У оквиру Културно-уметничког програма РТС 2, у посматраном периоду емитоване су следеће **специјалне емисије**: *Београдски фестивал игре*, *Београдска филхармонија*, *Берлинале 2013*, *Година на филму*, *Десет година регионалног позоришта у Новом Пазару*, *Дани иранске културе*, *Крсманац: чиста енергија*, *Кан 2013*, *Кустендорф 2013*, *Милена Павловић Барили*, *Наличје таштине*, *Песничке ведрине*, *Хало, хало Циле*, и многе друге...

Такође, током дана емитовано је и 17 **серијала** намењених свим узрастима: *Бардови театра* (11 епизода, петком око поднева), *Беокулт* (емисија о култури, емитована свих шест месеци у различитим терминима), *Вавилон* (емисија о уметности, емитована 20 пута у различитим терминима), *Други век* (разговори са филмским ствараоцима, емитован је 37 пута у различитим терминима, током дана, вечери и ноћи), *Знакопис* (емисија о учењу знаковног језика, за особе са посебним потребама имала је 11 емитовања, углавном у јутарњем термину четвртком око 8 сати), *Изанаслова* (емисија која открива приче иза наслова најпознатијих музичких дела озбиљне музике, емитована је 13 пута у различитим терминима), *Кругови поезије* (емисија у којој различити људи говоре о поезији и песницима, емитована је 9 пута од 5. марта до 4. јуна у различитим терминима), *Либела* (емисија о култури, емитована 37 пута у различитим терминима), *Ликовна колонија РТС* (емитована је 15 пута око 22, 15 и око 4 часова), *Место које чувам* (емитована 14 пута у различитим терминима), *Метрополис* (недељна колажна емисија из области културе, емитована 60 пута у различитим терминима), *Савремени писци* (три епизоде су емитоване 9 пута у различитим терминима), *ТВ театар* (овде се наводи али видети у филмовима), *ТВ фељтон* (емитован је 23 пута у различитим терминима), *Хит либрис* (емисија о књижевности емитована је 12 пута у различитим терминима) и *Читање позоришта* (емитовано је 19 пута у различитим терминима, углавном вечерњим). Емисија о књижевности намењена деци *Књижевна школица* емитована је 17 пута од краја јануара до краја марта, петком у 8:45 и 14:30 часова. После 22 сата емитоване су емисије *Арт зона*, *Биоскоп за слепе и Хроника ФЕСТ-а*.

РТС 2 је у оквиру Културно-уметничке редакције, такође, и преносио дешавања: *Милански едикт 313* (17. јануар), *Светосавска академија* (25. јануар), *Отварање Фест-а* (22. фебруар), *Ноћ музеја* (18. мај) и *Отварање изложбе Сретена Стојановића*.

Сви обележени програми су емитовани након 21 час. *Са ознаком „12“* емитовани су *ТВ театар: О плодовима добра и зла* (27. јануара у 21:50) и *ТВ театар: Јоаким* (21. априла у 21:15 и 3:20 сати). *Ознаку „14“* носили су *Други век: Маја Милош* (емитован 22. јануара у 21:20 и 5 сати), *ТВ театар: Хипермнезија* (емитован 3. фебруара у 21:05 и 4. фебруара у 3:15 часова) и *ТВ театар: Матица* (емитован 28. априла у 21:30 часова). *Са ознаком 16* емитован је *ТВ фељтон: Желимир Жилник* (8. априла у 23 часова) и *ТВ театар: Хасанагиница* (емитован 14. априла у 21:20 и 3:40 часова) *Напомена: ТВ театар је наведен и у филмском програму.

Д. 2.7. Научно-образовни програм РТС 2

Списак емисија је велики, па наводимо само неке: *110 година физичке хемије, Антонио Гауди, Визуелна загађеност, Воде Србије, Дигитална планета, Бурђевдан на Старој планини, За и против нуклеарки, Зашто је Тесла важан, Њено велишанство енергија, Птичарење за почетнике, У свемиру, Чувар Часлав* и друге. Ту су се нашле и *Демографске перспективе, Детаљ, Доба Спутњика, Добро је, Досије икс окс, Европа и Срби, Енциклопедија за радознале, Животна средина и здравље, Ја, ми и други* (лекције из живота кроз уметност), *Калиграфија, Контекст, Позитивна енергија, Преци и потомци, Радијације и радиоактивност, Савремена тумачења српске историје, Све што треба знати*³⁷, *Српска историја, Српска уметност 19. века, Старо српско писано наслеђе, Одгонетање: повратак тишине, Сазвежђа и легенде, Социјалне вештине* (серијал од 9 полусатних епизода у коме је свака епизода посвећена једној социјалној вештини, свака епизода функционише као мали курс), *Чувари традиције, Видик* и друге.

Телевизија Б92

Д.3.1. Филмски програм телевизије Б92

Због најширег спектра ознака које је користила за обележавање филмова, ради лакшег увида, у табели је приказан број оних који су емитовани током дана у периоду од 6 сати ујутро до 21 час.

Током дана, у периоду од 6 до 21 час, емитовала је филмове са следећим ознакама:

Ознаке:	12	13	14	15	16	17	18
Премијере	13	1	25	5	16	3	/
Репризе	14	1	30	11	45	17	1
Укупно:	27	2	55	16	61	20	1

Д.3.2. Серијски програм телевизије Б92

Нису биле обележене серија *Два и по мушкарца* (епизоде емитоване 7, 8, 9, 10, 12, 13 и 15. маја), *Интернат* (епизоде емитоване 9, 10, 11, 13, 14, 15. маја), *Ларин избор* (епизоде емитоване 6, 9, 10, 13. маја), *Штребери* (15. маја) и *Џои* (епизоде емитоване 7, 8, 10, 11. маја).

Серију *Два и по мушкарца* је Америчка филмска асоцијација (Motion Picture Association of America, МРАА) означила са ТВ14. Емитована је свих шест анализираних месеци, раним данима у 17 часова, а

³⁷ 11.3. и 23:19, емисија *Све што треба знати: Пиво*

репризирана је у 11:30. Ова серија је због шала са сексуалним конотацијама и конзумирања алкохола у Великој Британији означена са “15”, док су у Немачкој сезоне 2, 4, 5, 6 и 8 означене са “12”, сезона 7 са “16”, а сезоне 1 и 3 са “6”. Овде се може придружити и америчка хумористичка серија *Дои* која је изворно носила исту ознаку. Код нас је емитована од 16. јануара до 18. маја у 18 и 12-13 часова. Серија *Штребери* је амерички ситком означен са „14“ због играња са стереотипима и неких инсинуација на секс. Емитована је од средине маја до краја јуна у 18 и око 13 часова. Обележавање ове серије у другим земљама се креће од ПГ (заједно са родитељима) преко „12“ до „15“. У Великој Британији је прва сезона носила ознаку „12“, а друга „15“.

Д.3.3. Забавни програм телевизије Б92

У току дана емитовано је укупно пет серијала: *Евромакс* (*Evromaxx* је полчасовна лајф-стајл емисија која се бави причама о култури живота Европе и Европљана, емитована свих шест месеци суботом у 15:30, а репризирана више пута током недеље), *Титова кухиња* (емитована од 25. фебруара до 3. маја сваког радног дана у 18 часова а репризирана око 2:30), *Циклотрон* (серија кратких документарних филмова емитована је од јануара до краја марта у терминима између 2 и 7 сати ујутро). *Разгибавање* је емитовано од априла до краја јуна, викендом у 18 часова, а репризирана у 2 сата ноћу. Једна епизода (20. маја) приказана у један сат после поноћи носила је ознаку “12”, а једна (16. јуна) ознаку “17”.

Поред ових серијала ТВ Б92 приказала је у оквиру забавног програма и једнонедељни квиз *Узми или остави* (11-19. април у 20 сати), *Улицу отвореног срца*, интервју *Северина: Велико срце* и портрет емисије *Људи: Ђорђе Балашевић* и *Људи: Емир Кустурица*.

Д.3.4. Дечји програм телевизије Б92

Током шест месеци, поред наведених серијала за децу, емитовани су и следећи цртани филмови: *Здраво Скуби Ду* (1. јануар у 10:45 и 3. јануар у 8:45 сати), *Том и Џери лете на Марс* (2. јануар у 9:40 и 4. јануар у 8:45) и *Храбри голуб Валијант* (23. марта у 9:45 и 6. априла у 9:40 часова).

Д.3.5. Документарни програм телевизије Б92

У анализираном периоду емитовано је седам серијала: *БГД92: Приче о Београду* (емитован између 2 и 7:30), *Добри људи у времену зла* (мини документарна серија настала на основу истоимене књиге Светлане Броз, објављене 1999, емитована је 29. марта у 6, 12. априла у 7, 19. априла у 7:10, 26. априла у 6, 10. маја у 7:25 и 11. маја у 2:36 часова), *Живети у Београду* (кратка документарна форма емитована 76 пута у терминима између један после поноћи и 7:30), *Живот у шест слика* (документарни серијал Медија центра Ниш, обухвата филмове *Арл, Беч, Данска, Минхен, Stuttgart* емитоване недељом у 6 сати у периоду од 6. јануара до 16. јуна), *Зелена патрола* (емитована је 53 пута у периоду између 3 и 7:30 сати), *Свет на длану* (репортажно документарна форма, емитована 39 пута током маја и јуна у 15:30 и 2 сата ујутро) и *СФРЈ за почетнике* (емитован је 23 пута, од 13. јануара до 3. јуна између поноћи и 6 сати ујутро). Домаћи документарни филм *Независни за истину* емитован је више пута током јануара, априла и маја између 3 и 6 сати ујутро.

Поред ових серијала, 12 документарних филмова и емисија приказано је само једном или два пута: *Други светски рат у боји* (британска документарна серија емитована током целог дана само 10. априла од 7:50 до 22:50 сати), *Иван Сарић* (хрватски стенд-ап комичар емитован је два пута, 5. јануара у 6:40 и 6. маја у 4 часова), *Изгубљени у историји* (емитована је 3. марта и 19. маја у 6 сати), *Индијанске територије* (домаћи документарни филм, емитован је једном у марту и једном у мају око 7 ујутро, а репризиран око три сата ноћу), *Један дан живота: Б. Штулић* (домаћи документарни филм, емитован 1. јануара у 7:40 и 10. марта у 6:40), *Национализам на јеловнику* (домаћи документарни филм, емитован 20. маја у 4 сата ујутро), *Неиспричане приче* (идеје Зорана Ђинђића, емитоване 12. марта у 20 часова, 17. марта у 6 сати ујутро, 8. маја у 1:40 и 21. јуна у 3:30), *Повратак* (емитован 24. фебруара у 6 сати), *Подељени градови* (емитована 10. и 17. јануара у периоду између 3 и 5 сати ујутро), *Србија – независни медији* (емитована 4. марта у 7:30, 5. марта у 5 сати и 19. јуна у 3:36), *Јасеновац: Споменик жртвама* (домаћи документарни филм емитован

9. фебруара у 4 сата) и *Места моћи Маја и Астека* (српски документарцац, приказан 13. маја у 4 сата ујутро).

Д.3.7. Научно-образовни програм телевизије Б92

У анализираном периоду је приказано 11 емисија и филмова (у играно-документарној форми): *Еко баланс* (емисија независне продукције о екологији, енергетској ефикасности и обновљивим изворима енергије емитована је од свих шест месеци суботом у 7:30 ујутро, а репризирана сутрадан у 2:30 ноћу), *Здравље и ви* (емисија независне продукције емитована од средине маја ујутро у 8), *Тајне науке* (емисија о науци емитована је 16 пута од 12. јануара до 24. јуна, суботом у 6:30, а репризирана сутрадан у 3), *У здравом телу* (емисија о здрављу емитована 123 пута и 7:30 ујутро). Поред ових серијала, емитовани су и филмови: *Атлантида, крај света*, *Поларни медвед: ипијун на леду*, *Вотерманов свет* (документарни филм најпознатијег рониоца), *Не пристајем ни на шта мање* (посвећен је избору особа које су дужне да помогну жртвама), *Пријави сексуално насиље!*, *Таговани* (аустралијски филм *Tagged*, који се бави проблемом сајбер насиља), *У потрази за јагуаром с Најелом Марвеном*.

Д.3.9. Ријалити програм телевизије Б92

Ријалити формат *Велики Брат* емитован је „за све узрасте“ (необележен) осам пута: 25. марта (21:32), 7. априла (16:35), 2. маја (38 минута после поноћи и у 23:35), 4. маја (37 минута после поноћи и у 21:35), 6. маја (16:58 и 18 часова).

Примери који су извучени, а који су носили ознаке „14“ и „15“

	Цитати и време емитовања:
простаклук и псовке су саставни део вокабулара учесника	Урош: "Еј, а који курац сте се ви ту набили....ајд прошетајте мало јеботе, мајке ми, јеботе...јесте ли ви болесни, јеботе....јеботе, је л' могуће брате!!" (13:04) Ава: "Мислим, стварно сте у курцу, брате мили...(13:45) Маја Волк (пева): "Кад сам јео бели лебац, кресао сам као ждребац." (17:03)
непримерен говор	Милић Вукашиновић у свом профилу изјавио да је прекретница у његовом животу била његова кућна помоћница или тачније њена гузица док је прала суђе па се нагнула, први пут је водио љубав са 12 година и то са проститутком и он је све живо појебао, и у школи и у комшилуку. (22:32)
псовке, вређања, свађе	Жељко (о Маји): "Каква је она била глупа са 20 година кад је са 38 глуп к'о курац...овде има највећа будала....опет почела да кења...ментолка тотална, мајмун један велики....дебилчина тешка....глупача....мала дивља свиња...ми је напушавамо овде...луда и глупа...дебилчина остаје дебилчина...не причај глупости ментолу...глупа к'о кретен...до јаја, до јаја...сјебо си се Жарко." (12:58) Милић: "Недоношче ометено у развоју, генетска грешко, шкарту!" (12:17) -Венди (упућено Маји Николић): „Не једи говна више,(бип) ти материна, мајмуне један,... рекла сам ти немој да сереш, кењаш и једеш говна, ...ајде марш бре мајмуне један,...свињо једна ,.....блесави мајмуне иди у золошки врт...мајмунчино једна, ...ма једи говна (21:38)
вређања са сексуалним конотацијама	Милић (чита вести о Маји): "Тог истог Уроша провали код Жељка близанца да је причао како је појебао Аву у комбију....који је потрчао да исприча Ави шта Урош прича около, да се број њихових јебачина у комбију (наставак прекривен)..." (19:57) "Значи из усана оно кад излети, кад је опалим, све по зиду и да онда намажем курац са тим и знаш да је у шупак гузим, јел то највише мрзи, знаш јер се гади тога!"

	(13:52)
насиље, насртање, туче и слично	Ударац у главу Синди и Невена (20:33) Током емисије емитоване сцене насилничког понашања током предходног периода и дати су коментари на исте од стране гостију у студију. (17:03)
Кконзумирање алкохола и дроге/ прича о томе	Један од близанаца пита Мају Волк: "Мајо, је л' ти пушиш траву?" Маја одговара: "Не! Не, пушила сам у животу два цоинта....неее то мене успорава." Ава: "Дааа мене исто, мене то спушта (17:54)
Ввиде се наги делови тела	Маја Николић огољених груди (20:45), Анета нага под тушем (21:57), Извођење стриптиза – Жељко (21:48)
види се када се учесници полно задовољавају	Сцена полног задовољавања Ава и Урош (20:06)

Телевизија Прва

Д.4.2. Серијски програм телевизије Прва

а) *За све узрасте* емитовано је пет серија, које су премијерно или репризно емитоване током дана: *Надреална ТВ* (24. марта у 19:15), *Шешир професора Косте Вујића* 16.2-7.4 (емитован 16 пута од средине фебруара до почетка априла, суботом у 21:10 и недељом у 19:15), *Отворена врата* (емитована од 22. априла, понедељком у 21:15, а репризирана суботом око 13:20), *Певај, брате!* (емитована од почетка прила до средине јуна, петком у 23:30, а репризирана суботом око 13-13:30) и *Одбачена*.

б) *Са ознаком "12"* емитовано је 16 серија које су премијерно или репризно емитоване током дана. Свих шест месеци емитоване су и две турске теленовеле - *Како време пролази* (увече 20:15 и око 15 часова) и *Љубав и казна* (увече у 19:15 и пре подне око 11 часова), као и индијска теленовела *Обачена* (емитована између 17 и 18, и око 10 ујутро – једна епизода је носила ознаку „16“ емитована 30.маја у 17 часова). Ову ознаку су носиле и српско-црногорска серија *Будва на пјену од мора* (емитована током јануара и јуна, у 18, 19 и 21 час), америчка серија *В.И.П.* (од средине марта до краја анализираног периода око 14 часова, репризирана после поноћи), домаћа серија која је снимљена по истоименом филму *Друг Црни у НОБ-у* (од почетка фебруара до средине маја, недељом око 20 сати), затим турске теленовеле *Кад лишиће пада* (од средине фебруара до краја јуна, ујутро око 6-8 часова) и *Сулејман Величанствени* (емитована је само до 7. јануара у току дана или увече од 20:30). Крајем маја је почела са емитовањем домаћа серија *Црни Груја и камен мудрости* (недељом око 21, репризирана у 13:30) и мексичка теленовела *Понор љубави* (у 14 часова и ујутро у 4:40). Средином јуна са приказивањем су почеле још две турске серије *Плач виолине* (око 19-20, ноћу око 2-3 и ујутро 9-10 часова) и *Љубав на међи*. Само једном је емитована епизода популарне домаће серије *Отворена врата* (2. јуна у 17:57).

Серије које су можда могле бити означене вишом ознаком, а репризиране су током дана су: америчка серија *Лас Вегас* чије се емитовање завршило средином марта, (носила је ознаку „12“). Иако је премијерно емитована у ноћном термину (око 2 сата), репризирана је око 14 часова после подне. Следећа је домаћа серија *Жене са Дедиња* која је емитована (од средине априла до почетка јуна) суботом у 21:10 и недељом у 16:20 часова (Једна епизода емитована 4. маја у 21:10 носила ознаку „16“). Трећа је домаћа серија *Фолк*, која је емитована током јануара око 17, 18 и 20 часова.

Д.4.3. Забавни програм телевизије Прва

а) *Свим узрастима* су намењене ток-шоу емисија *Жене* (емитује се сваке суботе у 15 сати, а репризира два пута у јутарњем и ноћном термину), играна хумористичка серија *Дама без блама* (емитована је до почетка јуна, пет месеци, суботом у 14 или 16 часова и уторком у 21:20.) и емисија *Ексклузив* (емитује се радним данима у 18 часова, током ноћи у 1 сат и око 7 часова ујутро).

б) *Ознаку „14“* носила је ток-шоу емисија *Вече са Иваном Ивановићем*. Док је епизода, емитована 23. маја у 22:19 носила ознаку „16“. Ова серија се емитује петком од 21:15, а репризира недељом у 14:20, односно суботом између 2 и 3 сата ујутро.

Д.4.5. Документарни програм телевизије Прва

а) *Свим узрастима* је намењена била емисија *Експлозив*, која се емитује радним данима око 18:30, а репризира након поноћи односно у раним јутарњим часовима. Ту се нашла и емисија *Возимо се: прича о сноуборду*, која је емитована само 9. марта у 11:30 сати, као и америчка документарна серија *Смртоносни улов*, која говори о мушкарцима који се баве ловом на ракове у хладном Беринговом мору, а која је емитована је само 10. априла од 19:23 до 23:47 сати.

б) *Ознаку „16“* носиле су четири емисије. Прва је емисија у сопственој продукцији *Досије*, емитована је од 10. јануара до 8. фебруара, четврком у 22 сата а репризирана ноћу између 2 и 3 часа, петком и понедељком. Друга је *Несреће у ваздуху* и *Велике несреће* које садрже драматизоване елементе тешких несрећа. Проблематичан је термин емитовања, будући да су обележене са „16“, а емитоване сваког дана између 11 и поднева, а репризиране у току ноћи. Трећи је документарни филм *О Гринго* који је приказан 13. јануара у 21:40 и 22. марта у 23:07 часова. Четврта, овако обележена, је документарна серија *Смртоносни улов* која је емитована у 9:09 ујутро (касније у току истог дана је приказивана као примерена свим узрастима).

Д.4.9. Ријалити програм телевизије Прва

а) *Без ознаке (намењене гледаоцима свих узраста)* је приказано шест емисија различитог ријалити формата: 1) две *преображај или мејквер* емисије: *Паклена кухиња* (емитована од средине априла до краја јуна, средом у 21:15, а репризирана суботом око поднева) и *Радна акција* (емитована је свих шест месеци до 22. јуна, четвртком у 21:15, а репризирана око 3 сата ноћу и суботом око 14 часова); 2) две *такмичарске ријалити* емисије: *Први глас Србије* (почетком године улазио у завршницу, неколико емисија и финале је емитовани су до 21. јануара) и *Дођи на вечеру* (емитована радним данима у поподневном термину од 17 часова и репризирана рано ујутро око 4 и око 8-9 часова); 3) једна *мечмејкинг* ријалити емисија: *Домаћине, ожени се!* ("савремени проводација") емитована је само у среду 9. јануара у 21:15 (репризирана сутрадан око 3 сата ујутро и у суботу 12. јануара око 14 часова).

б) *Ознаку „16“* имале су две ријалити емисије. Мечмејкинг формат, *Сами у таму*, емитована је од почетка априла до краја јуна уторком у 22:15, а репризирана недељом у поноћ. Епизоде које су емитоване 21, 23, 28. априла, 19, 22, 26, 28, 29. маја и 30. јуна биле су намењене свим узрастима, док су остале биле обележене са „16“. Друга је псеудоријалити форма *Породичне тајне*, емитована је од 23. фебруара до 25. маја, у термину од око 19:15, а репризирана после поноћи.

Телевизија Пинк

Д.5.2. Серијски програм телевизије Пинк

Са ознаком „15“ емитоване су две стране серије током ноћи: *Ескобар: Господар зла* и *Др. Хаус*. Последња је 32 пута носила ознаку „12“, али није мењала термин емитовања. Две серије домаће продукције са истом ознаком су емитоване током дана. У питању су *Курсације* (емитовано три пута у току дана у различитим терминима) која садржи говор који најчешће алудира на секс, псовке и базиран је на стереотипима. Друга је наставак прве, *Нове Курсације* која је емитована 53 пута у терминима 21, 14 и 6 сати ујутро. Као и претходни серијал *Курсација*, садржи псовке, простаклуке, стереотипе и хумор који се односи на секс, супротан пол и слично. У епизоди емитованој 18. фебруара у 13:43 један од актера говори женској особи: „Сукњу горе, пичка ти матерна“.

Д.5.3. Забавни програм телевизије Пинк

Све емисије забавног програма су биле „*за све узрасте*“. *Радним данима* су емитоване емисије: *Pink World* (емисија у студију са гостима, емитована је током јуна 24 пута око 6 сати ујутро), *Гранд шоу* (музичка емисија забавног карактера Гранд продукције, емитована је од средине јануара до средине маја, 49 пута, премијерно око 23-23:30, а репризирана током дана у 11-12 и 13-14 сати), *Топ спид* (емисија о аутомобилизму, емитована је 25 пута од краја јануара до краја јуна у 12), *Тачно у подне* (емисија у студију, емитована 128 пута до средине маја око 15 сати), *Магазин ИН* (емисија у студију, емитована 33 пута (са репризама) током целог анализiranог периода, петком у 14 сати, а репризирана суботом око 19:30), *Брачни судија* (емитована средом између 23-24 сати, а репризирана сутрадан између 12-15 сати). Две емисије су емитоване *суботом*, током целог анализiranог периода: *Викендвизија* (ток-шоу емисија, емитована је током целог анализiranог периода са почетком од 11:30 до 12:40 сати) и *Живот у тренду* (емисија забавног карактера о моди и стилу, емитована је са почетком од 13:20 до 14 сати). *Недељом* су емитоване емисије *Ја то тако* (емитована је са почетком од 14-16 часова), *Недељно поподне са Леом Киш* (емитована у различитим терминима) и *Добро вече Србија* (емитована око 19-19:20 сати).

Д.5.8. Музички програм телевизије Пинк

а) Овај програм је на телевизији Пинк био намењен *свим узрастима*. Чиниле су га две емисије и неколико концерата. Обе емисије су емитоване готово током целог анализiranог периода од шест месеци и оне су: *Голд музички магазин* (емисија у студију, емитована 26 пута, суботом око 13-14 сати) и *Гранд парада* (музичка емисија у студију, емитована 22 пута, од почетка фебруара до краја јуна, четвртком у 12:30-13 сати). Поред ових, дванаест пута је емитован и музички пакет *Музика*. Само једном емитовани су: *Дива шоу* (2. јануара у 23:45) и *Интермецо* (10. априла између 1h-6:30h), као и *концерти Џенана Лончаревића* (1. јануара од 6-8 ујутро), *Цеце* (13. јануара од 12-13 сати), *Северине* (30. марта од 20:45) и у јуну је РТВ Пинк преносила концерт *Цеца: пренос са Ушћа* (20. јуна у 21:45).

б) *Са ознаком „12“*, на овом каналу, у оквиру новогодишњег програма, до средине јануара је емитовано *Грандово народно весеље*, музичка емисија забавног карактера са народном музиком (емитовано је 8 пута у различитим терминима током дана и 4 пута у ноћном термину).

Д.5.9. Ријалити програм телевизије Пинк

Телевизија Пинк је у анализiranом периоду приказала 14 различитих ријалити серијала.

а) *За све узрасте* емитован је ријалити *Моја велика свадба* (премијерно је приказиван средом до средине марта (30 пута) у различитим терминима током дана), затим *Српска посла* (емитована понедељком у 15, а репризирана око 1:30-2 сата, током јануара и фебруара) и облик *ријалити исповести Све за љубав* (приказана 64 пута за шест месеци са термином у 22:30 сати, репризирана у 11 сати пре подне и око поноћи). Без ознаке су биле и разне *скривене камере*: *Скривена камера* (емитивана је од 3. јануара до 31. марта у термину 12 и 7 сати), *Лутајућа камера* (кратке форме, приказује шта раде људи са естраде, емитована је понедељком у оквиру емисије „Гранд пита“ и петком у оквиру емисије „Гранд шоу“ око 22 и између 12 и 13 сати) и *Папарацо лов на познате* (кратка таблоидна телевизијска форма емитована је од

почетка јануара до 10. јуна (48 пута) у терминима 22, 14 и око 2 сата ноћу). *Мечмејкинг ријалити* Кување и мување емитован је сваког радног дана (184 пута) око 18 сати, некада је репризирана један сат после поноћи. *Музички такмичарски ријалити* *Звезде гранда* Гранд продукције, емитован је 86 пута, суботом од 21 сат до пола сата иза поноћи (3 и по сата), а репризане уторком у 11 сати. Од *псеудоријалити* емисија, за све узрасте, ТВ Пинк је приказивао *Необјављене приче*, која је од почетка фебруара до краја јуна 32 пута у 21, 14 сати и у поноћ. Друга емисија овог типа је *Судница* (приказана у периоду 14. јануара до 6. фебруара емитована 29 пута, са репризама, у 17 сати и 00:30 часова).

б) *Са ознаком „12“* ријалити серијал, у форми истраге, *ДНК* (емитована је 24 пута, уторком, око 21 сат, али појављивала се и у другим терминима) и *Фарма*. *Фарма* је заузимала највећи део дневног програма ТВ Пинк. Емитована је током целог дана и ноћу. Петнаест пута није стављена никаква ознака, што значи да је емитована као да је намењена свим узрастима, с обзиром на термине приказивања. Није јасно на основу којих критеријума су ове епизоде остале неозначене. У периоду од 6 до 21 сат емитована је (у анализираном периоду) 361 пут, у току ноћи 136 пута, некада и по 2-3 сата. Ознака „12“ у највећем броју случаја није одговарала садржају који је емитован и то показују следећи примери.

Табела 5.9.б. Изводи из ријалити програма *Фарма* емитовани током дана у периоду од 1. јануара до 30. јуна 2013.

простаклук и псовке су саставни део вокабулара учесника	"Није дошао са курцем онако". (11:33) "како си га скино са курца" (16:39) "Сисо лажљива" (13:51)
непримерен говор	"Да те неко попрцкује мало, не да те јебе, него мало оно чисто да ти улази" (13:56) Ера Ојданић заводи гошћу, Станију, након чије је реакције : "што баш ја, има још лепих девојчица" монтиран крупни план њене стражњице. Након чега Ера Ојданић коментарише "Она има такву гузу као фотељица Симпо Врање", и поново се приказује сличан кадар. (20:37)
псовке, вређања, свађе	Мики (говори о Ћеми): "Овај мало дрка." - Ћема (о Микију): "Ја нећу да радим а он, ако му смета, нека умре." - Мики (Ћеми): "Што си, који курац, дош'о онда?" - Мики (Ћеми): "Је л' тамо пише да ти дођеш да мене зајебаваш? Онда ћу ја тебе да зајебавам." - Мики: "Ма, заболе ме курац." (14:00) Зорица Марковић вређа Весну Ривас: "Марш! Мрш! Марш, говно једно. Врећо гована" (20:27) "Видиш како си ти нико и ништа. Па имаш ли ти ишта с мозгом, једи бре говна, јебем ти сунце, пичкице, говедо једно, јебе ми се" (06:48)
вређањима са сексуалним конотацијама	Ша говори Меми (о Филипу): "Извини му се, отреси му киту о чело. Тако му се извини. Смрад мали. Иза леђа ту, к'о пичкица последња иде иза леђа и прича." (20:29)
Конзумирање алкохола и дроге/ прича о томе	Дуле, Радојка и Данијел разговарају - Радојка (Дулету): "Је л' можеш сад да сипнеш једну ракију?" - Данијел: "А кад ћемо ми да пробамо ову ракију коначно?" Дуле: "Сад, хоћеш сад?" (16:43) Аки прилази фармерима који седе напољу и носи лименку у руци и пита неког: "Хоћеш?" - Гоца: "Не могу сад." - Аки: "Сигурно? После нема." - Ша: "Ја би једну чашу. Има после, имам ја у" Ша узима лименку од Акија и уздише: "Ааааа." - Љуба их пита: "Вопи, сада?" - Ша пије и говори: "Светско

	а моје!" - Ша пита Акија: "А што не пијеш?"- Аки: "Пио сам." (15:55) Љуба: "Усвињили смо се до јаја брате." (14:18)
види се када се учесници полно задовољавају	Данијел и Јована су "имали секс" у соби за слуге. Неколико пута су приказане сцене "сексуалног чина" . Учесници су били прекривени ћебетом тако да ништа није било видљиво. Повремено су се чули уздаси и ћебе се померало. Догађај су коментарисали други учесници а и сами актери у разговору и током интервјуа. (17:51) "овај мали је попиздео, Андрија, што је Сандра прво отишла у кревет код Данијела, па је отишла у кревет код Фиће, јаше Фићу, па је отишла у кревет на крају код Микија да спава испод јоргана" (11:40)

в) *Ознаку "15"* носио је само такмичарски ријалити *Тренутак истине*. Емитован је 58 пута од почетка јануара до 3. јуна у 22 сата, а репризиран око подне. У поноћ је емитована свега 11 пута. Емисија траје 50 минута. Сам концепт емисије непримерен је за приказивање пре поноћи, а ознака коју би требало да носи је најмање „18“ уз упозорење да емисија садржи изјаве које могу да узнемире, шокирају и слично.

Табела 5.9.в. Неки примери из емисије *Тренутак истине*, емитовани током дана:

Датум	Време	Примери
4. 2. 2013.	12:42:05	У репризном термину емисије емитованој 4. 2. 2013. у 11:01:29 такмичарка одговара на питања: „Да ли сте изгубили невиност са мање од 14 година?“ „Да ли сте дуго времена саму себе кривили што Вас је ујак силовао?“ „Да ли сте пристали на секс са својим ујаком?“
11. 2. 2013.	12:44:52	Следећа такмичарка је на крају емисије одговорила на питање: „Да ли сте опростили мужу што Вас је онесвестио од батина?“
29. 4. 2013.	12:05:56	репризна емисија, постављена питања: "Да ли је тачно да сте исценирали самоубиство само како би Вас склонили из породице која Вас је била усвојила?", "Да ли сте билиу сведок незаконитих радњи од стране запослених у дому за незбринуту децу?", "Да ли су Вам у дому икада предложили да радите као мушка проститутка?", "Да ли су Вас у дому наговарали да крадете?" и "Да ли сте икада украли новац неке из породице у којој сте сада смештени?" (учесник одговара на питања и додатно још објашњава одговор)

г) *Са ознаком "16"* емитован је само псеудоријалити *Прељубници*. Ни ова емисија, с обзиром на теме које обрађује и начин на који се то ради, није адекватно обележена, нити је емитована у адекватном термину. Приказана је 230 пута од почетка јануара до средине априла у 20 сати, послеподневним часовима 17-18h, а некада и у 6 сати ујутро.

Табела 5.9.г. Неки примери из емисије *Прељубници* приказани према датуму и термину емитовања:

Емитовање		Примери
Датум	Време	1. псовке и вређања

23. 1. 2013.	17:40:38	Невешти покушаји обрачуна док се чују претње и биповане псовке. Неки делови нису биповани и јасно се чује: "Убићу те курво, једна дрољо. Пичка ти материна, јебем ли ти матер курвину. Марш јебем ли ти матер. Јебите се сви."
Датум	Време	2. конзумирање недозвољених супстанци: дроге, алкохола, цигарета
14. 1. 2013	20:33:48	Сцена конзумирања марихуане у возњи где сво троје актера деле једну цигарету (цоинт).
23. 1. 2013.	18:05:02	Кадрирано конзумирање алкохола.
26. 3. 2013.	18:02:58	Учесници наздрављају и кажу следеће: У а`л пијемо“ „Што, то је баш кул“
Датум	Време	3. сцене секса и описивања секса и полних органа
15. 1. 2013.	20:16:33	Сцена снимања порно филма у којој главни актер, који је сниматељ и монтажер порно филмова, снима сцену оралног секса. Иста епизода садржи псовке које нису биповане и непримерен говор: "Јебем ти, срање.....о, јебем ти....у пичку материну." (20:24:09); "Нема везе, јеби га, ко га јебе." (20:25:01); "Шта ће бити с' Лином? Развалићемо је." (20:25:28). Такође, емитоване су сцене конзумирања марихуане из претходне епизоде.
16. 1. 2013.	20:26:30	Током емисије главна актерка својој другарици препричава и описује фотографију коју је добила преко интернета: "Одушевићеш се. Ја у животу, пази, нисам ни у порнићима видела толики.... Ово је боље и од оргазма". Емитовање оваквих садржаја није примерен за време емитовања.
16. 1. 2013.	20:40:08	"Па и ти ћеш тада свршити, јер овде ћу те поцепати, овако даљински... Нисам се музла. Значи напалио сам те.. Можеш и камеру да ставиш у гаћице, хајде... То је то мачкице, баш ме палиш. Ради ми тоо.." разговор који води главна актерка са својим "Сибер љубавником" није примерен времену приказивања
22. 1. 2013.	20:11:30	Разговор између проститутке и клијента о начину вођења љубави, жељама а чује се гласно уживање актера.
25. 1. 2013.	17:21:47	Приказан је однос двоје актера док је екран делимично замагљен.
1.2. 2013.	17:25:19	Сцена 2 – док стриц и мајка воде љубав, у суседној соби девојчица разговара мобилним телефоном: „Ма ево дошла сам код стрица ту, тамо у соби креше се са мојом мамом“,
Датум	Време	4. инцест
8. 2. 2013.	18:04:00	На питање како је започела та веза са оцем, одговара: „Када сам имала 15 година и случајно га затекла голог у купатилу, нисам могла да верујем очима колики му је. Нико ме више није занимао, само он. Ја сам морала да га спопаднем, то ми је била велика жеља. Сва срећа па мајка није била ту.“
Датум	Време	5. сексуално насиље

19. 2. 2013.	17:39:38	"Човек се зове Добрица а зову га Ђура" и има проблем са незапосленом женом која уместо да се посвети детету које је пошло у школу, излази са неудатом другарицом, да би по повратку кући увек била чила и весела. Пратећи, је, екипа увиђа да она улази у хостел. Одлазе у хостел где их сачекује власник и уз потешкоће улазе у собу где жена лежи у кревету сама да би се одморилa од мужа. Њен коментар мужу на све је: "Зашто си ми ово урадио, будало једна..."
Датум	Време	6. породично насиље и насиље над децом
22. 1. 2013.	20:08:49	Приказано је породично насиље где муж шамара супругу.
25. 1. 2013.	18:17:33	Покушаји обрачуна, потезање оружја, пропраћено псовкама и претњама свакако није за емитовање од 17 часова.
28. 1. 2013.	18:17:26	У току брачне свађе муж насрће на жену док она запомаже и вређа.
15. 3. 2013.	17:09:44	Ударац по глави и чупање за уши као педагошка мера за васпитање малолетног детета.
Датум	Време	7. насиље
18. 3. 2013.	18:23:41	Други учесник клекне испред њега и говори: "Пуцај, ево пуцај!"
27. 3. 2013.	17:47:39	Учесници емисије се возе комбијем, један од њих излази и враћа се после неколико минута, држи нешто у рукама, из разговора се закључује да је то пиштољ. Веома лош тонски запис због буке од мотора:
		Први од учесника: "Јел те нису видели маторци"
		Други: "Ма јок"
		Први: "Одлично, до јаја брате, има да се одушеви сто посто"
		Једна од учесница: "Ма склањај то, враћај"
		Друга ученица: "До јаја"
		Други учесник: "Ћалетов, то ми је за 18-ти"
Датум	Време	8. покушаји суицида
		Драматично спашавање девојке која због несрећне љубави покушава да изврши самоубиство и одвожење амбулатним колима може послужити лабилним особама да понове овај измишљени сценарио.

Телевизија Хепи

Д.6.3. Забавни програм телевизије Хепи

За све узрасте емитоване су емисије: *Брвнара* (емитована 30 пута од почетка јануара до краја маја, од 15:50 сати, траје 120 минута), *Летњиковац* (емитован током јуна 10 пута око 14-16 сати, траје око два сата), *Љубавна докторка* (ток-шоу емисија Исидоре Бјелице, емитована 21 пут током јануара и фебруара, радним даном око 15 часова, траје 80 минута), *Црвено* (ток-шоу емисија емитована 5 пута почетком марта у 15 часова), *Револуција* (студијска ток-шоу емисија, водитељ Борис Малагурски, емитована 34 пута од краја јануара до краја јуна, око 20 и 22 сата), *Скандалозно* (студијска ток-шоу емисија са „познатима“, емитована свих шест анализираних месеци, средом око 22 сата, репризирана недељом око 18 часова),

Гламур кафе (емитована 11 пута током марта, априла и јуна), *Гламур* (емитована 142 пута, два пута дневно углавном око 15 и 20 часова).

Остале забавне емисије које су емитоване у овом периоду су: *Из мушког угла* (у форми скичева, емитована 7 пута током јуна, средом у 20 и суботом око 22 часа), *Кабаре* (емитоване су 4 емисије у јануару (3, 4, 9, 26), поподне и предвече), *Не може да шкоди* (Лане Гутовић, кратка форма, емитована 63 пута од фебруара до јуна ујутро у периоду од 4:50-6 часова), *Рецепт за љубав* (приказана је само једна емисија 25. маја у 15:53 сати), *Кухињица* (кратка форма, емитована 12 пута током јуна у 6:20) и *Квиз: Насловна страна* (емитован радним данима у 18:30 часова).

Д.6.4. Дечји програм телевизије Хепи

Једном су емитовани: *20.000 миља под морем* (7. јануар у 8:30), *Божих у Вомпки шуми* (1. јануар у 9:07), *Винкс* (1. фебруар у 9:30), *Острво диносауруса* (8. јануара у 8:30) и *Скривено благо Вомпки шуми* (1. јануара у 8:10).

Приказано је и **20 серијала**: *Абу, мали диносаур* (приказана 9 пута од 10. априла до 30. јуна у 9-9:30), *Авантуре малог Пере* (приказана 8 пута у јануару и марту у 8-9 часова ујутро), *Бајка о Тибету* (емитована је 10 пута од априла до јуна, суботом у 9-10 часова), *Бзззз...* (петоминутне епизоде, три пута средином јуна у 9:17 и 9:55), *Вилењаци у боји* (приказано је 13 емисија, у априлу радним даном, и у јуну викендом, у 9 или 9:30), *Ешли, краљ мајмуна* (приказано је 15 епизода од средине фебруара до средине марта, радним данима у 8:20), *Земља коња* (емитована 35 пута током јануара, фебруара, априла и маја, радним данима у 8:20), *Зоки на веселој фарми* (приказиван од јануара до маја, сваког дана око 9:10), *Мегаминималс* (петоминутне епизоде, емитован од средине фебруара до средине априла, радним данима око 9 сати), *Метеор и моћни камион* (од јануара до јуна су емитоване 25 епизоде, око 7 и 9:30 сати ујутро), *Монстер хај* (приказиван од 21. фебруара до 2. априла око 9:30), *Моћни ренџери* (18 епизода је емитовано током јануара, радним данима у 8:20 сати), *Повратак малог тигра* (од средине јануара до средине марта приказане су 42 епизоде, радним данима у 8:45), *Покемони* (емитовано је 17 епизода за месец дана, од средине фебруара, радним данима у 8 сати), *Поп Пикси* (приказиван током јануара, фебруара и јуна, радним данима у 9:30), *Тајни свет меде Бенџамина* (приказиван је до 22. маја у 9:30), *Торк, шумски вилењак* (емитован је суботом од краја маја до краја јуна у 9:15), *Острво с благом* (приказано је два пута, 2. и 4. јануара у 8:25-9:40), *Скуби ду* (приказано је само 6 епизода од 25. јануара до 1. фебруара, радним данима у 8 часова), *Сребрна крила* (три епизоде су приказане 9, 10 и 11. јануара од 8:27 до 9:40 часова).

Д.6.7. Културно-уметнички програм телевизије Хепи

Телевизија Хепи је емитовала четири документарна серијала стране продукције. Три су била намењена *свим узрастима*: *Доба диносауруса* (документарни филм, емитован 6 пута у периоду од 14. до 23. фебруара око 8 сати), *Древне велике грађевине* (три епизоде су емитоване 10. априла од 19 часова до поноћи) и *Предатори у опасности* (приказан 28. јуна у 16:08). Један серијал је носио *ознаку „16“* - *Сурова природа* (кратке епизоде, емитовано је 19 епизода, седам дана од 21. до 27. јуна, сваког дана од 16:10-17 часова. Ова емисија је иначе обележена са „14“, али садржи неке узнемирујуће сцене, углавном се емитује око 16 или 17 сати.

Д.6.8. Музички програм телевизије Хепи

Музичке емисије су намењене свим узрастима, углавном садрже наступе извођача уживо: *Добро јутро, Србијо* (1. јун од 5:30-7:30), *Једна жеља, једна песма* (средом у 20:30-21, суботом у 16-18, недељом у 19:30), *Чађава механа* (од краја јануара до краја јуна, увече 19-20).

Д.6.9. Ријалити програм телевизије Хепи

а) У оквиру ријалити програма телевизије Хепи, *за све узрасте* емитоване су, поред *Љубавних сигнала* и две „*мејковер*“ емисије (преображај или трансформација): *Позајми ми ауто* (емитована 54 пута од 6. јануара, недељом у 17:30 и понедељком у 22 часа) и *ВИП 24* (емитована је свега два пута 18.марта у 14:55 и 31.маја у 16:52 сата). Затим, необележене су била и ријалити емисије: *Лака лова* (емитована од јануара до јуна, 11 пута у 14, 15 и 20 часова), као и *Доказ љубави* (емитована је само једна емисија, 9.јуна у 20 часова).

б) *Ознаком”16”* биле су обележена три псеудоријалити формата. Прва је емисија *Судбине*, емитована 23 пута од 29. марта, једном недељно (понедељком, па петком) у терминима од око 21:40 и репризно током поподнева, 15 и 18 часова. Друга је *12 срца*. Трећа је *Људа кућа*, обележена са „16“, али је често изостављана ознака. Такође, термин је од четвртка до понедељка, око 23 часова, али понекад се емитује и раније, око 22 (једном чак од 21:30). Проблеми ове емисије су бројни: простаклуци, псовке, вређање, непримерено понашање, агресивност, непрестане сексуалне инсинуације водитеља, неозбиљно и поспрдно бављење озбиљним темама. Препоруке РРА су да се ова емисија обележи ознаком 18 и емитује након поноћи.

Табела 6.9.6 Примери из емисије *Људа кућа*

<p>15. фебруар у 22:32: Тема емисије Дечко или вибратор - Гости у емисији су девојка која мрзи мушкарце и користи вибраторе и њена другарица са својим дечком црнцем. Водитељ је питањима потенцирао вулгарне детаље („Да ли сама у себе убацујеш вибратор или ти је потребна још нека да ти га убацује? Пошто тебе само црнци могу да задовоље, да ли си морала да извадиш крајнике, да би могли да те испуне? Твоја кобасица у њу, може?).</p>
<p>6. април у 23:19: Тема емисије коју водитељ најављује - Вечерашњу гошћу газда малтретира физички, психички и сексуално. Водитељ: "Јел ти пријало то када те је миловао по врату?, Није ти пријало то што те миловао по коси и врату, можда је теребао негде другде да те милује" 23:36 - У емисију долази газда кафића у којем гошћа ради а потом и њен дечко. Долази до вербалног обрачуна и покушаја физичког обрачуна.</p>
<p>7. април у 21:37: Гост емисије који има 17 година тврди да га професорка малтретира, да га је оборила годину, да му држи допунске часове где га закључава у учионицу и тражи од њега сексуалне услуге да би добио бољу оцену. Водитељ: "Прошло је време када су ученици клечали пред професорима, у овом данашњем времену, у 21 веку професори клече пред ученицима. Наиме, о чему се ту ради, бог сам зна а ми ћемо управо сазнати.... Наша вечерашња тема у Лудој кући кратко и јасно зове: Професорка ме малтретира. Веровали ви или не, пријавио се један дечкић који каже да га професорка малтретира, ем сексуално, ем му даје јединице и он се једноставно побунио..." Водитељ: "Да ли си јој рекао кад нешто предаје да ти то не разумеш, да ли си желио можда неке допунске часове, да ли ти је помагала екстра, знамо да професори морају да помажу ученицима" Гост: "Тражио сам, излазила ми је пар пута у сусрет, али ти допунски часови се претворе у допунске часове, лупам, сексологије нечега, оно. Па не, крене оно, да шта ми није јасно да ми објасни а она се све време приближава, час крене да ме хвата за руку, ухватила ме чак и за, десило се пар пута да ме ухвати за к(бип)ац." Водитељ:"Хоћеш рећи да у току допунских часова, тебе твоја професорка закључва у учионицу и хвата те за кубитрац" Гост: "Да" Водитељ: "Колико пута она теби недељно држи те часове?" Гост: "Пази, можда три пута недељно. Останемо сами у учионици, закључа учионицу" Водитељ: "Јеси питао зашто она уопште закључава учионицу. Гост: "Па нисам није ми падало на памет то да питам Водитељ: "Да ли ти је икада можда тражила паре да би ти дала бољу оцену" Гост: "Не" Водитељ"Не, значи само сексуалну услугу?" Гост: "Па вероватно, госпођа није удата, можда нема ко да је задовољи, шта друго" Водитељ: "Па добро јел ти планираш то да јој даш или шта?" Гост: "Па не планирам, нисам луд" Водитељ: "Што?" (Велики аплауз публике због постављеног питања.) "Шалим се, ти си ипак малолетан као што си рекао, и то не треба да радиш пре 18 године, то си у праву"</p>

Референце:

1. Frau-Meigs, Divina. 2006. *Media regulation, self-regulation and education : debunking some myth and retooling some working paradigms*. U Regulation, Awareness, Empowerment: Young People and Harmful Media Content in the Digital Age. ed. / Ulla Carlsson. Göteborg : Nordicom, Göteborgs universitet, 2006. p. 83-99.
2. Signorielli, Nancy. 2005. *Age-Based Ratings, Content Designations, and Television Content: Is There a Problem?*. Mass Communication & Society, 2005, 8(4), 277–298.
3. Solomon, Eve. 2008. *Gudelinces for Broadcasting Regulation*, second edition. Unesco.
4. *Content Rating Practical Guide*, second edition. 2012. Brazilian National Secreteriat of Justice.
5. Charver, Richard. 2011. *Protection of Minors in Moldovan Broadcasting - A Report with Proposals to The Consiliul Coordonator Al Audiovizualului*. Prepared on behalf of the Council of Europe. Joint Programme between the European Union and the Council of Europe “Democracy Support Programme in the Republic of Moldova”
6. *Закон о радиодифузији Републике Србије*. „Сл. Гласник РС“, бр. 42/2002, 97/2004, 76/2005 – др. закон, 62/2006, 85/2006, 85/2006 – испр. и 41/2009.
7. *Закон о Јавном информисању Републике Србије*. „Сл. Гласник РС“, бр.43/2003, 61/2005, 71/2009, 89/2010 – одлука УС и 41/2011 – одлука УС.
8. *Опште обавезујуће упутство о Понашању емитера* (Кодекс понашња емитера) Савета Републичке Радиодифузије. 2007. Доступно на:
<http://www.rra.org.rs/uploads/useruploads/PDF/3951-Opste-obavezujuca-upustva-rra.pdf>
9. *Опште обавезујуће упутство о Понашању емитера у вези са емитовањем програмских садржаја који могу да нашkode физичком, менталном и моралном развоју малолетника*. Службени гласник РС, бр. 18/2012. Доступно на: <http://rra.nbgcreator.com/uploads/useruploads/PDF/9316-opste-obavezujuce-uputstvo-o-ponasanju-emitera-u-vezi-sa-emitovanjem-programskih-sadrzaja.pdf>